



Faculteit der Rechtsgeleerdheid

# Integraal veiligheidsbeleid in Amsterdam Zuidoost.

Een beknopte evaluatie van het beleid, de samenwerking tussen partners en de communicatie met burgers



A.M.J. Hulsebosch  
W.M.E.H. Beijers  
H. Elffers  
C.C.J.H. Bijleveld

Reeks Criminologie: nr. 2



Vrije Universiteit Amsterdam  
Faculteit der Rechtsgeleerdheid  
Afdeling Strafrecht en Criminologie

## **Integraal veiligheidsbeleid in Amsterdam Zuidoost**

**Een beknopte evaluatie van het beleid,  
de samenwerking tussen partners en de communicatie met burgers**

**Anna Hulsebosch  
Guillaume Beijers  
Henk Elffers  
Catrien Bijleveld**

*vrije* Universiteit

*amsterdam*





**Integraal veiligheidsbeleid in Amsterdam Zuidoost  
Een beknopte evaluatie van het beleid,  
de samenwerking tussen partners en de communicatie met burgers**

*Opdrachtgever:* Stadsdeel Zuidoost  
Afdeling Wijkcoördinatie

*Onderzoekers:* mw. drs. A.M.J. Hulsebosch MSc  
drs. W.M.E.H. Beijers  
prof. dr. H. Elffers  
mw. prof. dr. mr. C.C.J.H. Bijleveld

*Contactgegevens:* Vrije Universiteit Amsterdam, Faculteit der Rechtsgeleerdheid  
Afdeling Strafrecht en Criminologie  
De Boelelaan 1105  
1081 HV Amsterdam  
T: 020 – 598 3608  
E: secretariaat8A-16@rechten.vu.nl

© 2008 Hulsebosch, Beijers, Elffers & Bijleveld

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteurs.

## SAMENVATTING

In stadsdeel Amsterdam Zuidoost is veiligheid het speerpunt van het lokale beleid. Het is hierbij aan het stadsdeel, als regisseur, om met relevante maatschappelijke partijen samenhangend beleid tot stand te brengen. Hoewel er de afgelopen jaren diverse programma's zijn ontwikkeld om de veiligheid te verbeteren, en meerdere veiligheidsindicatoren een positieve ontwikkeling laten zien, blijven er bij betrokkenen vraagtekens bestaan omtrent de doorwrochttheid van het beleid. Om de integraliteit van het veiligheidsbeleid te onderzoeken is een beknopte evaluatiestudie uitgevoerd naar (a) de volledigheid van en samenhang binnen het integrale veiligheidsbeleid, (b) het verloop van de samenwerking tussen de veiligheidspartners en (c) de communicatie met en participatie van burgers bij het veiligheidsbeleid. Informatie omtrent deze thema's is verzameld middels documentanalyse (beleidsstukken, evaluatiestudies en wetenschappelijke literatuur), halfopen interviews met beroepskrachten en een enquête onder bewoners.

Ten aanzien van de volledigheid van het integrale veiligheidsbeleid is gebleken, dat de huidige uitgevoerde interventies over het geheel genomen aansluiten bij de bestaande veiligheidsproblemen in het stadsdeel. Tegelijkertijd zijn door zowel de benaderde beroepskrachten als de onderzoekers diverse aandachtspunten en hiaten geïdentificeerd. Qua samenhang in het veiligheidsbeleid blijkt dat met name bij het drugsprogramma en (in iets mindere mate) bij het programma jeugd en veiligheid, activiteiten en maatregelen duidelijk met elkaar verbonden worden. Bij beleidsprogramma's waarin meer coherentie aangebracht dient te worden, blijken reeds maatregelen ter verbetering ondernomen te worden. Dwarsverbanden tussen centrale beleidsthema's worden in enkele gevallen al gelegd, maar kunnen in andere gevallen beter worden uitgewerkt.

In het kader van de samenwerking tussen partijen is allereerst de regie door het stadsdeel bestudeerd. Geconcludeerd is dat het stadsdeel, door zijn interne organisatie, voldoende laat zien dat het zijn regierol serieus neemt en dat het veiligheidsbeleid prioriteit heeft. Met name bij het programma drugsoverlast heeft het stadsdeel een duidelijke voortrekkersrol. Aandachtspunten blijven de informatiepositie van het stadsdeel, de relatie tussen centrale stad en stadsdeel, de omvang van de formatie jeugd en veiligheid, de regie in het centrumgebied en de positionering bij de aanpak van huiselijk geweld. De samenwerking tussen partijen lijkt over het algemeen naar wens te verlopen: de belangrijkste partners zijn betrokken, zij zien het belang van een gezamenlijke inspanning in en zijn bereid tot samenwerking. Met name de samenwerking omtrent het thema drugs is uitgekristalliseerd; de aanpak van huiselijk geweld is nog sterk in ontwikkeling. Partijen zijn zeer tevreden over woningcorporaties en het functioneren van de ketenunit; ontevredenheid overheerst ten aanzien van MAAZO. Naast diverse algemene aandachtspunten in de samenwerking worden door beroepskrachten specifieke wensen ten aanzien van de politie benoemd.

In het informeren van burgers, met name in langer bestaande buurten als Reigersbos, Holendrecht en Gein, dient bij enkele veiligheidsthema's meer te worden geïnvesteerd. Hierbij zullen, naast de I am ZO bode, ook andere dan traditionele communicatiemiddelen ingezet moeten worden. Eerdere paniekerige communicatie omtrent incidenten dient in de toekomst vermeden te worden. Een consistent signaal omtrent het consulteren van burgers betreft het belang van het investeren in contacten met lokale sleutelinstanties. Daarnaast worden er, door de huidige communicatie hieromtrent, mogelijk irreële verwachtingen over de mogelijke bijdrage van bewoners aan het veiligheidsbeleid gecreëerd. Ten aanzien van het melden door burgers is gebleken dat nog duidelijker gemaakt moet worden waar burgers in welk geval kunnen melden, en wat de procedure is. Tot slot bestaat bij burgers en beroepskrachten de wens om de participatie van burgers bij veiligheid te vergroten, maar beide groepen vinden het lastig om deze burgerparticipatie vorm te geven.

Uit deze conclusies kunnen de volgende aanbevelingen voor de beleidspraktijk worden gegenereerd. De belangrijkste aanbeveling betreft het continueren van de ingezette beleidslijnen en activiteiten. Alleen door het voeren van een consistent en consequent lange termijnbeleid is het mogelijk om maximale samenhang aan te brengen in het beleid en de samenwerking en afstemming tussen partijen te optimaliseren.

Aanbevelingen ten aanzien van de volledigheid van het veiligheidsbeleid betreffen het uitbreiden van de aandacht voor jeugdige drugsgebruikers en –dealers, drugstoerisme, preventief jeugdbeleid en positieve activiteiten en criminaliteit in het bedrijfsleven. De veiligheidsproblemen in minder problematische buurten binnen het stadsdeel dienen serieus te worden genomen. In enkele buurten kan meer geïnvesteerd worden in het verbeteren van de subjectieve veiligheid. Tot slot is wellicht meer aandacht nodig voor de veiligheidsthema's onveiligheid in het openbaar vervoer, illegaliteit en georganiseerde criminaliteit.

De samenwerking tussen veiligheidspartners kan onder meer verbeterd worden door onduidelijkheden omtrent de verdeling van verantwoordelijkheden tussen het stadsdeel en de centrale stad weg te nemen, bevoegdheden neer te leggen bij de juiste personen en meer mogelijkheden creëren voor persoonlijk contact tussen partners (met name politie en stadsdeel). Specifieke aanbevelingen omtrent de politie betreffen het oppakken van de geuite zorgen omtrent de samenwerking op strategisch niveau, uitzoeken wat er binnen de huidige wettelijke kaders mogelijk is qua uitwisseling van politiegegevens en uitbreiding van de politiecapaciteit op korte termijn. Partners wier betrokkenheid wellicht versterkt kan worden, betreffen huisartsen en de (jeugd)reclassering. De publiek-private samenwerking kan verder worden uitgebouwd door winkeliers en het bedrijfsleven intensiever te laten participeren in het veiligheidsbeleid. Daarnaast dient meer geïnvesteerd te worden in het opbouwen van contact met lokale sleutelinstanties zoals kerken, moskeeën en vrouwenorganisaties. Ten aanzien van MAAZO dient op korte termijn actie te worden ondernomen.

Middelen om het veiligheidsbeleid in Zuidoost een sterker integraal karakter te geven, betreffen het werken met één gezamenlijk beleidsdocument en het opstellen van een werkgroep waaraan 'interne' en 'externe' deelnemers deelnemen. Deze werkgroep zou zich moeten richten op beleidsformulering en beleidsevaluatie van het beleid. De coherentie in en volledigheid van het Jaarplan Veiligheid dienen verbeterd te worden..

Ten aanzien van de communicatie naar en participatie van burgers is het raadzaam te bezien of er meer geïnvesteerd dient te worden in het informeren van burgers in 'oude' buurten en midden- en hoogbouwwooningen, waarbij ook het inzetten van andere dan de gebruikelijke communicatiemiddelen geëxploreerd dienen te worden. Heldere communicatie over de grenzen van de invloed van burgers op het veiligheidsbeleid is aanbevolen. Tot slot dient de oprichting van bewonersorganisaties bevorderd te worden.

Toekomstig onderzoek zou zich kunnen richten op het nader verkennen van de niet eenduidige signalen die de beroepskrachten naar voren hebben gebracht.



## INHOUDSOPGAVE

Samenvatting	v
1. Aanleiding	1
2. Onderzoeksvragen	2
3. Methode	3
4. Volledigheid van en samenhang binnen het veiligheidsbeleid	5
4.1 Beschrijving veiligheidssituatie	5
4.2 Beschrijving veiligheidsbeleid	7
4.3 Volledigheid van het veiligheidsbeleid	9
4.3.1 Algemeen	9
4.3.2 Programma's, maatregelen en gebiedsgerichte aanpak	10
4.4 Samenhang binnen het veiligheidsbeleid	17
4.4.1 Algemeen	17
4.4.2 Programma's, maatregelen en gebiedsgerichte aanpak	18
5. Samenwerking tussen veiligheidspartners	21
5.1 Regierol stadsdeel	21
5.1.1 Algemeen	21
5.1.2 Programma's, maatregelen en gebiedsgerichte aanpak	23
5.2 Samenwerking en afstemming	26
5.2.1 Algemeen	26
5.2.2 Programma's, maatregelen en gebiedsgerichte aanpak	30
6. Communicatie naar en participatie van burgers	35
6.1 Informeren van burgers	35
6.1.1 Algemeen	35
6.1.2 Programma's, maatregelen en gebiedsgerichte aanpak	36
6.1.3 Resultaten bewonersenquête	38
6.2 Consulteren van burgers	39
6.2.1 Algemeen	39
6.2.2 Programma's, maatregelen en gebiedsgerichte aanpak	39
6.2.3 Resultaten bewonersenquête	40
6.3 Melden door burgers	42
6.3.1 Algemeen	42
6.3.2 Programma's, maatregelen en gebiedsgerichte aanpak	43

6.4 Participatie van burgers	43
6.4.1 Algemeen	43
6.4.2 Programma's, maatregelen en gebiedsgerichte aanpak	44
6.4.3 Resultaten bewonersenquête	44
7. Conclusies en aanbevelingen	46
Literatuur	52
 <b>BIJLAGEN</b>	
Bijlage 1. Overzicht respondenten focusgroepen, groepsinterviews en interviews.	54
Bijlage 2. Enquête veiligheid en veiligheidsbeleid.	55
Bijlage 3. Beschrijving respondenten enquête.	65

## 1. Aanleiding

Veiligheid is één van de belangrijkste onderwerpen op iedere lokale beleidsagenda. Tegelijkertijd is het zowel inhoudelijk als organisatorisch een gecompliceerd thema. Diverse organisaties streven ernaar 'de veiligheid' samen en integraal te verbeteren.

Ook in stadsdeel Amsterdam Zuidoost, waar relatief veel factoren aanwezig zijn die de criminaliteit en onveiligheid kunnen vergroten<sup>1</sup>, is veiligheid het speerpunt van het lokale beleid. Het is hierbij aan het stadsdeel, als regisseur, om met relevante maatschappelijke partijen samenhangend beleid tot stand te brengen. De stadsdeelraad en het dagelijks bestuur van Zuidoost signaleren dat er, in samenwerking met verschillende partijen, de afgelopen jaren diverse programma's zijn ontwikkeld om de veiligheid te verbeteren. Daarnaast signaleren zij, met gebruikmaking van de Veiligheidsindex Amsterdam<sup>2</sup>, over het algemeen een positieve ontwikkeling in de veiligheidsindicatoren over de afgelopen vijf jaar. Beide vragen zich echter af, of op basis van deze positieve trends geconcludeerd kan worden dat het huidige lokale veiligheidsbeleid voldoende doorwrocht is. Er bestaat behoefte aan een onderzoek naar de integraliteit van het veiligheidsbeleid en (zo nodig) voorstellen voor verbetering. Het stadsdeel heeft hiertoe de volgende drie deelvragen geformuleerd:

1. Hoe volledig is het huidige veiligheidsbeleid, met andere woorden, waar liggen er nog hiaten?
2. In hoeverre is er sprake van samenhang binnen het veiligheidsbeleid, met andere woorden, is er voldoende regie en afstemming?
3. Wat is de stand van zaken ten aanzien van de communicatie tussen en participatie van partners (inclusief burgers) bij het veiligheidsbeleid?

De afdeling wijkcoördinatie van het stadsdeel heeft de sectie criminologie van de Vrije Universiteit Amsterdam gevraagd bovenstaande deelvragen middels een beknopte evaluatiestudie te beantwoorden. In deze rapportage worden de resultaten van dit onderzoek gepresenteerd en wordt een antwoord op de genoemde vragen geformuleerd. De notitie wordt afgesloten met enkele beleidsaanbevelingen.

---

<sup>1</sup> Boutellier, Scholte & Heijnen (2008).

<sup>2</sup> Hierin wordt per buurt(combinatie) een beeld gegeven van de objectieve en subjectieve veiligheidssituatie. Een quick scan naar dit instrument heeft aangetoond dat dit instrument voldoende betrouwbaar en valide is, en wordt gebruikt en gerespecteerd door alle betrokken partijen (Hulsebosch, Elffers, Beijers & Bijleveld (in druk)).

## **2. Onderzoeksvragen**

De evaluatie van het veiligheidsbeleid in Amsterdam Zuidoost richt zich op drie terreinen: de volledigheid van en samenhang binnen het beleid, de samenwerking tussen de veiligheidspartners en de communicatie naar en participatie van burgers. Uit deze driedelige doelstelling kunnen de volgende centrale onderzoeksvragen worden afgeleid:

### ***Onderzoeksvraag 1:***

***Wat is de volledigheid van en samenhang binnen het huidige integrale veiligheidsbeleid in Zuidoost?***

In het kader van deze onderzoeksvraag wordt nagegaan of het beleid voldoende aansluit bij de veiligheidsproblemen die zich (kunnen) voordoen in Amsterdam Zuidoost, of er sprake is van een coherent geheel van (preventieve en repressieve) maatregelen en activiteiten, of er hiaten zijn, en of er, hieraan gerelateerd, behoefte is aan aanvullende programma's en maatregelen.

### ***Onderzoeksvraag 2:***

***Hoe verloopt de samenwerking tussen de veiligheidspartners in Zuidoost?***

Subthema's die in het kader van deze onderzoeksvraag aan de orde zullen komen betreffen de invulling van de lokale regierol door het stadsdeel, de wijze waarop afstemming tussen partijen plaatsvindt en het oordeel van partijen over de afstemming en samenwerking.

### ***Onderzoeksvraag 3:***

***Hoe wordt met burgers gecommuniceerd over veiligheid en worden zij voldoende betrokken bij het veiligheidsbeleid?***

In het kader van deze derde onderzoeksvraag wordt aandacht besteed aan de frequentie waarmee en wijze waarop burgers worden geïnformeerd over (resultaten van) het veiligheidsbeleid, zij worden geraadpleegd bij veiligheidsanalyse, en zij participeren aan activiteiten ter verbetering van de veiligheid. Ook worden behoeften van burgers op deze gebieden in kaart gebracht.

Bij alle bovengenoemde onderzoeksvragen zal aandacht worden besteed aan mogelijke knelpunten. Naar aanleiding van het antwoord op de onderzoeksvragen zullen uiteindelijk enkele aanbevelingen worden geformuleerd.

### 3. Methode

De voorliggende studie is gebaseerd op een combinatie van documentanalyse, interviews met sleutelfiguren en een enquête onder bewoners.

Ten behoeve van de documentanalyse zijn diverse publicaties bestudeerd. Allereerst het Jaarplan Veiligheid 2008 zoals opgesteld door stadsdeel Zuidoost. Daarnaast diverse hieraan gerelateerde documenten, waarin in het Jaarplan benoemde programma's en maatregelen veelal nader worden uitgewerkt, zoals het Jeugd en Veiligheidsplan, het communicatieplan veiligheid en wijkjaarprogramma's. Ook zijn de cijfers uit de Veiligheidsindex Amsterdam die betrekking hebben op buurtcombinaties in Amsterdam Zuidoost voor de periode 2003-2007 aan een kritische analyse onderworpen. Tot slot zijn diverse wetenschappelijke publicaties en eerder in Zuidoost uitgevoerde evaluatiestudies bestudeerd.

Empirische gegevens omtrent de drie onderzoeksvragen zijn verkregen door middel van halfopen interviews met beroepskrachten aan de hand van een vooraf opgestelde topiclijst. De hiervoor benodigde sleutelfiguren zijn geselecteerd vanwege hun betrokkenheid bij het formuleren, coördineren of uitvoeren van één of meer van de in het Jaarplan Veiligheid benoemde programma's en maatregelen, dan wel de aldaar genoemde gebiedsgerichte aanpak. Daarnaast hebben praktische overwegingen een rol gespeeld in de selectie van respondenten: er is zoveel mogelijk aangesloten bij reeds bestaande overlegmomenten. Vanwege het beknopte karakter van de studie is hierbij niet gestreefd naar vertegenwoordiging van alle in het Jaarplan benoemde veiligheidsprioriteiten.

In de beginfase van het onderzoek zijn twee focusgroepen georganiseerd, waarin op stadsdeelniveau is gereflecteerd op de opzet van het onderzoek en een eerste evaluatie van de drie onderzoeksthema's heeft plaatsgevonden. Daarnaast zijn diverse groeps- en individuele interviews afgenomen waaraan in totaal 43 respondenten hebben deelgenomen. Het hoofd van de afdeling wijkcoördinatie van het stadsdeel Zuidoost is bij beide focusgroepen en diverse (groeps)interviews aanwezig geweest.

De tabel in bijlage 1 geeft een overzicht van de respondenten van de interviews. Deze rapportage betreft een inventarisatie van tijdens de interviews naar voren gebrachte opvattingen, gecombineerd met een kritische reflectie van de onderzoekers hierop.

Empirische gegevens omtrent de laatste onderzoeksvraag naar communicatie met burgers over (het) veiligheid(sbeleid) en participatie van burgers hierbij, zijn tot slot verkregen door middel van een bewonersenquête (zie bijlage 2). Beoogd werd om een indicatie te krijgen van de visie van burgers met wie professionele partijen tot op heden geen contact hebben gehad, bijvoorbeeld doordat zij niet op bewonersbijeenkomsten zijn. Door middel van halfopen en gesloten vragen is burgers onder andere gevraagd wat hun mening is over het veiligheidsbeleid in de wijk en of zij zich hier voldoende betrokken bij voelen.

De enquête is door Nederlands- en Engelstalige enquêteurs van een door het stadsdeel ingehuurd enquêtebureau afgenomen onder aselekt gekozen bewoners van Zuidoost van 16 jaar en ouder in buurten met laagbouw<sup>3</sup>-, middenbouw<sup>4</sup>- en hoogbouw<sup>5</sup>-woningen<sup>6</sup>. De buurten variëren daarnaast in bouwperiode; er zijn zowel respondenten in ‘oude’<sup>7</sup> (oorspronkelijke bebouwing Zuidoost) als ‘nieuwbouw’<sup>8</sup> (Project Vernieuwing Bijlmermeer, sinds 1992) buurten benaderd. Enquêteurs hebben daarnaast winkelend publiek in diverse winkelcentra benaderd. Tot slot is de vragenlijst op de websites van het stadsdeel Zuidoost<sup>9</sup> en Een Veilig Amsterdam<sup>10</sup> geplaatst, alwaar bewoners de vragenlijst konden downloaden, printen, invullen en opsturen naar het stadsdeel.

Omdat bij het benaderen van winkelend publiek sprake bleek van een hoge non-respons en het niet afmaken van de enquête, is besloten om van deze benaderingswijze af te zien en extra enquêtes bij woningen af te nemen. In totaal is, na verwijdering van onbruikbare reacties, op deze wijze een respondentenaantal van 365 bereikt, welke variëren in diverse achtergrondvariabelen als leeftijd, sekse, etniciteit en woonbuurt (zie bijlage 3). Alhoewel diverse achtergrondgegevens van de geënquêteerde bewoners overeen blijken te komen met de feitelijke verdeling hiervan in het stadsdeel, zijn er ook verschillen. De meest opvallende verschillen betreffen de oververtegenwoordiging van 20- tot 39-jarigen, huishoudens bestaande uit twee volwassenen met kinderen en bewoners van koopwoningen, en de ondervertegenwoordiging van alleenstaanden en bewoners van huurwoningen in de steekproef. Vermoedelijk is daarnaast sprake van een relatief hoog aantal HBO- en WO-ers (en/of een laag aantal bewoners met als hoogste afgeronde opleiding de basisschool of een LBO-opleiding) en veel eengezinswoningen (en/of weinig galerijflats) in de steekproef.

De middels de enquête verzamelde gegevens zijn ingevoerd in het statistische dataverwerkingsprogramma SPSS, waarna enkele statistische bewerkingen (Chikwadratoetsen, variantieanalyses en Tukey-toetsen) zijn uitgevoerd om de resultaten te kunnen beschrijven en verbanden te leggen tussen enkele variabelen. In de rapportage van de statistische bevindingen worden enkel de gevonden hoofdeffecten beschreven. Wanneer sprake is van een statistisch significant verschil tussen groepen, wordt dit expliciet vermeld.

---

<sup>3</sup> Onder laagbouw wordt in dit kader verstaan: een zelfstandige woning bestaande uit één of meerdere woonla(a)g(en), oftewel (vrijstaande) eengezinswoningen. Buurten met laagbouwwoningen betreffen de E-, F-, G-, H- en K-buurt, Holendrecht, Reigersbos, Gein en Vogeltjeswei.

<sup>4</sup> Onder middenbouw wordt verstaan: een woongebouw bestaande uit twee tot vier woonlagen. Dit betreft veelal portiekflats, maar in een enkel geval ook boven- of benedenwoningen of maisonnettes. Buurten met middenbouwwoningen betreffen: Venserpolder, de F-, G-, H- en K-buurt, Nellestein, Holendrecht, Reigersbos en Gein. Omdat de hoogbouwflats in de buurt Nellestein portiekwoningen betreffen, zijn deze ten behoeve van de analyses aan de categorie ‘middenbouw’ toegevoegd.

<sup>5</sup> Onder hoogbouw wordt verstaan: een woongebouw bestaande uit meer dan vier woonlagen. Dit betreft veelal galerijflats. Buurten met hoogbouwwoningen betreffen de D-, E-, F-, G-, H- en K-buurt.

<sup>6</sup> Voor de woningtypes die niet duidelijk bij een van bovengenoemde categorieën behoorden (namelijk: zelfstandige ouderenwoning, aanleunwoning, serviceflat, woning met winkel en/of werkplaats, deel van een bedrijfsgebouw of boerderij) is een restcategorie aangemaakt. Dit betrof in totaal 5 enquêtes.

<sup>7</sup> Buurten met oorspronkelijke bebouwing betreffen: Venserpolder, de D-, E-, G-, H- en K-buurt, Nellestein, Holendrecht, Reigersbos en Gein.

<sup>8</sup> Buurten met nieuwbouw betreffen de D-, E-, F-, G- en K-buurt en Vogeltjeswei.

<sup>9</sup> [www.zuidoost.amsterdam.nl](http://www.zuidoost.amsterdam.nl)

<sup>10</sup> [www.eenveiligamsterdam.nl](http://www.eenveiligamsterdam.nl)

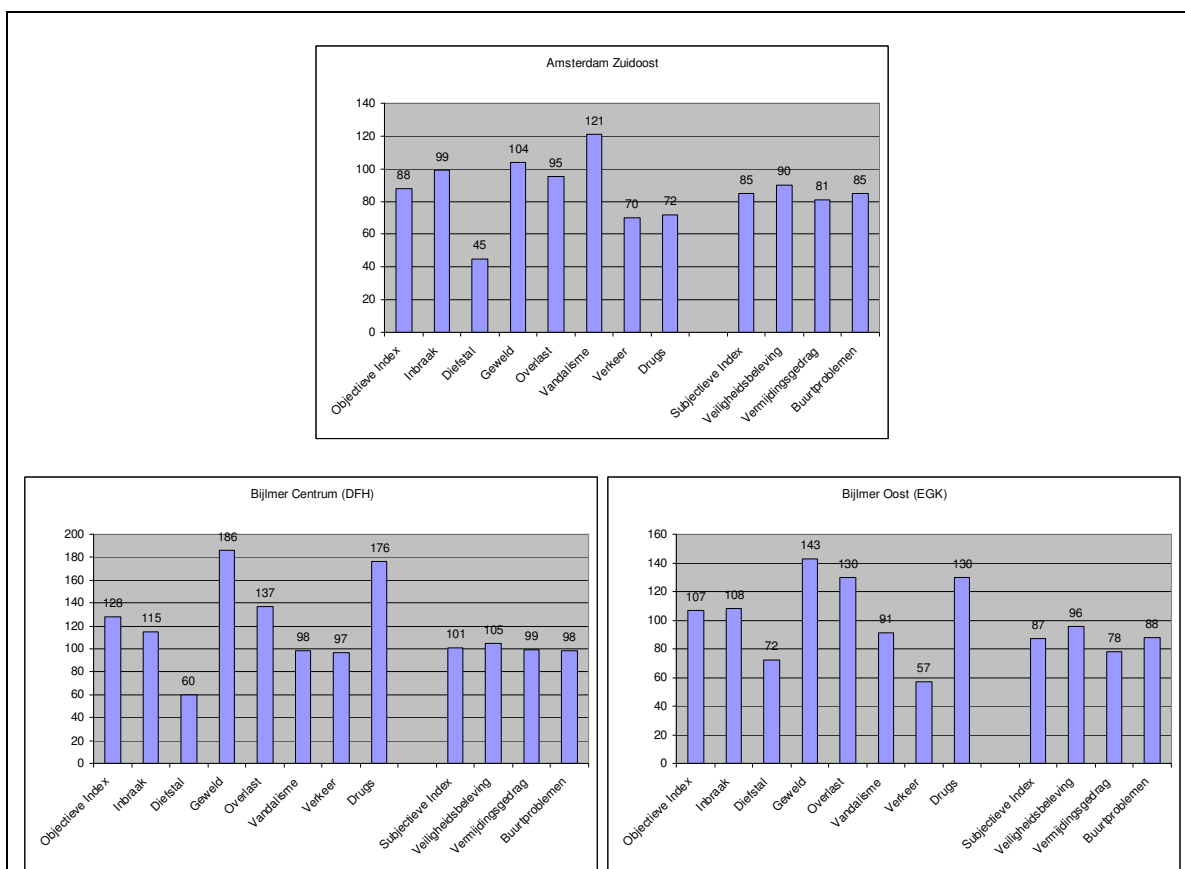
## 4. De volledigheid van en samenhang binnen het veiligheidsbeleid

Het stadsdeel maakt integraal veiligheidsbeleid en integrale veiligheidsplannen waarmee maatregelen en activiteiten op verschillende terreinen en van diverse instellingen worden verbonden. Op deze wijze wordt getracht om de veiligheidsproblemen die zich voordoen, of zouden kunnen voordoen, op een doeltreffende en doelmatige manier op te lossen. In het hiernavolgende wordt de volledigheid van en samenhang binnen het geformuleerde beleid geëvalueerd, nadat eerst een beschrijving is gegeven van de veiligheidssituatie en het huidige beleid in Zuidoost.

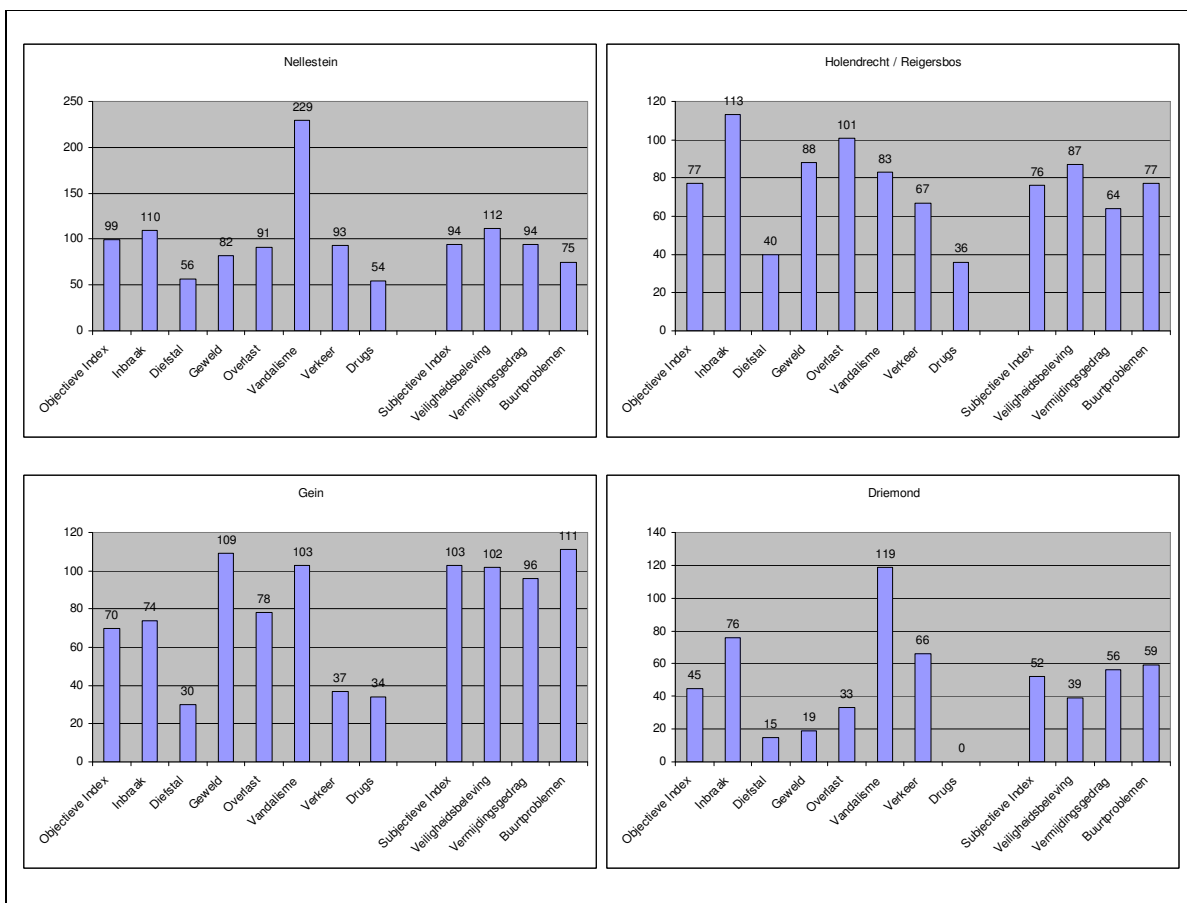
### 4.1 Beschrijving veiligheidssituatie

Voor een inventarisatie van veiligheidsproblemen (objectief en subjectief) wordt in het kader van dit onderzoek aangesloten bij de cijfers uit de Veiligheidsindex. De stadsbrede scores voor zowel de objectieve als subjectieve index zijn in 2003 geïndexeerd op 100. De buurtscores in dat jaar, maar ook in de jaren daarna, worden uitgedrukt in een afwijking van de score van 2003. Een score hoger dan 100 wil zeggen dat een wijk onveiliger is dan de gemiddelde score van de stad in 2003. Andersom wijst een score lager dan 100 juist op meer veiligheid<sup>11</sup>. Onderstaande tekstbox schetst voor de zes buurtcombinaties in Zuidoost en het stadsdeel als geheel, de cijfers uit de meest recente versie van de index, die het jaar 2007 betreft.

Tekstbox 1. Cijfers Veiligheidsindex 2007 voor Amsterdam Zuidoost.



<sup>11</sup> Boers, Smeets & Slot (2007).



Nadere bestudering van de cijfers uit de Veiligheidsindex 2007 toont aan dat sprake is van hoge scores op de (objectieve) veiligheidselementen geweld, overlast en drugs in de buurtcombinaties Bijlmer Centrum en Bijlmer Oost. Ook de situatie ten aanzien van de (subjectieve) veiligheidselementen buurtproblemen in Gein en veiligheidsbeleving in Nellestein is ongunstig. Daarentegen zijn er zeer lage (objectieve en subjectieve) scores waar te nemen in Driemond. De hoge vandalismescore in Nellestein hangt samen met het feit dat het GVB aangifte doet van alle gevallen van vandalisme op metrolijn 53. Het station Gaasperplas (in Nellestein) wordt daarbij als plaats delict gezien.

Opvallend is het grote verschil in objectieve en subjectieve veiligheidsindex scores in Bijlmer Centrum en Bijlmer Oost, waar de totale subjectieve index (ruim) 20 punten lager uitvalt dan de objectieve index. In beide buurtcombinaties is sprake van een behoorlijke discrepantie tussen de feitelijke veiligheidssituatie en de onder bewoners heersende (on)veiligheidsgevoelens; burgers voelen zich relatief veilig. Daarentegen voelen burgers in Gein zich juist relatief onveilig.

Via de website Een Veilig Amsterdam<sup>12</sup> kunnen de indexcijfers in de periode 2003 tot en met 2007 worden geraadpleegd. Wanneer de cijfermatige ontwikkeling door de tijd wordt bestudeerd, blijkt dat de objectieve veiligheidsindex in Zuidoost een constante daling laat zien, van 99 in 2003 naar 88 in 2007. De subjectieve veiligheidsindex ligt in 2003 en 2004 net boven de 100, laat in 2005 een sterke daling naar 83 zien, waarna stabilisatie optreedt. Aandachtsgebieden qua objectieve veiligheid betreffen opnieuw de buurtcombinaties Bijlmer

<sup>12</sup> [www.eenveiligamsterdam.nl](http://www.eenveiligamsterdam.nl)



Centrum (waar in 2007 een lichte stijging (128) na vier jaar daling is waar te nemen) en Bijlmer Oost (in 2007 een lichte stijging (107) na sterke daling in 2006). De doelstellingen van het Regionaal Veiligheidsplan 2007-2010 voor Amsterdam Zuidoost zijn een afname van de objectieve veiligheidsindex in Bijlmer-Centrum en Bijlmer-Oost naar 110 in het jaar 2010<sup>13</sup>. In Bijlmer Oost is de objectieve veiligheidsindex al gedaald tot enkele indexpunten onder deze doelstelling (107 in 2007). Een positieve ontwikkeling, waarbij het gegeven dat er de komende periode meer woningen gebouwd gaan worden in deze buurt onderstreept dat de aandacht blijvend op de buurt gericht dient te worden. In Bijlmer Centrum ligt de objectieve veiligheidsindex van 2007 nog 18 indexpunten verwijderd van de doelstelling (128). Er resteert dus nog ruim twee jaar om daar een daling te bewerkstelligen.

Al met al gaat het in 'de Bijlmer' steeds beter. Zoals uit de later te beschrijven interviewresultaten zal blijken, lijken er nu meer veiligheidsproblemen te ontstaan in de buurten Venserpolder en Holendrecht-West.

## **4.2 Beschrijving veiligheidsbeleid**

Het kader voor 'het veiligheidsbeleid' in Amsterdam Zuidoost wordt feitelijk gevormd door diverse beleidsnotities en convenanten op regionaal, gemeentelijk en stadsdeelniveau, waaronder het Regionale Veiligheidsplan Amsterdam-Amstelland voor de periode 2007-2010 (met bijbehorend Actieplan) en de Veiligheidsindex Amsterdam (en bijbehorende ambities voor specifieke buurtcombinaties).

Een centraal beleidsdocument dat alle in deze publicaties genoemde uitgangspunten tracht te bundelen, betreft het Jaarplan Veiligheid 2008 van stadsdeel Zuidoost. Dit jaarplan beschrijft de doelstellingen en de inzet van het stadsdeel in 2008 en de samenwerking met de andere partijen. Het is opgesteld door het Dagelijks Bestuur van het stadsdeel en goedgekeurd door de subdriehoek en de stadsdeelraad. In het jaarplan zijn diverse programma's en maatregelen beschreven. Daarnaast wordt aandacht besteed aan een gebiedsgerichte aanpak. De tabellen op de volgende pagina geven een kort overzicht van de in het jaarplan genoemde onderdelen.

---

<sup>13</sup> Deze blijken overigens niet overeen te stemmen met de in het Jaarplan Veiligheid benoemde doelstellingen voor deze buurten (zie tabel 2).

Tabel 1. Beschrijving programma's en maatregelen Jaarplan Veiligheid 2008.

<b>Programma's en maatregelen</b>	<b>Doelstelling</b>	<b>Aanpak</b>
Programma drugsoverlast	- Verder terugdringen van drugsoverlast - Versterken van de samenwerking van de partners	- Individu- en gebiedsgericht (dwang & drangmaatregelen, zorg & opvangaanbod) - Gerichte acties op gebiedsniveau (inzet toezicht, beveiliging, handhaving; overlastgebieden; flatverboden) - Voorlichting en preventie voor jongeren en hun sociale omgeving
Programma jeugd en veiligheid	Terugdringen overlast en criminaliteit door jeugdgroepen	- Reactief: scholing, werktrajecten, hulpverleningstrajecten - Fysieke maatregelen - Vormen van vrijetijdsbesteding aanbieden - Preventieve trajecten (jeugdbeleid)
Programma huiselijk geweld	Sluitend maken van de keten van signalering tot nazorg	- Contacten tussen organisaties leggen / verstevigen - Inzet op preventie en voorlichting
Bestrijding illegale prostitutie	Voorkomen en bestrijden van illegale prostitutie	- Plan van aanpak illegale prostitutie opstellen
Toezicht, handhaving en beveiliging	Verbeteren van de veiligheid op straat	- Aanpak overlast op straat door toezichthouders en handhavers - Beveiliging in nachtelijke uren
Cameratoezicht	Verbeteren van (het gevoel van) veiligheid in de openbare ruimte	- Cameratoezicht in winkelcentra en parkeerplatforms - Live meekijken van de camerabeelden - Inzet bij bestrijding illegaal vuilaanbod

Tabel 2. Beschrijving gebiedsgerichte aanpak Jaarplan Veiligheid 2008.

<b>Programma's en maatregelen</b>	<b>Doelstelling</b>	<b>Aanpak</b>
Bijlmer Centrum (DFH-buurt) / Arena gebied	Vermindering drugsoverlast en jongerenoverlast (doelstelling Veiligheidsindex voor 2009: Objectieve Index = 120, Subjectieve Index = 100)	- Verdere uitwerking samenwerking Amsterdamse Poort / Arenagebied - (Camera)toezicht en handhaving in Venserpolder - Toezicht en handhaving D-buurt - Leefbaarheid F-buurt - Diverse maatregelen en projecten H-buurt
Bijlmer Oost (EGK-buurt)	Vermindering drugsoverlast en jongerenoverlast (doelstelling Veiligheidsindex voor 2009: Objectieve Index = 105, Subjectieve Index = 100)	- (Camera)toezicht en beveiliging EG-buurt - (Camera)toezicht en beveiliging K-buurt
Gaasperdam en Driemond	Vermindering vandalisme en jongerenoverlast en geweld	- Intensief toezicht en handhaving (winkelcentrum) Holendrecht - (Camera)toezicht winkelcentrum en extra voorzieningen Gein - Terugdringen overlast in en rond metro(station) Nellestein - Aanpak jongeren Driemond

### 4.3 Volledigheid van het veiligheidsbeleid

Bij de volledigheid van het veiligheidsbeleid gaat het om de mate waarin er sprake is van een match tussen datgene dat er in Zuidoost speelt aan veiligheidsproblematiek en de huidige uitgevoerde interventies. Bij het beschrijven van de volledigheid van het veiligheidsbeleid staat de beleving van betrokkenen zelf centraal. Deze wordt op diverse momenten aangevuld met een kritische reflectie door de onderzoekers.

#### 4.3.1 Algemeen

Wanneer respondenten wordt gevraagd naar de volledigheid van het veiligheidsbeleid in Zuidoost, geven zij aan dat het huidige beleid over het algemeen voldoende aansluit bij de actuele veiligheidsproblemen in het stadsdeel. Op stadsdeelniveau bezien zijn de belangrijkste veiligheidsproblemen inmiddels benoemd. In het beleid is voldoende aandacht voor veiligheid in de openbare ruimte en veiligheid in de privésfeer. Er zijn ook voldoende maatregelen en instrumenten beschikbaar die ingrijpen op specifieke veiligheidsproblemen op buurtniveau mogelijk maken. Het aanwijzen van een veiligheidsrisicogebied en preventief fouilleren (dat sinds vier jaar ongeveer acht maal per jaar wordt toegepast) heeft, omdat het wantrouwen wekt bij burgers, hierbij niet de voorkeur, maar de inzet van cameratoezicht en fysiek toezicht wordt positief bejegend.

Het Jaarplan Veiligheid van Zuidoost voor 2008 wordt door de veiligheidspartners positief geëvalueerd. Het OM, dat binnen de samenwerking een beleidsvolgende rol heeft, merkt op dat geen sprake is van elementen waar zij niet mee uit de voeten kunnen. Ook constateert het OM geen hiaten. De thema's die genoemd worden in het Jaarplan zijn ook de thema's zijn die feitelijk aan bod komen in de subdriehoek en het vooroverleg. Alleen het thema 'beveiliging' keert bij deze overleggen minder terug. Er lijkt in de praktijk ook iets minder aandacht te zijn voor het thema veiligheid voor bedrijven of ondernemers.

Ook respondenten van de centrale stad geven aan het Jaarplan Veiligheid een goed plan te vinden. Respondenten vinden het goed dat er keuzes zijn gemaakt omtrent inzet en inspanningen. Wel is voor deze respondenten in enkele gevallen onduidelijk waar deze keuzes op zijn gebaseerd. Zo wordt aan het begin van het plan aangekondigd dat bewoners en bezoekers zich veilig moeten kunnen voelen op weg naar school en op het werk, maar deze doelgroepen keren niet expliciet terug in het plan<sup>14</sup>. Thema's als illegale bewoning en georganiseerde criminaliteit komen daarentegen niet voor in het plan, terwijl hier in de praktijk juist wel regelmatig aandacht aan wordt besteed. Respondenten geven aan dat het mogelijk is dat deze thema's in andere beleidsstukken worden genoemd, maar dat zij hiervan niet op de hoogte zijn.

Het beleid sluit in de beleving van respondenten grosso modo ook aan bij rapportages als de Veiligheidsindex en de Regionale Veiligheidsrapportage. Het actief werken met de cijfers uit de Veiligheidsindex in Zuidoost wordt door enkele respondenten als sterk punt gezien. De onderzoekers willen wel benadrukken dat aan het gebruiken van cijfers uit de Veiligheidsindex voor beleidsdoeleinden beperkingen kleven. Zo is het niet mogelijk om informatie omtrent thema's als 'jeugd en veiligheid', 'huiselijk geweld' en 'illegale prostitutie' te herleiden. Een tweede beperking betreft de indeling in buurtcombinaties, waardoor op momenten te weinig specifieke informatie kan worden geleverd. Zo worden Holendrecht en Reigersbos samengevoegd tot één buurtcombinatie, waarmee

<sup>14</sup> Het stadsdeel licht later toe het benoemen van deze groepen slechts als focus te hebben bedoeld, en niet (zoals de centrale stad) uit te gaan van een doelgroepenbeleid.

veiligheidsproblemen in Holendrecht wellicht worden gemaskeerd. Een derde beperking betreft het vergelijken van buurten met een meer dorps karakter (met name Driemond) met stedelijke gebieden, waardoor veiligheidsscores in eerstgenoemde buurten extreem laag kunnen uitvallen<sup>15</sup>. Deze beperkingen van de cijfers uit de Veiligheidsindex benadrukken het belang van het betrekken van meer subjectieve veiligheidsindicatoren in de beleidscyclus, zoals visies van betrokken partijen. Een adequaat beeld van de omstandigheden die achter de cijfers schuilgaan is van groot belang.

Respondenten noemen de volgende verbeterpunten op het gebied van de volledigheid van het huidige veiligheidsbeleid:

- Subjectieve veiligheid. Nu dat de belangrijkste veiligheidsproblemen zijn benoemd, wordt het volgens het stadsdeel tijd om meer aandacht te besteden aan het veiligheidsgevoel. De subjectieve onveiligheid blijft volgens deze respondent relatief hoog, zeker gezien cijfers omtrent objectieve veiligheid. Hierbij wordt de eigen buurt veelal wel als veilig ervaren<sup>16</sup>, maar zouden het vooral andere buurten zijn waarover de indruk negatiever is. Oorzaken lijken vooral tekenen van verloedering (afval op straat e.d.) te zijn. Mogelijk dat ook negatieve berichtgeving door media als AT5 (die volgens enkele respondenten de neiging hebben te focussen op negatieve incidenten) hierin een rol speelt.
- Ontwikkeling instrumenten. Instrumenten die de veiligheid op een hoger niveau kunnen brengen (zoals het Keurmerk Veilig Ondernemen en het Keurmerk Veilig Wonen) kunnen verder worden ontwikkeld.
- Prosociaal gedrag. Burgers dienen meer aangespoord te worden tot sociaal gedrag en het schoon houden van de publieke ruimte.
- Armoedebeleid. In het armoedebeleid kan meer worden geïnvesteerd (tevens ter preventie van criminaliteit en overlast). Vanuit het stadsdeel wordt aangegeven dat hier recent geld voor vrij is gemaakt, waarmee in de H-buurt een pilot 'Kansrijk Zuidoost' is opgestart.

#### **4.3.2 Programma's, maatregelen en gebiedsgerichte aanpak**

##### ***Programma drugsoverlast***

Uit de reacties van de respondenten blijkt overtuigend dat het drugsprogramma goed aansluit bij de aan drugs gerelateerde overlast en criminaliteit in Amsterdam Zuidoost. De laatste jaren is het drugsprogramma steeds meer een omvattend geheel geworden. In de ogen van respondenten is het drugsbeleid in Zuidoost hiermee van een achterstand naar een voorsprong ten opzichte van de stad als geheel gekomen. Respondenten geven aan dat de maatregelen ten aanzien van de drugsproblematiek goed op de rails zijn gezet. Er wordt gewerkt met een actief tweesporenbeleid, waarin enerzijds zorg wordt geboden aan diegenen die daar behoefte aan hebben, maar anderzijds repressief wordt opgetreden tegen personen die besluiten hier niet aan mee te werken. De gezamenlijke inzet vanuit OOV, het stadsdeel, politie, Rochdale en zorg en opvang heeft geresulteerd in een vermindering van de drugsproblematiek.

---

<sup>15</sup> Dit bezwaar heeft in 2005 aanleiding gegeven tot het ontwikkelen van een aparte index voor de Amstelland-gemeenten (Aalsmeer, Amstelveen, Diemen, Ouder-Amstel en Uithoorn).

<sup>16</sup> Nadere bestudering van de Veiligheidsindex toont aan dat 'beeld en werkelijkheid' sinds 2003 op enkele momenten in enkele buurten niet overeenstemden (Nellestein, Holendrecht / Reigersbos, Gein en Driemond; in Bijlmer Centrum en Bijlmer Oost is juist weinig onveiligheidsbeleving). Over het geheel genomen ligt de subjectieve index weliswaar iets boven Amsterdams niveau, maar nog steeds ruim onder de 100.

Op het gebied van preventie wordt aangegeven dat het zorgaanbod van Jellinek en HVO-Querido de laatste jaren enorm is uitgebreid. Een positief effect hiervan is dat dit heeft geresulteerd in een spreiding van drugsgebruikers over het stadsdeel. Ook het aanbod qua dagbesteding is uitgebreid. Er komen in Zuidoost weinig nieuwe verslaafden bij, het betreft vooral de zorg en opvang voor oudere verslaafden. 5 à 6 jaar geleden werden er in Amsterdam Zuidoost nog regelmatig drugswoningen, gebruikershutjes / -tentjes gevonden. Nu vindt er slechts heel af en toe (ongeveer een keer per jaar) nog een ontdekking plaats (bijvoorbeeld aangetroffen kleding of een tapijt in het talud bij metrostation Ganzenhoef). De partners kennen (vrijwel) alle verslaafden bij naam en toenaam. Ten aanzien van de zorg wordt niet gestreefd naar afbouwen van het drugsgebruik, dit is niet realistisch gebleken, maar juist het opvangen van de verslaafden en het verstrekken van gratis heroïne. Respondenten achten dit de juiste aanpak.

Voor bewoners en ondernemers heeft het programma geresulteerd in een verlaging van de ervaren drugsoverlast en –criminaliteit. In het verleden was veel sprake van verslaafden die overlast veroorzaakten doordat zij in trappenhuisen, hallen, gangen of portieken van flats verbleven. Rochdale heeft daarom woningen beschikbaar gesteld aan verslaafden, om daarmee de overlast te beperken. Respondent is tevreden over het plaatsen van verslaafden in de ‘gewone wereld’ (in plaats van afzondering). HVO beheert de betreffende woningen goed. Wanneer een woning met verslaafden onverhoopt toch overlast blijkt te veroorzaken, kan besloten worden de verslaafden te verplaatsen naar een andere woning. Hiermee wordt de overlast zo veel mogelijk gespreid.

Bewoners van Zuidoost zien volgens respondenten duidelijk vooruitgang in de situatie rondom drugsverslaafden, zeker wanneer zij al langer in Zuidoost wonen. Het stadsdeel ontvangt steeds minder klachten over aan drugs gerelateerde overlast / criminaliteit, en de aard van de klachten uit nieuwbouwwijken is van een heel andere orde dan klachten die voorheen ontvangen werden (bijvoorbeeld kleinschalige overlast). De Bijlmer lijkt steeds meer een ‘normale, gemiddelde woonwijk’ te worden.

Ten aanzien van het drugsprogramma worden de volgende aandachtspunten geformuleerd:

- Jeugdige drugsgebruikers. Bij diverse partners bestaat de indruk dat de aanwas van jonge drugsgebruikers (tussen de 18 en 23 jaar) toeneemt. De aanpak hiervan (preventie en zorg) is reeds in ontwikkeling, waarbij wordt samengewerkt met het programma Jeugd en Veiligheid.
- Jeugdige drugsdealers. De drugsvoorzieningen hebben (onbedoeld) een aanzuigende werking op met name jeugdige dealers. Voor de (repressieve) aanpak van deze groep zijn partijen sterk afhankelijk van de samenwerking tussen OM en politie, maar dit blijkt lastig te zijn, allereerst omdat deze dealers minder herkenbaar zijn dan verslaafden. Daarnaast wordt het optreden van politie bemoeilijkt door het feit dat de dealers jong, snel, agressief en hard zijn en zelf veelal geen drugs gebruiken. Een laatste probleem is dat de politie voor het aanhouden van dealers verklaringen nodig heeft van verslaafden die drugs bij hen gekocht hebben. Inmiddels is al enige tijd sprake van een kat-en-muis spel tussen politie en dealers.
- Illegale drugsgebruikers. Met enige regelmaat worden door politie en beveiliging gebruikers aangetroffen in te slopen Bijlmerflats (DEF-buurt). Dit zijn vooral illegalen en geen cliënten van zorginstellingen.
- Drugspannen. In het kader van flankerend beleid dient meer aandacht besteed te worden aan de aanpak van drugswoningen, oftewel, drugsdealers die vanuit woningen opereren.

- Drugstoerisme in de Bijlmer. De Bijlmer staat nog steeds bekend als een wijk waar je goedkoop, goede drugs kan kopen. Dit hardnekkige probleem speelt in de EG-buurt. Er is nog steeds handel, en het blijkt moeilijk hier grip op te krijgen. Om het drugsimago kwijt te raken zouden politie en justitie de drugsdealers én kopers van buitenaf<sup>17</sup> harder moeten aanpakken.
- Drugsgelateerde prostitutie. In eerdergenoemde EG-buurt (met name Geldershoofd), vindt prostitutie plaats, gerelateerd aan bovengenoemde drugsproblematiek.
- Drugshandel tussen Schiphol en Zuidoost. Een ander aandachtspunt binnen drugs blijven de vele bolletjesslikkers die vermoedelijk naar Zuidoost komen. Het stadsdeel heeft hier geen harde aanwijzingen voor, maar via de politie komt hier wel eens iets over naar buiten.
- Uitbreiden politiecapaciteit. Door gebrekkige politiecapaciteit, wat al jaren aan de orde is, kan de politie niet altijd reageren op oproepen van burgers. Woningcorporatie Rochdale heeft een eigen bewakingsploeg, deze doet soms 'politiewerk'. Dit probleem speelt bijvoorbeeld bij Geldershoofd, waar volgens respondent continu gesurveilleerd zou moeten worden. Als onderdeel van de repressieve aanpak moeten enkele verslaafden voortdurend opgejaagd en aangesproken worden. Dit moet meer gebeuren dan nu het geval is. De politie moet duidelijk de regie op straat hebben.
- Medische voorzieningen en opvangplekken. De signalen omtrent het aanwezig zijn van voldoende medische voorzieningen (die aansluiten bij de behoefte van de gebruikers, en niet per definitie de manier die de overheid voorstaat) en onderdak zijn niet eenduidig. Het stadsdeel geeft aan dat er 150 extra opvangplekken voor verslaafden nodig zijn, terwijl een uitvoerende partner aangeeft dat er in principe voldoende voorzieningen zijn; slechts een klein percentage zorgmijders valt nog steeds buiten de boot.

Tot slot benadrukken respondenten het blijven voortzetten van de huidige maatregelen met dezelfde intensiteit, "anders stort alles in".

### ***Programma jeugd en veiligheid***

Een centraal onderdeel van het programma Jeugd en Veiligheid betreft de aanpak van overlastgevende en criminele jeugdgroepen in Zuidoost. Sinds enkele jaren wordt actief gewerkt met de zogenaamde 'Ferwerda-methode', waarmee problematische jeugdgroepen in beeld gebracht kunnen worden. De respondenten die betrokken zijn bij de groepsaanpak in de H-buurt hebben de indruk dat het sinds driekwart jaar rustiger is geworden in deze buurt. Het straatbeeld is rustiger en vanuit burgers komen er minder signalen van overlast en onveiligheid. In hoeverre de groepsaanpak hierbij een doorslaggevende rol heeft gespeeld, kunnen de betrokkenen echter niet aangeven.

Respondenten formuleren de volgende aandachtspunten ten aanzien van het programma Jeugd en Veiligheid:

- Jeugd en veiligheid in Holendrecht-West. Diverse veiligheidspartners geven aan dat de situatie in Holendrecht zorgelijk is, met name op het gebied van jeugd. Jongeren in de leeftijd van ongeveer 10 tot 25 jaar hangen in en rond het winkelcentrum en bij portieken, veroorzaken overlast, gebruiken drugs en alcohol, intimideren bewoners en politie, dragen (en gebruiken) wapens, dealen in hasj en goederen (afpersing, goed georganiseerde dopehandel) en plegen boxinbraken. Momenteel hebben partijen hier nog geen grip op. Vanwege enkele geweldsincidenten neemt de aandacht voor dit

---

<sup>17</sup> Een eerdere inventarisatie heeft aangetoond dat kopers met name uit 't Gooi, Urk, Groningen en Utrecht afkomstig zijn.

gebied toe, en zijn diverse plannen in ontwikkeling. Zo is er een verzoek ingediend tot het instellen van een veiligheidsrisicogebied, en worden er maatregelen voorbereid op het gebied van sociaal beleid. Tot de komst van het nieuwe winkelcentrum in 2011 zullen de oververtegenwoordiging van horecagelegenheden in het winkelcentrum en het zoeken naar een juiste aanpak door politie (harder optreden of juist niet?) aandachtspunten blijven.

- Overlast door rondhangen. Woningcorporatie Rochdale signaleert een verschuiving van klachten omtrent drugsoverlast naar overlast door hanggedrag van jongeren. Diverse bewoners voelen zich hierdoor bedreigd. Er wordt geblowd en gedronken, waarbij jongeren meedoen met de ouderen. Mogelijk maken ze zich hiernaast ook schuldig aan criminaliteit (zoals drugshandel).
- Schoolverzuim. Omtrent de omvang van het schoolverzuim in Zuidoost bestaan uiteenlopende ideeën. Enerzijds wordt aangegeven dat spijbelgedrag voorheen een aandachtspunt was, maar dat dit nu niet meer het geval is. Er zou sprake zijn van een betere registratie<sup>18</sup>. Gecombineerd met het werken met bonnen en boetes zou dit geresulteerd hebben in het onder controle hebben van de leerplicht. Er zou enkel sprake zijn van onjuiste beeldvorming: de vele jongeren op straat worden geïnterpreteerd als indicator voor een hoge mate van schoolverzuim, terwijl er feitelijk gewoon veel jongeren in Zuidoost wonen, en deze hebben regelmatig vrij. Bij een andere respondent bestaat juist de indruk dat er veel schoolverzuim is, en weinig controle.

De cijfers van de Dienst Onderzoek en Statistiek geven in dit geval uitsluitel<sup>19</sup>. Hieruit blijkt dat de verzuimdruk (het verzuim per 1.000 in het stadsdeel schoolgaande leerplichtige leerlingen) in stadsdeel Zuidoost gedurende de periode 2003-2007 ruim boven het Amsterdams gemiddelde heeft gelegen. In de perioden 2003-2004 en 2004-2005 was de verzuimdruk in Zuidoost met een waarde van 24 het hoogste van alle stadsdelen<sup>20</sup>; in 2006-2007 is Zuidoost met een score van 23 na Bos en Lommer het stadsdeel met het meeste schoolverzuim<sup>21</sup>. Al met al kan geconcludeerd worden dat het schoolverzuim in Zuidoost zorgelijk is.

- Vrijwillige hulpverlening. Jongeren zonder dagbesteding, die vrijwillig geholpen moeten worden maar dit niet willen, blijven een aandachtspunt. Partijen geven aan graag te willen helpen, maar geen stok achter de deur te hebben.
- Wapenbezit onder jeugd. Al diverse jaren is bekend dat jongeren in Zuidoost relatief vaak met wapens op zak lopen en betrokken zijn bij wapenincidenten. Alhoewel, wellicht mede door het inzetten van de maatregel preventief fouilleren, een daling is opgetreden in het aantal wapenincidenten, is blijvende aandacht, ook in andere vormen, noodzakelijk.

### ***Programma huiselijk geweld***

De programmatische aanpak van huiselijk geweld is in 2007 van start gegaan, en daarmee op dit moment nog volop in ontwikkeling. Er zullen dus nog diverse stappen moeten worden ondernomen om tot een dekkende aanpak te komen. Het doel is om in 2010 een sluitende keten te hebben en één centraal meldpunt. Op dit moment ligt de focus op het creëren van bewustzijn omtrent het probleem, zowel bij burgers als bij professionals. Hiertoe wordt veel geïnvesteerd in publiciteit en het verzorgen van trainingen. Momenteel ligt de focus hierbij op het thema 'jongeren en huiselijk geweld'. De stijgende cijfers omtrent de omvang van

---

<sup>18</sup> Door het Regionaal Meld- en Coördinatiepunt Voortijdig Schoolverlaten (RMC-meldpunt).

<sup>19</sup> Dienst Onderzoek en Statistiek (2008).

<sup>20</sup> Gemiddelde Amsterdam: 15, resp. 14.

<sup>21</sup> Gemiddelde Amsterdam: 14.

huiselijk geweld duiden volgens de respondenten op een verbeterd bewustzijn onder burgers en instanties. Een door Movisie uit te voeren onderzoek zal hier nadere informatie over moeten verschaffen.

De komende periode zullen er op diverse terreinen stappen vooruit gezet (moeten) worden. In het bijzonder noemen de respondenten hierbij de volgende inhoudelijke hiaten:

- Onvoldoende mogelijkheden aanpak daders. Enkele respondenten geven aan dat er op dit moment te weinig mogelijkheden zijn om daders (strafrechtelijk) aan te pakken. Wellicht dat hier per 1 januari 2009, wanneer de Wet huisverbod bij huiselijk geweld in werking treedt, veranderingen in zullen optreden.
- Hindoestaanse vrouwen. Bij het Steunpunt Huiselijk Geweld komen veel meldingen binnen van (veelal oudere) Hindoestaanse vrouwen. Op dit moment bestaat er voor deze categorie geen specifiek (hulp)aanbod. In de loop van 2009 zal voor deze doelgroep een apart programma worden opgezet.

### ***Bestrijding illegale prostitutie***

Het programma illegale prostitutie richt zich voornamelijk enkel op het in kaart brengen van de aard, omvang en achtergronden van dit verschijnsel, om op basis daarvan een plan van aanpak te kunnen opstellen. Hoewel respondenten het belang van een aanpak van kwalijke zaken als mensenhandel inzien, ziet een enkele respondent dit thema niet als prioriteit.

Voor de onderzoekers is onduidelijk waarom illegale prostitutie tot prioriteit is benoemd; in het Jaarplan ontbreekt een motivatie hieromtrent. Is er sprake van een directe aanleiding, waardoor er nu een aanpak vereist is voor dit vermoedelijk duurzame verschijnsel, dat zich waarschijnlijk al jaren voordoet? Hangt de aanpak ervan samen met een wettelijke plicht of taak van het stadsdeel? Heeft illegale prostitutie een grote impact op de lokale gemeenschap?

### ***Cameratoezicht***

In Amsterdam Zuidoost wordt in diverse buurten cameratoezicht in de openbare ruimte gehanteerd. Eén daarvan betreft het winkelcentrum de Amsterdamse Poort en het Arenagebied. Respondenten zijn zeer tevreden over de inzet van camera's<sup>22</sup>, met name bij evenementen, en zouden de inzet hiervan graag willen voortzetten. Een aandachtspunt betreft het inzien van de beelden; de privacywetgeving maakt dit lastig. Ook gaat de voorkeur uit naar zogenaamde 'slimme camera's'; camera's die niet enkel registreren, maar die gedrag van mensen kunnen herkennen, en hierop reageren middels het afgeven van een signaal. Deze camera's kunnen incidenten blijven opmerken, zonder dat er iemand live hoeft mee te kijken.

### ***Bijlmer Centrum (DFH-buurt) / Arena gebied***

Vanuit de buurt Venserpolder wordt aangegeven dat de aard van de huidige klachten vergelijkbaar is met die van enkele jaren geleden (overlast rondom het winkelcentrum), maar qua omvang heeft zich (sinds het Aanvalsplan Venserpolder) een daling ingezet.

Het centrumgebied blijkt binnen het veiligheidsbeleid in Zuidoost een wat aparte status te hebben. Diverse respondenten die betrokken zijn bij de veiligheid in de Amsterdamse Poort en het Arenagebied blijken, in verband met een landelijke oriëntatie van de organisatie of particuliere belangen, niet op de hoogte te zijn van 'het veiligheidsbeleid' in dit gebied.

---

<sup>22</sup> Als sterke punten worden genoemd: het doseren van bezoekersstromen, het signaleren van calamiteiten en het preventieve effect op winkeldiefstal.



Voor zover betrokkenen het beleid kennen, beschouwen zij dit als redelijk volledig, al kunnen zij enkele hiaten benoemen:

- Winkeldiefstal. In het Jaarplan Veiligheid komt dit thema niet aan bod. In verband hiermee signaleren respondenten ook een gebrek aan ondersteuning bij het opzetten van het Keurmerk Veilig Ondernemen (“Wij hebben het KVO zelf opgezet”).
- Bouwtechnische richtlijnen met betrekking tot veiligheid. Het inrichten van de fysieke ruimte zodat de veiligheid wordt geoptimaliseerd blijft onderbelicht.
- Grootschalige evenementen. Het centrumgebied is volgens de respondenten onvoldoende voorbereid op de extreem grote aantallen bezoekers bij evenementen. Sociale veiligheid en met name beheersbaarheid zijn aandachtspunten, en zullen dat in de toekomst (met de verdere ontwikkeling van het centrumgebied) nog meer worden. (“Wij zien een gigantisch probleem op ons afkomen”). In dit kader zou meer aandacht besteed moeten worden aan goede rampenoefeningen in evenementsituaties. Bovendien kan er meer aandacht zijn voor *crowd management* (grote bezoekersstromen op metrostation Strandvliet en de looproute naar NS-station Duivendrecht).
- Bewoners in het centrumgebied. Vanuit woningcorporatie Ymere wordt aangegeven dat bewoners in het centrumgebied veel minder aandacht krijgen dan ondernemers. Problemen waar bewoners mee kampen hebben betrekking op hangjongeren en hangmannen (in combinatie met alcohol- en drugsgebruik); mensen trekken zich terug op bewonersplatforms bij de Amsterdamse Poort, wat onveiligheidsgevoelens bij bewoners teweeg brengt. De situatie is inmiddels beter geworden, maar onveiligheidsgevoelens blijven bestaan. Het stadsdeel beaamt dat het een kwetsbaar gebied betreft, waar weinig signalen over ontvangen worden (“Het is een zwarte vlek voor mij”).
- Vernieling metrostations GVB. Op station Bijlmer Arena is het redelijk rustig, maar elders in Zuidoost vinden veel vernielingen aan metrostations plaats. Met name op rustige stations zonder bemanning is veel vandalisme. De aanwezigheid van een beheerder strekt dus tot de aanbeveling, al wordt dit idealiter aangevuld met toezicht in de metro’s omdat bezoekers anders de metro invluchten. De betreffende respondent zou op dit gebied graag een proactiever optreden van politie zien. Overigens valt de ernst van graffiti mee; bovendien wordt hier adequaat op gereageerd, binnen 24 uur zijn de beschilderingen veelal weggehaald.
- Aandacht voor onveiligheid in de toekomst. In winkelcentrum de Amsterdamse Poort (dat toegankelijk blijft voor bezoekers en waar bewoners aanwezig zijn) wordt meer sociale onveiligheid en winkeldiefstal ervaren dan in Villa Arena (dat afgesloten is). In de Media Markt op de Arena Boulevard ligt dit weer anders. Wellicht dat er in de toekomst meer problemen ontstaan in het Arenagebied als het centrumgebied meer een eenheid is (fysiek).

### ***Gaasperdam en Driemond***

In het kader van de gebiedsgerichte aanpak in Gaasperdam en Driemond heeft een gesprek plaatsgevonden met enkele betrokkenen uit de buurten Nellestein en Driemond. De grote veiligheidsthema’s in stadsdeel Zuidoost gelden niet voor Nellestein en Driemond, welke gekenmerkt worden door kleinschaligheid. Alhoewel de respondenten erkennen dat er om deze reden veel beleidsmatige aandacht uitgaat naar andere buurten in Zuidoost, vinden zij niet dat Nellestein en Driemond worden vergeten.

De belangrijkste veiligheidsproblemen in Nellestein betreffen overlast door jongeren en verkeersveiligheidsproblemen; in Driemond staat overlast door jongeren centraal. Respondenten vinden het lastig om aan te geven of ‘het veiligheidsbeleid’ hierop aansluit,

omdat zij dit beleid niet kennen: er is geen sprake van een gezamenlijk geformuleerd beleid, of een overleg tussen stadsdeel, politie, scholen, verenigingen en bewonersverenigingen waarin dit beleid centraal staat. Wel geven respondenten aan dat in Nellestein nog steeds verkeersveiligheidsproblemen bestaan, en ook in Driemond blijft de problematiek ten aanzien van de overlastgevende jongeren voortduren.

Aan de aanpak van jongerenoverlast in Driemond wordt naar de indruk van respondenten aandacht geschonken, maar op een later moment dan voor enkele andere buurten in Zuidoost het geval is (waar bijvoorbeeld projecten worden ontwikkeld). Het is voor respondenten onduidelijk waarom Driemond niet in een eerder stadium bij dit soort projecten betrokken kan worden. Vanuit het stadsdeel wordt hieromtrent aangegeven dat dit geen prioriteit heeft gehad, maar dat dit inmiddels in gang is gezet.

Hét aandachtspunt in Driemond blijft de aanpak van jeugdoverlast. Hieromtrent worden de volgende verbeterpunten aangedragen:

- Ontspanningsruimte voor jongeren. Er is een jongeren ontmoetingsplek (JOP) geweest, maar omdat de jongeren deze niet goed hebben onderhouden is deze opgeheven. Een nieuw verzoek voor een jeugdhonk is uiteindelijk niet ingewilligd, omdat er geen personen beschikbaar bleken zich verantwoordelijk te voelen voor het honk en de organisatie daaromheen.
- Het opstellen van een vaste lijst met namen van overlastgevende jongeren en deze direct aflopen in geval van incidenten.
- Een alcoholverbod (tegen indrinken en glasoverlast) invoeren rond het schoolplein.
- Cameratoezicht instellen rond het schoolplein.

Overige aandachtspunten:

- Schoon en heel. Als er schade ontstaat, deze dan snel herstellen. Consequent en frequent, en zeker op maandagochtend vroeg, de openbare ruimte schoonmaken.
- Politietoezicht tussen 17.00 en 18.00 uur en tussen 20.00 en 24.00 uur is volgens respondenten effectiever dan 's ochtends vroeg of overdag.
- Meer aandacht voor het thema leefbaarheid.

### ***Samenvatting en analyse...***

Over het geheel genomen is het veiligheidsbeleid in Amsterdam Zuidoost voldoende volledig: uitgaande van de cijfers omtrent veiligheid en andere, meer subjectieve indicatoren, bestaat op dit moment voldoende aandacht voor de grootste veiligheidsthema's in het stadsdeel. Op detail is het beleid echter niet altijd volledig. Respondenten kunnen ten aanzien van hun eigen beleidsterrein diverse hiaten in het beleid benoemen.

Een verbetering ten aanzien van de beleidsformulering betreft het feit dat sinds 2008 gewerkt wordt met één jaarprogramma, waarin alle beleidsplannen (globaal) worden benoemd en beschreven. Problemen als het naast elkaar bestaan van diverse veiligheidsplannen in een ander rapportageformat, waarover door de oud-veiligheidscoördinator nog wordt gerapporteerd, zijn hierdoor niet meer aan de orde.

Een mogelijk gevaar is dat, door de uitgebreide aandacht voor de stedelijke vernieuwingsbuurten, de aandacht voor sociale veiligheidsproblemen in andere buurten iets verslapt. Uit reacties van respondenten blijkt dat dit in het verleden ten aanzien van Venserpolder en Holendrecht het geval is geweest. Inmiddels lijkt het bewustzijn voor veiligheidsproblemen in deze buurten aanwezig, maar er dient voor gewaakt te worden dat iets dergelijks in de toekomst niet opnieuw plaatsvindt. Ook voor het gevaar van het laten

ondersneuwen van kleinschaliger problemen (in buurten als Driemond) door extreme problematiek in andere buurten dient blijvend gewaakt te worden.

Enkele laatste aandachtspunten betreffen:

- Bij huiselijk geweld is sprake van een gebrekkig inzicht in de aard en omvang van het probleem. Daarnaast ontbreekt een duidelijk geformuleerd doel. Beide elementen maken het lastig om een gerichte aanpak te formuleren.
- In de geformuleerde beleidsplannen wordt opvallend genoeg weinig aandacht besteed aan criminaliteit in winkel- en bedrijvengebieden. Ook tijdens de interviews kwam dit thema slechts zelden ter sprake. Weliswaar tonen de cijfers uit de Scorekaart Veilig Ondernemen van 2007<sup>23</sup> aan dat over het geheel genomen de objectieve en subjectieve veiligheid in bedrijvengebied Amstel III in orde is, maar de situatie ten aanzien van inbraak in de kantoren van Amstel III alsook de vele vernielingen en overlast in het centrumgebied van Zuidoost zouden meer beleidsmatige aandacht zeker rechtvaardigen.
- Ook aan de thema's illegaliteit (in relatie tot criminaliteit) en onveiligheid in het openbaar vervoer wordt opvallend weinig aandacht besteed. De betekenis hiervan is onduidelijk.
- Een laatste thema dat, afgezien van de aan illegale prostitutie gerelateerde mensenhandel en drugshandel door jongeren, op papier en tijdens de interviews slechts enkele malen aan bod is gekomen, betreft de georganiseerde criminaliteit in Zuidoost (criminele netwerken omtrent drugs, wapenhandel en fraude / witwassen). Momenteel blijft het bij enkele vage signalen dat er in Zuidoost wel degelijk sprake is van georganiseerde vormen van criminaliteit. Het verdient aanbeveling de aard en omvang van deze criminaliteit in kaart te brengen, en toekomstig beleid op de resultaten hiervan af te stemmen.

#### **4.4 Samenhang binnen het veiligheidsbeleid**

Bij de samenhang binnen het veiligheidsbeleid gaat het om de mate waarin de maatregelen en activiteiten op verschillende terreinen en van diverse instellingen middels het huidige integrale veiligheidsbeleid en de integrale veiligheidsplannen met elkaar verbonden worden. Oftewel: is er sprake van een coherent geheel? Hierbij staat het streven naar een sluitende ketenaanpak, waarbij preventieve en repressieve maatregelen elkaar aanvullen, centraal.

##### **4.4.1 Algemeen**

Door diverse respondenten wordt aangegeven dat er globaal genomen sprake is van samenhang binnen het huidige beleid; partners weten elkaar steeds beter en op enkele gebieden zelfs goed te vinden, en maatregelen en activiteiten worden steeds meer met elkaar verbonden. Met name de invoering van de ketenunit voor jeugd en volwassen veelplegers heeft een belangrijke bijdrage geleverd aan de aansluiting van alle activiteiten op het gebied van veiligheid. De genomen preventieve en repressieve maatregelen lopen over het algemeen goed: de preventieve aanpak gaat de laatste jaren beter, en bij repressie betrokken partijen (met name politie) vangen heel veel signalen op, waar steeds meer mee wordt gedaan. Ten aanzien van stadsdeel Zuidoost wordt vanuit het OM aangegeven dat de indruk bestaat dat het

---

<sup>23</sup> De Jong, Smeets & Boers (2008).

bereid is te investeren in preventieve maatregelen, en niet slechts naar de politie en het OM wijst om op te treden.

Op stadsdeelniveau worden de volgende verbeterpunten genoemd ten aanzien van de samenhang:

- Meer investeren in positieve activiteiten. Alhoewel op diverse gebieden steeds meer sociale activiteiten georganiseerd worden, zou er volgens enkelen nog steeds meer geld geïnvesteerd kunnen en moeten worden in positieve activiteiten (“Laten we in goede mensen investeren”). Ook zou het stadsdeel bewoners die positieve activiteiten in de buurt willen ondernemen meer moeten bijstaan.
- Hard aanpakken waar nodig. In Zuidoost zijn diverse gezinnen die op allerlei manieren overlast veroorzaken (en criminaliteit plegen). Een respondent is van mening dat het stadsdeel ten aanzien van deze gezinnen te lang een tolerante houding heeft aangenomen. Jarenlang gaat er al geld naar deze gezinnen om ze te stimuleren tot prosociaal gedrag. Respondent stelt voor om zeker te beginnen met een ‘softe’ aanpak (hulpverlening aanbieden), maar wanneer deze herhaaldelijk niet het gewenste resultaat heeft, moet op een gegeven moment harder aangepakt worden, bijvoorbeeld middels uithuiszettingen<sup>24</sup>. Respondent betreurt dat veel geld, dat beter naar positief ingestelde gezinnen kan gaan, nu afvloeit naar bovengenoemde gezinnen.

#### **4.4.2 Programma’s, maatregelen en gebiedsgerichte aanpak**

Per programma of maatregel dan wel gebiedsgerichte aanpak bestaan er nuanceverschillen ten aanzien van bovengeschetst algemeen beeld.

##### ***Programma drugsoverlast***

Het drugsprogramma lijkt het meest uitgekristalliseerd te zijn, en hierin zien respondenten dan ook een sterk coherent beleid. De laatste jaren is het drugsprogramma steeds meer een samenhangend geheel geworden. Het drugsbeleid vertoont een sterke samenhang in de balans tussen repressie en zorg. Het opgezette casemanagement, waarin dwang & drang en zorg & opvang een rol spelen, loopt goed.

##### ***Programma jeugd en veiligheid***

Bij de aanpak van jeugdproblemen wordt expliciet uitgegaan van een tweesporenbeleid: zolang het jeugdoverlast betreft wordt gestreefd naar een minimaal politieoptreden, en het betrekken van jongerenwerk en ouders. Zodra deze grens is overschreden, wordt harder opgetreden. Ten aanzien van het Jeugd en Veiligheid-programma wordt aangegeven dat de aanpak van jeugdcriminaliteit de afgelopen jaren systematischer en meer gestroomlijnd is geworden. Dit hangt allereerst samen met de introductie van de shortlist-methode groepsriminaliteit (Ferwerda). Daarnaast speelt het goed functioneren van de ketenunit jeugd hierbij een belangrijke rol<sup>25</sup>. Uit diverse hoeken wordt echter aangegeven dat er meer aandacht mag zijn voor preventief jeugdbeleid: het verbeteren van de sociaaleconomische positie van jongeren, het ontwikkelen van talenten, het pakken van kansen en het organiseren van activiteiten. Diverse partijen lijken tegelijkertijd echter al doordrongen van het belang van positieve activiteiten voor jeugd, ook voor de overlastgevende en criminele jongeren, al staat

---

<sup>24</sup> Uithuiszettingen zijn sinds kort niet meer toegestaan, vanwege een gesloten convenant ter bescherming van huishoudens die in armoede leven.

<sup>25</sup> Ook de ketenunit voor de aanpak van volwassen veelplegers verloopt volgens respondent overigens goed.

dit soms nog wel in de kinderschoenen<sup>26</sup>. Er worden steeds meer activiteiten georganiseerd, met name in de zomer, waarmee getracht wordt ook een iets oudere doelgroep te bereiken

Om de samenhang binnen het programma jeugd en veiligheid te optimaliseren worden de volgende voorstellen ingebracht:

- Meer doelgroepgerichte activiteiten en voorzieningen. Vanuit de H-buurt wordt aangegeven dat de tot nu toe georganiseerde activiteiten niet voldoende aansloten bij de belevingswereld van de specifieke doelgroep van de groepsaanpak. De betreffende jongeren voelen zich niet welkom bij gereguleerde activiteiten. Bovendien worden deze activiteiten veelal te laat georganiseerd: ze zouden georganiseerd moeten worden zodra het mooi weer wordt (voorjaar). Inmiddels beginnen deze activiteiten mondjesmaat te lopen<sup>27</sup>. Ook vanuit Venserpolder wordt aangegeven dat er meer voorzieningen en activiteiten voor jongeren opgezet dienen te worden. Een extra beperking aldaar betreft het ontbreken van een jeugdhonk of buurthuis. Tot slot leeft ook in Driemond de wens om activiteiten voor jeugd of een verzamelplaats voor jongeren te organiseren, zeker gedurende de zomerperiode. Begeleiding bij de aanpak van activiteiten is gewenst voor Driemond.
- Meer preventie. Besteed meer aandacht aan preventie, oftewel: meer aandacht voor groepen die nog niet op de shortlist staan. Respondenten vermoeden dat er veel signalen zijn die momenteel niet worden opgepikt, met name bij 12-minners en jongeren die (nog) niet veel overlast veroorzaken. Daarnaast dient meer aandacht te worden besteed aan preventie bij zwakbegaafde en Wajong-jongeren (jonggehandicapten) en eenoudergezinnen.
- Re-integratietrajecten. Momenteel ontbreekt (vanuit DWI) een draaiboek voor de re-integratie van delinquente jongeren. Bovendien is hiervoor volgens enkelen te weinig geld beschikbaar, al geven andere respondenten aan dat voldoende plaatsen beschikbaar zijn. Vast staat dat al vele jaren sprake is van uitval van jongeren. Volgens Streetcornerwork komt dit voor een belangrijk deel doordat de trajecten zelf niet werken; er wordt de jongeren onvoldoende geboden. Andere respondenten geven aan dat er altijd een (klein) percentage jongeren zal zijn dat ook bij het 'perfecte' traject de criminaliteit verkiest. Een advies is dat er, net als in het buitenland, al eerder een link met het bedrijfsleven moet worden gelegd. Ook moeten er in Zuidoost arbeidstoeleiding en coaching (ATC-) trajecten komen.

### ***Programma huiselijk geweld***

Aangezien de samenwerking bij de aanpak van huiselijk geweld recent is begonnen, is nog geen sprake van een volledig samenhangend pakket aan maatregelen. De structuur van het zorgnetwerk en de politie is nog niet volledig georganiseerd, en er zal samen gezocht moeten worden naar nieuwe wegen om de aanpak sluitend te maken.

Ten aanzien van de preventie wordt aangegeven dat meer aansluiting gezocht kan worden bij zelforganisaties en lokale, etnische organisaties, met wie samenwerking van groot belang zou zijn bij de aanpak van een probleem met een dergelijk privé-karakter. Een tweede

---

<sup>26</sup> Een voorbeeld betreft de H-buurt, waarin sprake is van zware delicten (harddrugshandel, straatroven, schietincidenten) die veelal in groepsverband gepleegd worden. Enerzijds heeft volgens een vrijwillige hulpverleningsinstantie repressie te sterk de overhand in deze buurt. Met name vanuit het stadsdeel zou de aandacht hier te sterk naar een repressieve aanpak uit gaan; de top van het stadsdeel zou niet meer open staan voor de jongeren, en binnen de huidige aanpak zou te weinig sprake zijn van positiviteit. Het advies van deze partij luidt: prik door het harde uiterlijk heen, probeer de jongeren niet te stigmatiseren maar blijf geloven in het goede. Deze zomer is er een start gemaakt met het organiseren van positieve activiteiten in deze buurt. Hoewel dit nog niet tegemoetkomt aan ieders wensen, is een eerste aanzet gezet.

<sup>27</sup> Zo zijn er recent speciale rap workshops georganiseerd en zijn er plannen voor fitnessactiviteiten.

probleem betreft het bij elkaar brengen van de vrijwillige en professionele hulpverlening. Het is nog niet gelukt om professionele en vrijwillige hulpverleners op één lijn te krijgen. De professionele hulpverlening moet zich aan regels houden die voor de vrijwillige hulpverleners niet gelden. Respondent raadt aan om het grijze gebied tussen beide segmenten te gebruiken om de hulpverlening door beide partijen te optimaliseren.

Repressieve maatregelen zoals straat- en huisverboden worden volgens respondenten nog slechts mondjesmaat toegepast. Tot slot zou er binnen huidige aanpak te veel nadruk liggen op het aanpakken van de dader in plaats van ruimte te creëren voor een dialoog.

### ***Bijlmer centrum (DFH-buurt) / Arena gebied***

De respondenten uit het centrumgebied geven aan het lastig meetbaar te vinden of preventie en repressie elkaar voldoende aanvullen. Bij de huidige aanpak gaat veel op het gevoel.

Ten aanzien van de buurt Venserpolder geven respondenten aan dat er vanuit het stadsdeel geen structureel programmatisch pakket aan maatregelen bestaat. De genomen maatregelen betreffen veelal “doekjes tegen het bloeden”, en berusten voor een behoorlijk deel op toevalligheden. Op dit moment is er dan ook geen sprake van een coherent geheel aan maatregelen en activiteiten. Een eerste analyse van de buurt, alsmede ideeën over een geschikte aanpak, liggen er, maar een stevig fundament voor een coherente aanpak is nog niet aanwezig. Qua preventie kan er in Venserpolder meer aandacht worden besteed aan het niveau van voorzieningen, met name voor jongeren. Respondenten vinden het moeilijk in te schatten of er (vanuit de politie) voldoende repressief wordt opgetreden. Tot slot kan er in het beleid een duidelijker link worden gelegd naar de wijkvisie voor Venserpolder. Respondenten van het stadsdeel geven aan hier nu al mee bezig te zijn.

### ***Gaasperdam en Driemond***

Door de betrokkenen uit Nellestein en Driemond wordt aangegeven dat de aanpak van overlastgevende jongeren meer sluitend gemaakt kan worden door overlastgevers en ouders civielrechtelijk aan te pakken voor de aangebrachte schade. Respondenten stellen voor een soort lik op stuk beleid te introduceren, waarbij (indien mogelijk) wordt geprobeerd de (ouders van de) daders verantwoordelijk te stellen voor hun daden (vernielingen, vervuiling).

### ***Samenvatting en analyse...***

Alles overziend lijkt op diverse onderdelen van het veiligheidsbeleid sprake te zijn van een samenhangend geheel; met name bij het drugsprogramma en (in iets mindere mate) bij jeugd en veiligheid, worden activiteiten en maatregelen met elkaar verbonden. Afhankelijk van de aard van de problematiek wordt door partijen meer preventief (jongerenwerk, ouders betrekken) dan wel repressief (politie) opgetreden, en hiertoe zijn in deze contexten voldoende mogelijkheden beschikbaar. Aandachtspunten blijven het aanbieden van voldoende mogelijkheden tot vrijetijdsbesteding, al wordt vanuit het stadsdeel aangegeven dat gezien de aangebrachte verbeteringen (veel buurthuizen, veel sport en andere activiteiten, met name in de zomer) de roep om meer niet altijd terecht is.

## 5. Samenwerking tussen veiligheidspartners

### 5.1 Regierol stadsdeel

De regie over het integraal veiligheidsbeleid in Zuidoost is gelegen bij het stadsdeel, wat impliceert dat van hen verwacht mag worden dat zij een visie hebben op veiligheid en integraal veiligheidsbeleid, een actieve rol hebben op het gebied van beleidsontwikkeling en beleidsuitvoering, het bijeenbrengen, erbij houden en stimuleren van partijen, het creëren van condities en het benutten van nieuwe mogelijkheden. Om zicht te krijgen op de invulling die door het stadsdeel aan de regierol is gegeven, en eventuele problemen die hierbij ondervonden worden, is respondenten gevraagd hun visie op bovengenoemde punten weer te geven. In onderstaande weergave wordt, in navolging van eerder onderzoek naar de regierol van gemeenten bij integrale veiligheid<sup>28</sup>, onderscheid gemaakt in de categorieën *willen* (in welke mate geeft het stadsdeel prioriteit aan veiligheid en een integrale veiligheidsaanpak?), *kennen* (beschikt het stadsdeel over voldoende expertise en competenties?) en *kunnen* (zijn partners in staat bij te dragen aan een systematische en integrale veiligheidsaanpak?; beschikt het stadsdeel over voldoende mogelijkheden om partners aan te sturen?).

#### 5.1.1 Algemeen

Ten aanzien van de categorie *willen* blijkt de voortrekkersrol van het stadsdeel in de ontwikkeling en uitvoering van het integrale veiligheidsbeleid volgens het stadsdeel zelf uit het feit dat zij diverse punten op het gebied van veiligheid actief op de agenda heeft gezet en duidelijk verantwoordelijkheden naar zich toetrekt. Het stadsdeel ziet het als haar taak om op te komen voor de belangen van alle partijen, en de regisseurs van het stadsdeel moeten als eerste anticiperen op problemen. Het is volgens de medewerkers overigens niet altijd terecht dat er door andere partijen naar het stadsdeel gekeken wordt; op diverse momenten is niet het stadsdeel maar een andere partij de eerstverantwoordelijke. In deze gevallen verwijst het stadsdeel door naar de juiste partij (bijvoorbeeld een woningcorporatie).

De visie van het stadsdeel op haar eigen functioneren wordt onderschreven door de respondenten van het OM en de Directie Openbare Orde en Veiligheid van de centrale stad. Volgens hen pakken de regisseurs van het stadsdeel (met name de veiligheidscoördinatoren) hun rol op waar ze die moeten pakken. Beiden signaleren bovendien dat het stadsdeel steeds meer de regie naar zich toe trekt, met name door het introduceren van het overleg met de wijkteamchefs. Het ambitieniveau van het stadsdeel wordt beoordeeld als hoog, maar tegelijkertijd wel realistisch.

De visie van het stadsdeel is dat er snel gereageerd moet worden op signalen van criminaliteit en overlast, ook op relatief kleine incidenten (“Dan maar liever tevergeefs”). Zo voorziet het Meldpunt Zorg en Overlast in een snelle reactie op klachten. Het stadsdeel erkent dat het probleem van bureaucratie soms blijft bestaan, maar over het algemeen reageert beheer snel en zijn zowel stadsdeel als burgers tevreden. Dit wordt tegengesproken door een respondent bij de politie, die juist van mening is dat er een bepaalde luiheid heerst in Zuidoost. Volgens respondent worden ondernomen acties, zoals fysieke maatregelen ter vermindering van verloedering, regelmatig niet afgemaakt. Daarnaast zou er op dit moment nog sprake zijn van te veel bureaucratie in Zuidoost.

Een ander punt van kritiek dat vanuit de politie wordt geuit ten aanzien van de regisseurs van het stadsdeel betreft de voortrekkersrol in de ontwikkeling en uitvoering van het integrale veiligheidsbeleid. Zo wordt het Jaarprogramma, een essentieel beleidsstuk op het

---

<sup>28</sup> Andersson Elffers Felix (2005).

gebied veiligheid dat binnen de driehoek wordt geschreven, feitelijk door de politie opgesteld. De betreffende respondent betreurt dat het stadsdeel op dit moment te weinig gezag pakt om invloed uit te oefenen op het (formuleren van) beleid. Wat door de politie wordt aangeleverd, wordt door het stadsdeel vrij klakkeloos aangenomen. Hierbij wordt wel aangegeven dat dit in 2009 wellicht anders wordt: dan zullen OOV, het stadsdeel, de politie en het OM het Jaarplan gezamenlijk schrijven.

Twee laatste kritische noten vanuit de politie betreffen het vele verloop bij de veiligheidscöördinatoren in het nabije verleden en de vertraging in het werkelijk uitvoeren van (door diverse partijen) gedane aanbevelingen. Deze vertraging ligt volgens respondent bij het stadsdeel. Respondent mist regelmatig krachtdadigheid bij deze partij. Volgens respondent wordt in Zuidoost veel onderzoek gedaan naar veiligheid en veiligheidsbeleid, maar wordt met de resultaten momenteel nog te weinig gedaan. Een uitzondering zou de stadsdeelvoorzitter betreffen, die signalen over het algemeen wel goed oppakt.

Omtrent het *kennen* door de regisseurs wordt vanuit het stadsdeel zelf aangegeven dat de betrokken medewerkers voldoende weten wat er speelt en wat er nodig is op het gebied van veiligheid. Medewerkers op de stadsdeel hebben hiertoe diverse kanalen (meldingen, wijkbijeenkomsten, e.d.) tot hun beschikking. Een uitzondering hierbij betreft de strafrechtelijke informatie, die de politie (vanzelfsprekend) niet doorspeelt aan de ketenpartners. De visie van de medewerkers van het stadsdeel wordt niet op alle punten gedeeld door enkele andere partijen. Zo wordt vanuit de politie aangegeven dat de regisseurs van het stadsdeel onvoldoende weten wat er speelt en wat er nodig is.

Qua verbeterpunten op het gebied van de regie door het stadsdeel wordt door de oud-veiligheidscöördinator van het stadsdeel aangegeven dat het stadsdeel op diverse momenten meer zijn spierballen mag laten zien, en zich niet als voetveeg hoeft te laten behandelen door andere partijen of de media. Het stadsdeel houdt naar de wens van respondent te vaak zijn mond 'voor de lieve vrede'. Het stadsdeel zou zich meer moeten profileren als gelijke partner. Dit betekent ook dat het stadsdeel partijen meer ter verantwoording moet roepen wanneer dit nodig is. Een huidige medewerker van het stadsdeel bestrijdt deze uitspraak, en geeft juist aan dat het stadsdeel wel degelijk een duidelijke positie inneemt en kritisch is.

Een door het OM aangedragen verbeterpunt, dat overigens niet specifiek geldt voor Zuidoost, maar voor alle stadsdelen, is dat veiligheidscöördinatoren van de verschillende stadsdelen frequenter met elkaar zouden kunnen overleggen en meer kunnen doen aan kennisuitwisseling (bijvoorbeeld omtrent het instellen van een alcoholverbod).

Wat betreft het *kunnen* is er volgens het stadsdeel bij de regisseurs een voldoende open en creatieve houding aanwezig, maar krijgen zij vanuit de centrale stad niet altijd de kans om beleidsideeën te ontwikkelen. Het stadsdeel is bij het benoemen van beleidsplannen voor diverse thema's afhankelijk van input van de centrale stad. De financiële middelen vanuit de centrale stad zijn 'geoommerkt', maar de door de centrale stad voorgestelde methodiek sluit niet altijd aan bij de problematiek die speelt in Zuidoost. Ook het feit dat de stadsdeelvoorzitter op diverse terreinen afhankelijk is van de burgemeester, zorgt soms voor lastige situaties qua regie en verantwoordelijkheden.

Ook de regie in de samenwerking met lokale partners is soms lastig. Zo bestaan er volgens de respondenten in principe voldoende mogelijkheden om aandacht te besteden aan specifieke veiligheidsproblemen op buurtniveau, maar is inzet in concrete situaties afhankelijk van de beschikbare capaciteit bij partners. Ook informatievoorziening is cruciaal voor de regie. Zo lag de regie voor de groepsaanpak aanvankelijk bij het OM, maar aangezien zij alleen individuen kunnen vervolgen werkte dit niet optimaal. Sinds vijf maanden ligt de regie bij het stadsdeel, maar dit is opnieuw lastig aangezien zij niet over alle benodigde informatie



beschikken. De indruk bestaat dat het stadsdeel worstelt met hoe dit probleem aan te pakken. Het stadsdeel pakt haar taken echter serieus en zonder negatieve uitingen naar andere partijen op, en neemt ook dingen van hen aan.

Tot slot wordt aangegeven dat het stadsdeel partijen zeker bij elkaar weet te brengen, maar dat zij met name de politie niet op basis van hun charisma of natuurlijk overwicht meekrijgen. Bij deze organisatie blijft volgens de respondenten de basishouding: “eerst zien, dan geloven”.

### **5.1.2 Programma’s, maatregelen en gebiedsgerichte aanpak**

#### ***Programma drugsoverlast***

Door een betrokkene bij het drugsprogramma wordt ten aanzien van de categorie *willen* aangegeven dat de formele voortrekkersrol van het stadsdeel op het gebied van het integrale veiligheidsbeleid op een goede manier wordt opgepakt; respondent is zeer tevreden over de manier waarop het stadsdeel de uitvoerende partijen bij elkaar roept.

Vanuit het stadsdeel wordt aangegeven dat de regisseurs aldaar voldoende weten wat er speelt en wat er nodig is (*kennen*), al is het stadsdeel bij de aanpak van drugsproblematiek wel afhankelijk van de mate waarin de politie (buurtregisseur of wijkteamchef) uitspraken wil doen over de aard en omvang van het probleem. In verband hiermee wordt genoemd dat er onvoldoende zicht is op de door de politie gehanteerde dealeraanpak. Een respondent van woningcorporatie Rochdale, een belangrijke partner op het gebied van het drugsprogramma, beaamt dat de regisseurs van het stadsdeel voldoende op de hoogte zijn van wat er speelt en wat er nodig is. Wel zijn er qua functiebezetting enkele wisselingen geweest, wat ten koste is gegaan van de voortgang en continuïteit. De betreffende respondent is niet even tevreden over alle regisseurs uit de afgelopen periode.

Een sterk punt is dat het stadsdeel is gelukt om alle relevante partijen om de tafel te krijgen. Vergeleken met Amsterdam en breder heeft stadsdeel Zuidoost volgens respondenten een duidelijke voortrekkersrol in de aanpak van drugsproblematiek. Tot slot is er volgens de respondent van Rochdale bij de regisseurs een voldoende open en creatieve houding aanwezig.

Tot slot de categorie *kunnen*: ten aanzien van de bij de regisseurs aanwezige overtuigingskracht en gezag wordt aangegeven dat hier voldoende sprake van is, met de kanttekening dat de politie zich niet zo maar laat regisseren door het stadsdeel; hulpverlening en corporaties zijn wat dat betreft wat volgzamer. Ook is het in sommige situaties (met name bij de communicatie met de centrale stad) effectiever om personen van meer gewicht (zoals de stadsdeelsecretaris, stadsdeelvoorzitter of een specifieke oud-wethouder) in te zetten.

#### ***Programma jeugd en veiligheid***

Wanneer, met betrekking tot de categorie *willen*, respondenten gevraagd wordt of het stadsdeel een voortrekkersrol heeft in de ontwikkeling en uitvoering van de groepsaanpak, wordt ten aanzien van de H-buurt aangegeven dat het stadsdeel dingen te lang heeft laten liggen. Er zijn al lange tijd veel jongeren en criminogene factoren aanwezig, maar hierin is weinig geïnvesteerd. Dit hangt voor een belangrijk deel samen met (voor de respondenten begrijpelijke) politieke keuzes in de samenleving, politieke beslissingen waar de aanwezigen geen invloed op hebben (“Wij delven t onderspit”). Sinds de prioritering door de subdriehoek

en het opzetten van de huidige aanpak is er echter voldoende beleidsmatige aandacht voor de problemen in de H-buurt, en neemt ook het stadsdeel haar rol voldoende op<sup>29</sup>.

Een verbeterpunt op het gebied van de regierol van het stadsdeel is dat er binnen het stadsdeel meer medewerkers zouden moeten zijn die zich met jeugd en veiligheid bezig houden. Nu betreft deze portefeuille een aanstelling van ruim 1 fte. Dit is relatief weinig gezien het grote aantal inwoners van het stadsdeel (bijna 80.000), het hoge aandeel jeugdigen hier binnen en de omvang van sociaaleconomische problemen.

Het *kunnen* van het stadsdeel wordt volgens een van de respondenten enigszins beperkt doordat het stadsdeel mee dient te gaan met het beleid van de centrale stad. Hoewel deze respondent betreurt dat het stadsdeel niet de vrije keuze heeft om te bepalen waar de financiële middelen op ingezet worden, geeft een andere medewerker van het stadsdeel juist aan dat met overleg veel bereikt kan worden.

### ***Programma huiselijk geweld***

Binnen het programma huiselijk geweld is feitelijk niet het stadsdeel maar de centrale stad de belangrijkste trekker. Dit betekent dat de financiën door de centrale stad beheerd worden. Het stadsdeel moet er vooral voor zorgen dat netwerken op elkaar aan sluiten. Respondenten geven aan dat de capaciteit, middelen en inhoudelijke expertise van het stadsdeel hiertoe lange tijd ontoereikend zijn geweest, waaruit afgeleid kan worden dat aan het thema huiselijk geweld weinig prioriteit werd gegeven. Sinds 2007 is er tijdelijk (voor een periode van 4 jaar) uitbreiding van de beschikbare personele capaciteit gekomen, waarmee een projectleider huiselijk geweld bij het stadsdeel is aangesteld (voor drie dagen per week). Deze projectleider zal een nieuwe impuls geven aan het huiselijk geweld netwerk. Alhoewel het stadsdeel hiermee te kennen geeft meer te *willen*, kun je je wel afvragen of een tijdelijk aangestelde projectleider een voldoende sterke positie heeft om de regierol te kunnen vervullen. Een door de respondenten aangedragen knelpunt betreft tot slot het feit dat veel geldstromen niet bij het stadsdeel komen.

Ten aanzien van het *kennen* blijkt de informatievoorziening omtrent huiselijk geweld problematiek een knelpunt. In verband met de regierol heeft het stadsdeel behoefte aan transparantie over de aard, omvang en achtergronden van huiselijk geweld in Zuidoost. Het stadsdeel werkt vanuit een beschikking samen met het in 2007 opgerichte Steunpunt Huiselijk Geweld, waar alle meldingen binnen komen. Het stadsdeel vraagt het Steunpunt om informatie, en tot op zekere hoogte wordt deze informatie geleverd, maar het vrijblijvende karakter van deze samenwerking biedt geen garanties voor de continuïteit in informatieaanlevering.

Ook ten aanzien van het *kunnen* blijkt de aansturing van externe partners door het stadsdeel een knelpunt. Het stadsdeel geeft aan een centrale rol toebedeeld te hebben gekregen, maar onvoldoende middelen tot haar beschikking te hebben om werkelijk grip te krijgen op organen als het Steunpunt. Als gevolg hiervan moet er volgens de respondenten onevenredig veel energie geïnvesteerd worden in het tot stand brengen en onderhouden van de verhoudingen. Tot slot blijkt de capaciteit van het Steunpunt onvoldoende. Als centraal orgaan op het gebied van huiselijk geweld dient het Steunpunt in de nabije toekomst nog meer functies op zich te nemen, maar respondenten geven aan dat nu al sprake is van overbelasting: het Steunpunt ontvangt meer meldingen dan ze aankunnen naast lopende zaken.

---

<sup>29</sup> Het stadsdeel geeft in reactie hierop overigens aan al eerder te hebben willen aanpakken in de H-buurt, bijvoorbeeld middels de inzet van straatcoaches, maar hier is om financiële redenen van af gezien.

### ***Bijlmer centrum (DFH-buurt) / Arena gebied***

Wanneer gesproken wordt over de regierol van het stadsdeel in het centrumgebied blijkt een centraal thema de onzekerheid hieromtrent te zijn. Voor de betrokkenen is onduidelijk wie de definitieve regie over het gebied krijgt. Het centrumgebied is klaar in 2010, dus op korte termijn is regie nodig bij evenementen. Duidelijkheid omtrent de regie is dan ook gewenst: “Dit jaar *moet* er een regisseur zijn”. Tegelijkertijd blijft het gebied gecompliceerd qua regie, omdat bij het regisseren bij evenementen zeer veel partijen van uiteenlopende aard betrokken zijn, waaronder zelfs landelijke partijen als Rijkswaterstaat. Daarnaast is ook de regie bij cameratoezicht onduidelijk. De politie wil graag de regie in handen hebben, maar hetzelfde geldt voor enkele andere partijen (behalve het stadsdeel).

Ten aanzien van de voortrekkersrol in de ontwikkeling en uitvoering van het integrale veiligheidsbeleid duiden de respondenten op een onderscheid tussen Villa Arena en de Arena Boulevard enerzijds, en winkelcentrum de Amsterdamse Poort anderzijds. Eerstgenoemde partijen nemen veelal zelf het initiatief om eigen plannen te formuleren; hierin speelt het stadsdeel een ondergeschikte rol. Voor de Amsterdamse Poort ligt dit anders: daar zijn vanuit het stadsdeel wel diverse veiligheidsplannen ontwikkeld. Met betrekking tot het *willen* in Venserpolder blijkt uit de reacties van de respondenten dat de eerder aanwezige wijkcoördinator langere tijd weinig regie en betrokkenheid heeft getoond ten aanzien van deze buurt. De sinds september 2007 aangestelde wijkcoördinator voor Bijlmermeer West en Venserpolder gaat deze omissie oppakken.

### ***Gaasperdam en Driemond***

De respondenten uit Driemond en Nellestein plaatsen op enkele fronten kritische noten bij de invulling van de regierol van het stadsdeel. Zo is volgens hen, met betrekking tot de categorie *willen*, niet altijd sprake van een voortrekkersrol in de ontwikkeling en uitvoering van het integrale veiligheidsbeleid. Respondenten geven aan dat veel van de leefbaarheidplannen voor Driemond door de dorpsraad worden gemaakt, terwijl dit feitelijk een taak voor het stadsdeel is. Ook heeft de dorpsraad, en niet het stadsdeel, in enkele gevallen het initiatief voor beleidsplannen genomen en alle neuzen in dezelfde richting gekregen<sup>30</sup>. Al met al verlangen de respondenten van het stadsdeel een actiever optreden. Daarnaast zouden de respondenten graag zien dat het stadsdeel zorgt voor een duidelijk aanspreekpunt voor externe partijen. Er zijn momenteel diverse aanspreekpunten, maar het is ondoorzichtig tot welke persoon je je in welke situatie moet richten.

De respondenten uit Driemond en Nellestein, waarvan enkele weliswaar niet als formele partij bij het veiligheidsbeleid betrokken zijn, betwijfelen of de regisseurs van het stadsdeel voldoende weten over de veiligheidssituatie en behoeften in Nellestein en Driemond (*kennen*). Respondenten geven aan zeer veel informatie door te spelen naar het stadsdeel, maar hier weinig respons op te krijgen. Ook geven zij aan dat er vermoedelijk meer gebruik gemaakt kan worden van technieken die reeds in andere stadsdelen worden gehanteerd. Zij hebben de indruk dat soms het wiel opnieuw wordt uitgevonden.

---

<sup>30</sup> In reactie hierop geeft het stadsdeel aan dat deze taken inmiddels zijn opgepakt door een wijkcoördinator, waarmee het op zich nemen van taken door de dorpsraad niet meer nodig is.

## 5.2 Samenwerking en afstemming

Integrale samenwerking vereist dat veiligheid voor alle partners prioriteit heeft, en dat onderling afspraken worden gemaakt over de verdeling van verantwoordelijkheden, bevoegdheden, rollen en taken. Daarnaast is het van cruciaal belang dat partners elkaar op de hoogte houden van relevante ontwikkelingen op het gebied van veiligheid. Om zicht te krijgen op de samenwerking en afstemming tussen veiligheidspartners in Zuidoost, en eventuele knelpunten die hierbij ondervonden worden, is respondenten gevraagd hun visie op bovengenoemde punten weer te geven. In onderstaande worden deze visies, gecombineerd met de visie van de onderzoekers, weergegeven.

### 5.2.1 Algemeen

Over de samenwerking tussen de veiligheidspartners wordt globaal genomen aangegeven dat momenteel alle belangrijke partijen betrokken zijn en dat de onderlinge afspraken over bevoegdheden duidelijk zijn. Er zijn voldoende veiligheidsconvenanten gesloten, en deze helpen bij de aanpak van veiligheidsproblemen. Soms is op wijkniveau nog behoefte aan een aanvullende intentieverklaring, deze wordt dan getekend. Voor zover dit mogelijk is, zijn partijen ook bereid tot het uitwisselen van gegevens. Soms kan dit niet (met name vanwege opsporings- en vervolgingsbelangen), maar dit betreft volgens de betrokken geen onwil.

Diverse respondenten signaleren dat het contact tussen betrokken partijen in Amsterdam Zuidoost vooral het laatste jaar beter is geworden. Deze verbetering hangt volgens velen samen met het feit dat het hoofd van de afdeling wijkcoördinatie van het stadsdeel de regie heeft gekregen over de veiligheidscoördinatoren. Het hoofd wijkcoördinatie heeft de thema's wijkveiligheid en uitvoering van veiligheidsprojecten sterker georganiseerd. Waar de organisatiestructuur in Zuidoost voor enkelen voorheen gesloten en lastig te begrijpen was, is sinds deze veranderingen sprake van één centraal aanspreekpunt. Het hoofd wijkcoördinatie is in staat om door te verwijzen naar de juiste organisaties, afdelingen of personen, wat door respondenten als prettig wordt ervaren. Daarnaast wordt vanuit het OM opgemerkt dat er sinds een jaar meer ambtelijke voorbereiding plaats vindt, een positief punt. Waar er voorheen (vrijwel) geen sprake was van contact met medewerkers die de stadsdeelvoorzitter ondersteunen, is er nu veel meer ambtelijk contact. Tot slot geven respondenten aan dat ook de afstemming en samenwerking tussen politie en stadsdeel sinds een jaar beter gaat.

Uitgaande van de reactie van de politie bestaan er wel verschillen in de mate van afstemming tussen partners: op uitvoerend niveau wordt de afstemming als zeer goed beoordeeld, op strategisch niveau matig, en aan de top is de afstemming volgens een respondent (nog steeds) onvoldoende. Deze respondent is van mening dat belangen op beleidsniveau op diverse momenten de samenwerking belemmeren. Beleidsafspraken zijn in principe helder, maar zodra zich een incident voordoet wordt er vaak 'ja, maar..' geroepen. Alle organisaties zouden regelmatig naar elkaar afschuiven. Bovendien zou de grootschaligheid van Zuidoost in sommige gevallen een struikelblok zijn.

Belangrijke overlegmomenten tussen partijen betreffen het overleg van de subdriehoek (stadsdeelvoorzitter, districtschef van de politie en OM) en het (recentelijk geïntroduceerde) 'vooroverleg' tussen wijkteamchefs, veiligheidscoördinatoren, OM en OOV. Ten aanzien van beide overleggen wordt door betrokkenen aangegeven dat de huidige frequentie ervan (een keer per zes weken bij de subdriehoek; een keer per acht weken bij het vooroverleg) voldoende is.

Ten aanzien van de subdriehoek merkt een betrokkene op dat de subdriehoek als geheel écht geïnteresseerd is in cijfers over veiligheid (bijvoorbeeld vanuit de ketenunit). De

deelnemers zijn oprecht betrokken bij het veiligheidsbeleid. De stijl van de stadsdeelvoorzitter hierbinnen wordt getypeerd als ‘bestuurlijk voorzitten’. Respondenten zijn tevreden over de leidinggevende capaciteiten van de stadsdeelvoorzitter, en zien bij haar veel betrokkenheid bij het thema veiligheid. Voor het OM geldt dat de Officier van Justitie goed op de hoogte is van wat er speelt in Zuidoost. Typerend voor de politie in Zuidoost is dat de districtschef, in vergelijking met sommige andere subdriehoeken, in grote mate bepaalt wat er in de subdriehoek besproken wordt; de wijkteamchefs bereiden weinig voor. Twee respondenten stellen voor om, bij het vaststellen van centrale thema’s en de bijbehorende bevoegdheden, meer gebruik te maken van het overleg van de subdriehoek<sup>31</sup>. Tot slot missen enkele bij het subdriehoekoverleg betrokken respondenten soms informatie uit bilateraal overleg (tussen bijvoorbeeld de stadsdeelvoorzitter en de districtschef).

De subdriehoek betreft een overleg op hoofdlijnen, en is daarmee op zichzelf staand niet voldoende om op de hoogte te zijn van wat er werkelijk speelt in Zuidoost. Om deze reden is medio 2007 het eerder genoemde vooroverleg (ook wel ‘onderoverleg’) tussen de wijkteamchefs (politie), veiligheidscoördinatoren (stadsdeel), de centrale stad (OOV) en het OM ingesteld. Alle betrokken respondenten spreken unaniem een zeer positief oordeel uit over dit overleg. Tijdens het eerste vooroverleg was er nog wat sprake van spanning, gerelateerd aan de verdeling van verantwoordelijkheden tussen centrale stad, stadsdeel en politie, maar deze is inmiddels minder tot niet meer aanwezig. Het vooroverleg blijkt tegemoet te komen aan een behoefte aan informatie en afstemming, en vormt daarmee een prettige tussenlaag na de subdriehoek.

In het vooroverleg zorgt OOV voor de vertaling van het beleid van het centrale bestuur naar het stadsdeel. Alhoewel de OOV-medewerkers zelf aangeven dat dit (soms) een lastige rol is, en er bij alle partijen soms wat onduidelijkheid bestaat over de rol van OOV binnen deze overlegstructuren, blijkt uit de reacties van respondenten dat de deelname van OOV wordt gewaardeerd. Het is de andere deelnemers duidelijk dat OOV er bovenop zit, en actief meedenkt met de andere partijen, en dat wordt gewaardeerd. In het bijzonder de input vanuit de subdriehoek, die een van de OOV-medewerkers vanwege secretariële taken bij deze subdriehoek kan overbrengen, wordt belangrijk geacht. Al met al vervult OOV op deze wijze een expertrol (met als toegevoegde waarde ten opzichte van andere deelnemers: de ervaring vanuit andere stadsdelen) en (daarmee samenhangend) een vraagbaakfunctie, met name bij thema’s als preventief fouilleren en gebiedsverboden. Vanuit OOV zijn inmiddels korte lijntjes met diverse partijen gerealiseerd.

Ook de aanwezigheid van de wijkteamchefs wordt gewaardeerd. Af en toe kunnen zij een prettige inhoudelijke toelichting geven (bijvoorbeeld de projectleider jeugd en veiligheid). De betreffende coördinator heeft vervolgens weer contact met andere partijen, dit werkt efficiënt; van eventuele overlap in overlegmomenten, wat volgens een van de wijkteamchefs voorheen het geval was in sommige wijken, is geen sprake meer.

Een door het stadsdeel aangedragen verbeterpunt voor het vooroverleg betreft tot slot de agenda ervan; deze mag meer sturend, sterker zijn.

Al met al concluderen respondenten dat partijen elkaar weten te vinden, al vindt er buiten bovengenoemde vaststaande overlegmomenten weinig contact met partijen plaats. Zo wordt het OM buiten het overleg om weinig benaderd. Bij OOV ligt dit iets anders; hier worden de respondenten ook buiten de overlegmomenten benaderd voor advies. De mate van contact en

---

<sup>31</sup> Uit een reactie van het OM blijkt dat aan deze wens momenteel al tegemoet wordt gekomen: politie, OM en stadsdeel zijn gezamenlijk bezig met de voorbereiding van het ‘Actieplan D3’ voor 2009. Hierin worden diverse aanpakken geformuleerd. In de subdriehoek zijn onderwerpen aangegeven, de genoemde partijen werken deze verder uit. Dit verloopt volgens respondent goed.

afstemming bevindt zich in Zuidoost volgens OOV midden op een continuüm: beide respondenten worden geraadpleegd, maar (in vergelijking met enkele andere stadsdelen) weer niet extreem vaak.

Ook de bereidheid tot samenwerking blijkt aanwezig, al is in sommige gevallen, door teleurstellingen, het vertrouwen in een andere partij (sterk) verminderd. In deze gevallen is volgens de betrokkenen nieuwe energie, bijvoorbeeld door het aanstellen van nieuwe medewerkers, nodig. Wrijving ontstaat ook wanneer de centrale stad ingrijpt bij incidenten. Het stadsdeel voelt zich in dergelijke gevallen soms gepasseerd. Respondenten vinden dit begrijpelijk.

Kritiek op het stadsdeel betreft allereerst het kennisniveau van de raad, dat volgens enkele respondenten beneden de maat zou zijn. De stadsdeelraad zou zich op het gebied van de veiligheidsproblematiek bezig houden met dingen die niet leven in Zuidoost. De betreffende respondenten signaleren een discrepantie tussen wat er werkelijk speelt en de aanpak die vanuit de stadsdeelraad wordt voorgesteld. Overigens signaleren enkele raadsleden zelf een communicatieprobleem; zij geven aan dat veel informatie omtrent veiligheid niet bij hen terugkomt.

Een tweede aangedragen aandachtspunt betreft het doen van toezeggingen door de lokale politiek, welke op diverse momenten niet zijn waargemaakt. De politiek in Zuidoost is volgens deze respondent te sterk gericht op korte termijn succes.

Ten aanzien van de samenwerking met de politie wordt door enkele respondenten aangegeven dat er op momenten sprake is geweest van discrepantie tussen uitlatingen of toezeggingen van de districtschef en lager geplaatste politiemedewerkers. Zo zijn enkele toezeggingen van de districtschef op een later moment ingetrokken door wijkteamchefs. Ook zijn er met de politie wel eens discussies over taken en bevoegdheden geweest. De politie lijkt in deze situaties niet volledig op de hoogte te zijn van hun plichten. Respondenten achten het in dit kader van groot belang dat bevoegdheden worden toegekend aan de juiste personen binnen de politieorganisatie. Bij het overleg met de politie is het volgens hen cruciaal dat wijkteamchefs aanwezig zijn. Wat dat betreft onderschrijven diverse respondenten het belang van het eerder beschreven 'vooroverleg'.

In diverse settings wordt daarnaast genoemd dat een belangrijk probleem bij de samenwerking met de politie het capaciteitstekort aldaar betreft<sup>32</sup>. In verband hiermee moeten zij noodgedwongen keuzes maken; dit zou zich met name uiten in een gebrek aan capaciteit op straat. Hierdoor zijn er regelmatig te weinig mogelijkheden tot handhaving van verboden, zoals het alcoholverbod in de APV. Over het algemeen lijken de gemaakte keuzes gerespecteerd te worden door de andere partijen. Een respondent plaatst hierbij wel de kritische noot dat bij evenementen in de Amsterdam Arena wél voldoende capaciteit aanwezig is. Op korte termijn lijkt dit capaciteitsprobleem nog niet opgelost; de Amsterdamse Hoofdcommissaris van politie heeft toegezegd dat het korps in 2010 op sterkte is<sup>33</sup>. Ook het OM moet overigens regelmatig keuzes maken in verband met capaciteit. Een enkele partij reageert wel eens wat negatief wanneer capaciteitsproblemen als reden voor non-interventie worden aangedragen, maar over het algemeen is er begrip voor elkaars situatie.

---

<sup>32</sup> Het jaar 2007 zou bijvoorbeeld een bezettingsgraad van 60% hebben gekend.

<sup>33</sup> Vanwege een met het Ministerie van Binnenlandse zaken en Koninkrijkrelaties overeengekomen 'packagedeal' zal eind 2010 een uitbreiding van de personele sterkte in politiedistrict 3 zijn gerealiseerd (Driehoek Amsterdam-Amstelland, 2008).

Binnen de samenwerking in Zuidoost lijken de partijen tevreden over de bijdrage van het OM, dat vooral een beleidsvolgende rol heeft, het initieert zelf geen beleid. Het OM zelf geeft aan in de toekomst op een aantal terreinen wel meer beleid te initiëren, bijvoorbeeld met betrekking tot het ketenunit overleg (leerplicht bij jeugd en overlast bij veelplegers).

Partners wier inzet van de laatste jaren zeer positief worden beoordeeld, betreffen allereerst de woningcorporaties Ymere en (met name) Rochdale. Beide reageren adequaat op ordeverstoringen en vernielingen, en hebben een belangrijke bijdrage geleverd aan de leefbaarheid van enkele buurten. Zo ziet één respondent de door woningcorporaties toegepaste bewonersselectie (selectie op sociaaleconomische status: percentage uitkeringsgerechtigden) als effectief instrument in de preventie van leefbaarheidsproblemen, en raadt aan om dit instrument meer in te zetten (bijvoorbeeld ook in Venserpolder). Ook het bedrijfsleven en diverse ondernemersverenigingen kenmerken zich door een goede organisatie en samenwerking, wat in enkele gevallen heeft geresulteerd in het toekennen van het Keurmerk Veilig Ondernemen.

Een partner ten aanzien waarvan respondenten beduidend minder positief zijn betreft de Stichting Maatschappijopbouw Zuidoost (MAAZO). Vanuit diverse partijen wordt aangegeven dat vanwege afgesloten contracten met MAAZO wordt samengewerkt, maar dat zij de stichting feitelijk incompetent achten. Deze respondenten plaatsen vraagtekens bij de redenen tot het aangaan van een samenwerkingsverband met de stichting.

Genoemde aandachtspunten ten aanzien van de samenwerking en afstemming tussen partijen betreffen de volgende elementen:

- De subdriehoek als geheel moet sterker zijn verantwoordelijkheid nemen.
- Minder hiërarchie en bureaucratie. Omdat er volgens een respondent momenteel te veel bestuurlijke schijven zijn en te veel hiërarchie is, zou de organisatie van het stadsdeel (bestuur) en de politie platter gemaakt moeten worden. Daarnaast zou het stadsdeel minder bureaucratisch moeten zijn, en partijen moeten loslaten van belangen op beleidsniveau.
- Ten aanzien van de politie wordt aangegeven dat deze regelmatig een iets andere 'mindset' heeft dan andere overlegdeelnemers: zij zijn vooral operationeel ingesteld, er is weinig sprake van politieke gevoeligheid. De politie brengt zelf weinig beleidsmatige, strategische punten in tijdens overleg op dit niveau. Een aandachtspunt betreft dan ook de afstemming met de politie op een hoger dan operationeel niveau.
- Bevoegdheden bij de juiste persoon. Soms worden bevoegdheden momenteel op een te laag niveau binnen een organisatie gedelegeerd (bijvoorbeeld bij een buurtregisseur).
- Creëren van wederzijds begrip tussen partijen door persoonlijk contact tussen betrokkenen te bevorderen. Dit zou met name gelden ten aanzien van het stadsdeel en de politie, bij wie volgens enkelen sprake is van een 'fundamenteel wantrouwen', met name op hogere niveaus. Om dit weg te nemen is meer overleg tussen beide organisaties nodig. Op dit moment 'vergeten' beide partijen elkaar soms te vinden, lichten ze elkaar niet voldoende in. Beide partijen zouden elkaar meer in de aanloopfase kunnen betrekken in plaats van 'zomaar' een plan te presenteren. Een idee in dit kader betreft: organiseer een keer per jaar een bijeenkomst voor alle wijkteamchefs en het stadsdeel, en laat hen samen een casus behandelen o.i.d.
- Afstemming in een eerder stadium. Vanuit het OM wordt aangegeven dat stukken voor overleg relatief laat worden toegezonden, en dat hierbij vooraf niet altijd afstemming heeft plaatsgevonden, al gaat dit wel beter sinds het hoofd wijkcoördinatie

- er is. Het is wenselijk om stukken eerst aan andere partijen voor te leggen, en ze dan pas op de agenda van de subdriehoek te plaatsen en ze daar te bespreken. Nu komen stukken regelmatig vlak voor het overleg van de subdriehoek binnen bij respondent, zonder dat duidelijk is of hier intern afstemming over heeft plaatsgevonden.
- Meer duidelijkheid over bevoegdheden centrale stad. Voor het stadsdeel is, ondanks prima voorbereiding, niet altijd duidelijk bij wie bevoegdheden liggen, bijvoorbeeld wanneer het gaat over instrumenten als cameratoezicht of een veiligheidsrisicogebied.. De respondenten van de centrale stad erkennen dat dit in diverse gevallen ook echt lastig is.
  - Eigenzinnig Zuidoost. Respondenten die Zuidoost kunnen vergelijken met andere stadsdelen, geven aan dat Zuidoost een wat eigenzinnig stadsdeel is. Bij nieuwe voorstellen wordt wel eens kritisch gereageerd (“Waarom moet het zo?”). Alhoewel een kritische opstelling gewenst is, moet worden opgepast worden dat dit niet resulteert in negativiteit.
  - Benoem per project een projectleider. In reactie hierop geeft het stadsdeel aan dat deze al langere tijd bestaan. Wel namen zij in het verleden taken van elkaar over, soms viel er daardoor wel eens iets tussen wal en schip; nu zou sprake moeten zijn van complete dekking.

### **5.1.2 Programma’s, maatregelen en gebiedsgerichte aanpak**

#### ***Programma drugsoverlast***

Ten aanzien van het drugsprogramma vindt op diverse niveaus overleg plaats tussen betrokken partijen: overleg van het bestuurlijk team (jaarlijks, met stadsdeel Centrum), stuurgroep overleg (jaarlijks), operationeel overleg (maandelijks) (Rochdale, stadsdeel, wijkteamchef politie, GGD), drugsbeleidoverleg (tweewekelijks), cliëntenoverleg (GGD, DWI, Streetcornerwork) en divers ad hoc overleg (korte lijnen in de uitvoering). Omdat de centrale stad een aantal drugsgelateerde thema’s onder haar verantwoordelijkheid heeft, wordt afstemming met deze partij van groot belang geacht, ook vanuit financieel oogpunt. Naast het contact met betrokken partijen in Zuidoost heeft het Stadsdeel dan ook veel contact met de centrale stad, wat volgens de betrokkenen ook echt nodig is: “Je moet blijven aanjagen, volhardend zijn en bestuurlijk talent hebben, anders kom je in t nauw”.

Inmiddels zijn korte lijntjes tussen alle partijen gecreëerd, en er is grote bereidheid tot en vertrouwen in de samenwerking, op diverse niveaus. Enkele respondenten geven hierbij aan dat het desondanks ‘natuurlijk’ voorkomt dat partijen af en toe taken en verantwoordelijkheden naar elkaar afschuiven, of dat er af en toe iemand tussendoor ‘glijpt’, maar over het algemeen verloopt de afstemming goed. Wel wordt, in overeenstemming met de opmerkingen omtrent Zuidoost als geheel, ten aanzien van het drugsprogramma opgemerkt dat er meer ruis ontstaat naarmate je op hogere niveaus binnen de organisaties komt: op uitvoeringsniveau (buurtregisseur, coördinator geïntegreerde voorziening – GGD, coördinator daglonersprojecten – Streetcornerwork) weten partijen elkaar goed te vinden. Er worden in ruimte mate gegevens uitgewisseld, er is veel vertrouwen en partijen beseffen dat zij elkaar hard nodig hebben. Op operationeel niveau (coördinator drugswelzijnsbeleid stadsdeel, drugscoördinator stadsdeel, afvaardiging van de politie) is al meer ‘ruis’ aanwezig. Ook hier willen partijen heel graag samenwerken, afstemmen en gegevens uitwisselen, maar het lukt hen niet altijd zaken af te krijgen. Tot slot treedt nog een niveau hoger (wethouder, directie woningcorporatie) nog meer ruis op. Er zou hier sprake zijn van een slechte terugkoppeling. De districtschef van de politie dient aanwezig te zijn, maar stuurt veelal een afgevaardigde die onvoldoende op de hoogte is van de situatie in heel Zuidoost (niet overstijgend). Ook deze afgevaardigde is overigens regelmatig niet aanwezig bij het overleg.



Genoemde aandachtspunten betreffende de samenwerking en afstemming betreffen:

- Informatie-uitwisseling. Een tekortkoming die veelvuldig wordt genoemd in het kader van het drugsprogramma betreft de gebrekkige beschikbaarheid van cijfermateriaal omtrent het aantal drugsgerelateerde delicten en individuele informatie. Diverse partijen zouden graag zien dat cijfers over meldingen en incidenten drugsoverlast en flatverboden (politie), alsmede informatie over veelplegers (ketenunit), breder beschikbaar worden. Op dit moment ervaren zij een gebrek aan inputgegevens op basis waarvan zij kunnen (bij)sturen. De informatie van diverse partijen zou nog meer naast elkaar gelegd kunnen worden, meer worden gebundeld, met name vanuit de politie.
- Eigenzinnige politie. Een tweede genoemd aandachtspunt in de samenwerking en afstemming betreft de politie die, zeker op hoger niveau, naar de mening van enkelen soms de neiging heeft te sterk 'zijn eigen ding' te doen.
- Financiële problemen Streetcornerwork. Streetcornerwork heeft, mede in verband met de financieringssysteem van dagbestedingsprojecten, behoorlijke schulden opgelopen. Diverse instanties verwachten van Streetcornerwork een dagelijkse rapportage. Om aan deze verzoeken tegemoet te komen heeft de stichting recent ruim zes extra medewerkers moeten aannemen. Streetcornerwork wil waken voor een te vergaande bureaucratisering ("Iedere dag hetzelfde verhaal opschrijven") en wil de beschikbare mankracht liever op straat inzetten. De aanwezigheid van een begeleider op straat biedt een essentiële structuur voor cliënten.

### ***Programma jeugd en veiligheid***

Het ketenunit overleg omtrent jeugd en veelplegers, waaraan naast politie en OM diverse andere instanties deelnemen, verloopt volgens betrokkenen goed. De politie heeft inmiddels vrij veel informatie over jongeren die veiligheidsproblemen veroorzaken, al is in enkele gevallen nog wat onduidelijk hoe vanuit daar verder dient te worden gegaan. Een respondent van de politie ziet hier ook een rol voor het stadsdeel (bijvoorbeeld door het benaderen van ouders). Door de betrokkenen bij de groepsaanpak in de H-buurt wordt aangegeven dat de structuur van de samenwerking helder is, maar dat er verschillen zijn in continuïteit van het overleg en bevoegdheid van de betrokken medewerkers. Na een aantal jaren ervaring weten partijen elkaar inmiddels te vinden en loopt de samenwerking over het algemeen goed, al blijven er enkele aandachtspunten:

- Communicatie jeugdbeleid. Het jeugdbeleid kan beter worden gecommuniceerd naar partners, er kan meer begrip worden gecreëerd. Dit zou de samenwerking moeten verbeteren.
- Participatie MAAZO. In enkele buurten, waar de jeugdproblematiek nog niet van zodanig ernstige aard is dat het contact met de jongeren en de buurt lastig wordt, zou MAAZO actiever kunnen en moeten participeren. Recent heeft er bij deze stichting overigens een personeelwisseling plaatsgevonden, waardoor zij in de nabije toekomst vermoedelijk ook weer zullen participeren.
- Ondercapaciteit jeugdzorg in Zuidoost. Er is sprake van onderbezetting bij Bureau Jeugdzorg, waardoor zij te weinig outreachend te werk gaan, te weinig tijd kunnen besteden aan aandacht behoevende gezinnen, e.d.
- Stress door verschillende visies. Bij de betrokken partijen bestaan in enkele gevallen (fundamenteel) verschillende visies op de overlast gevende en criminele jeugdigen, waardoor verschillende ideeën bestaan over de meest geschikte aanpak. Dit levert stress op in de samenwerking.

- Oudere jeugd. De jeugd die aandacht behoeft is soms ouder dan 18 jaar, dan zijn andere partners nodig.

### ***Programma huiselijk geweld***

De samenwerking op het gebied van huiselijk geweld is, zoals eerder beschreven, nog relatief vers, en bevindt zich daarmee in de verkennende fase. De ketenpartners hebben in december 2007 een convenant huiselijk geweld ondertekend voor een betere afstemming en samenwerking op het gebied van preventie / voorlichting, signalering, behandeling en nazorg. Zeswekelijks vindt overleg plaats tussen deelnemers van het 'Platform Huiselijke Vrede', maar vanwege een gebrek aan mankracht is het Steunpunt Huiselijk Geweld hierbij regelmatig niet aanwezig. Via intervisiebijeenkomsten op stadsdeelniveau en overleg van de begeleidingscommissie vindt echter toch nog informatie-uitwisseling met het Steunpunt plaats. Een andere belangrijke bron van informatie betreft daarnaast het contact met beleidsmedewerkers van andere stadsdelen<sup>34</sup>.

Alhoewel is gebleken dat het thema huiselijk geweld bij diverse professionals nog geen prioriteit heeft, blijken alle partijen zeker bereid tot samenwerking. De komende periode zal er veel geïnvesteerd moeten worden in het creëren van bewustzijn bij betrokken partijen, en het opzetten van overlegstructuren tussen hen. Specifieke aandachtspunten hierbij betreffen:

- Verder uitwerken van de samenwerking met zelforganisaties en lokale, etnische organisaties.
- Dichter bij elkaar brengen van vrijwillige en professionele hulpverlening. Beiden denken momenteel nog te sterk vanuit hun eigen kaders en regelgeving. Er zou ingezet moeten worden op gelijkwaardigheid van de partijen; geef ook de niet-professionele partijen status, waardering en een eigen plek; maak alle partijen 'shareholder'.
- Betrekken politie. Met de politie bestaat op dit moment veel contact op het niveau van de buurtregisseur, en met mindere regelmaat op het niveau van de wijkteamchefs. Er is geen sprake van een centraal aanspreekpunt op hoog niveau.
- Samenwerking GGD en reclassering. Beide partijen hebben het stedelijke convenant huiselijk geweld getekend, maar voor Zuidoost dient de samenwerking nader ingevuld te worden.

### ***Cameratoezicht***

Vanuit het centrumgebied wordt aangegeven dat cameratoezicht technisch gezien weliswaar vele mogelijkheden biedt, maar de afstemming tussen de partijen (met name over het bekijken van de beelden) blijft volgens respondenten lastig.

### ***Bijlmer Centrum (DFH-buurt) / Arena gebied***

Wanneer betrokkenen in het centrumgebied wordt gevraagd naar hun oordeel over de afstemming en samenwerking blijkt dat dit in de dagelijkse praktijk wel goed loopt. Het overleg omtrent de openbare ruimte is hierbij weinig gestructureerd, maar partijen weten elkaar te vinden op praktisch, uitvoerend niveau. De planning van evenementen vergt (nog steeds) zeer veel afstemming tussen vele partijen. Er vindt in dit kader steeds meer overleg tussen partijen plaats, waarbij informatiegestuurd wordt gewerkt<sup>35</sup>. De frequentie van twee van deze overleggen (het programmeringsoverleg en overleg van parkeergebouwen) is minder

<sup>34</sup> Het betreft de stadsdelen Oost-Watergraafsmeer en Zeeburg.

<sup>35</sup> Naast regelmatig ad hoc overleg functioneren er op dit moment drie overleggen voor evenementen: een wekelijks operationeel overleg (partijen: Arena, GVB, NS, politie, stadsdeel, Heineken Music Hall, parkeergebouwen - geen ondernemers, dit is wel gewenst), een programmeringsoverleg omtrent de planning van evenementen, en een overleg van parkeergebouwen.

dan gewenst en in het verleden het geval is geweest, dit willen partijen weer oppakken. Zodra deze overleggen weer lopen zijn alle koppen weer bij elkaar. Een belangrijke, eerder aangestipte, discussie hierbij, betreft de vraag wie de regie over het gebied krijgt.

Een aandachtspunt binnen het centrumgebied betreft (opnieuw) de informatiepositie van betrokkenen. Alhoewel sprake is van een goed contact met de buurtregisseur van politie, geven respondenten aan achtergrondinformatie te missen over wie de daders van winkeldiefstallen en inbraken zijn. De buurtregisseur zelf is hiervan niet op de hoogte, en het zelf informatie bijeen ‘sprokkelen’ resulteert regelmatig niet in werkbare informatie.

Aanvullende aandachtspunten die ten aanzien van het centrumgebied worden genoemd, betreffen:

- Duidelijkheid omtrent bevoegdheden. Gemiddeld één keer per maand ontstaat een situatie waarin niet duidelijk is wie er beslist. De grenzen van de bevoegdheden van partijen zijn soms onduidelijk. Ook binnen de eigen organisatie is niet altijd duidelijk wie er over gaat.
- Schaarste. Respondenten voorzien problemen voor de toekomst: meer partijen zullen ‘vechten’ om plekken in het openbaar vervoer en parkeerplaatsen.

Respondenten uit Venserpolder verwoorden hun visie op de afstemming en samenwerking als volgt: “We werken samen, nu moeten we nog meer samen *doen*“. Het bewustzijn dat betrokkenen het moeten doen, is volgens de respondenten nu bij alle partijen aanwezig, maar nu moet de samenwerking nader ingevuld worden. Een lastig punt bij de samenwerking is dat deze op dit moment nog sterk gekleurd is door een gevoel bij partijen dat zij te lang vergeten zijn. De Adviseur Openbare Ruimte van stadsdeel Zuidoost geeft aan: “Ik moet blijven uitleggen dat we echt veel doen”.

Respondenten zijn niet uitgesproken positief over alle partijen met wie wordt samengewerkt. Zo is de bijdrage van MAAZO volgens hen lange tijd beneden de maat geweest<sup>36</sup>. Ook zijn respondenten niet tevreden over het beheer van de (binnen)tuinen door een van de woningcorporaties, welke overwoekerd zijn en daarmee veiligheidsproblemen in de hand kunnen werken. Tot slot heeft het personele verloop bij MAAZO en (in iets mindere mate) woningcorporaties en politie de samenwerking bemoeilijkt.

Om partijen in de toekomst beter op elkaar ingespeeld te laten raken, wordt de rol van een (formeel) convenant ondergeschikt geacht; er kan juist meer geïnvesteerd worden in de ‘zachte kant’ (persoonlijk contact tussen betrokkenen, bewustwording en wil creëren, nieuwe mensen betrekken en enthousiasmeren). Daarnaast kan het stadsdeel partijen, meer dan nu het geval is, laten merken dat zij kunnen bijdragen aan de totstandkoming van het wijkjaarprogramma voor Venserpolder.

### ***Gaasperdam en Driemond***

Door de betrokkenen uit Nellestein en Driemond wordt aangegeven dat op dit moment voldoende instanties betrokken zijn bij de veiligheid, maar de afstemming tussen deze instanties kan beter. Er is volgens respondenten geen sprake van een gezamenlijk geformuleerd beleid of gezamenlijk overleg tussen stadsdeel, politie, scholen, verenigingen en bewoners. De structuur voor overleg en afstemming ligt er, maar deze is momenteel niet altijd effectief. Dit heeft enerzijds te maken met personele wisselingen: er zijn vele wisselingen in medewerkers bij het stadsdeel geweest, waarbij weinig kennisoverdracht lijkt te hebben

---

<sup>36</sup> Zo zou MAAZO een onderzoek doen naar jeugd in Venserpolder, o.a. om hun behoeften te inventariseren. Deze toezegging is de stichting tot op heden niet nagekomen. Bij MAAZO lijkt hier geen haast achter te worden gezet, ondanks dat vaak het signaal is afgegeven dat er qua voorzieningen verbeteringen aangebracht dienen te worden.

plaatsgevonden. Anderzijds heeft dit te maken met het oppakken van de regierol door het stadsdeel. Maar ook de structuur zelf is regelmatig gewijzigd. Niet altijd zijn personen met mandaat betrokken bij besluitvorming. Zo geeft de buurtregisseur aan geen direct contact te hebben met iemand op het stadsdeel die 'iets voor elkaar kan krijgen'.

Het contact met de buurtregisseur van de politie verloopt goed. Het beschikken over een buurtregisseur wordt gezien als een verbetering voor Driemond. Ook in Nellestein en Driemond zijn respondenten echter niet tevreden over MAAZO. Zo ontvangt deze stichting financiering voor projecten op het gebied van maatschappijopbouw, maar waar zij dit geld aan besteden wordt niet afgestemd met betrokkenen als de dorpsraad. De dorpsraad van Driemond heeft geen contact met MAAZO gehad, en heeft hier (inmiddels) ook weinig behoefte aan. Respondenten zien MAAZO als een verbureaucratiseerde instelling binnen het stadsdeel; MAAZO beoogt iets te doen dat de dorpsraad momenteel al doet.

De respondenten uit Nellestein en Driemond zouden graag zien dat meer mogelijkheden worden gecreëerd voor 'rechtstreeks zaken doen' met het stadsdeel: dus niet doorspelen en terugkoppelen via andere ambtenaren, maar direct contact. Daarnaast dienen de contacten tussen de wijkcoördinator van Zuidoost en de opbouwwerker in Driemond intensiever (wekelijks) te zijn dan tot nu toe het geval is geweest (incidenteel). Het laten uitvoeren van taken van het stadsdeel via stichtingen, zoals MAAZO en MADI, resulteert volgens de respondenten in meer bureaucratie, wat als frustrerend wordt ervaren. Een laatste aandachtspunt is dat op enkele punten de kleinschaligheid weg wordt gereorganiseerd, welke in Driemond en Nellestein juist zo belangrijk is.

## **6. Communicatie met en participatie van burgers**

Bij veiligheidsbeleid is, nog sterker dan bij vele andere beleidsterreinen, een goede communicatie met burgers van groot belang. Hierbij kan een onderscheid worden aangebracht in het informeren van burgers, het consulteren van burgers, het melden van aan veiligheid gerelateerde informatie door burgers en de participatie van burgers. In het hiernavolgende worden visies van respondenten, enquêteresultaten en de visie van de onderzoekers op bovengenoemde deelgebieden beschreven.

### **6.1 Informeren van burgers**

#### **6.1.1 Algemeen**

Het merendeel van de respondenten is van mening dat de frequentie waarmee vanuit partijen wordt gecommuniceerd over veiligheid voldoende is. Het stadsdeel geeft aan een offensief persbeleid te voeren, en dus veel positieve berichten over (subjectieve) veiligheid te publiceren. De hierbij ingezette middelen betreffen persberichten bij concrete gebeurtenissen, de stadsdeelpagina in de Echo, de I am ZO bode, de website van het stadsdeel en nieuwsbrieven omtrent veiligheid. Ook wordt informatie verspreid via televisiezender AT5, al geven twee respondenten aan dat informatie over Zuidoost door deze zender wel eens onjuist (namelijk negatiever) wordt weergegeven. Alles bij elkaar genomen worden volgens de meeste respondenten op deze wijzen inspanningen voldoende zichtbaar gemaakt.

Ook andere partijen zijn overwegend positief over het communicatiebeleid van het stadsdeel. Zo is het oordeel van het OM over het (recent in de subdriehoek besproken) communicatieplan van Zuidoost positief. Ook het recente initiatief om het OM te betrekken bij burgeravonden in Zuidoost, bijvoorbeeld door afvaardiging van de persofficier van justitie, wordt aangemoedigd. De politie vult aan dat de informatiecentra in het stadsdeelkantoor en in de Amsterdamse Poort sterk bijdragen aan het zichtbaar maken van inspanningen. Ook wordt op diverse bewoners- en veiligheidsavonden over inspanningen gerapporteerd. Hier ligt een belangrijke rol voor woningcorporaties en de buurtregisseurs.

Naast deze positieve signalen over vorm en frequentie van het informeren van burgers, wordt vanuit enkele hoeken kritiek geuit op de huidige manier van informeren. Deze kritiek betreft allereerst het feit dat de communicatie nu primair op papier verloopt. Diverse respondenten betwijfelen of burgers deze (te) lange verhalen lezen. Het niveau van deze schriftelijke rapportages sluit volgens enkelen onvoldoende aan bij het opleidingsniveau van de bewoners van Zuidoost (waarvan een behoorlijk deel alleen basisschool heeft afgerond). Respondenten vinden het tegelijkertijd lastig om te benoemen hoe je de informatie wel kunt overbrengen. Enkele naar voren gebrachte ideeën zijn:

- Informeer bewoners vooral over resultaten van de aanpak, niet over beleidsplannen.
- Maak de ondertoon van de berichtgeving minder serieus, en meer pakkend; zorg voor een hogere amusementswaarde ("De Telegraaf is niet voor niets de best gelezen krant"). Gebruik bijvoorbeeld meer (kort en bondige) oneliners of headlines in kranten ('Alle lampen doen het weer in Venserpolder, u kunt weer veilig over straat!'; 'Wist u dat....? Het veiliger is in Zuidoost dan in Buitenveldert...?'). Ook de manier waarop beleidsambities worden uitgedragen kan vrolijker, luchtiger ('We zijn erg ambitieus maar misschien lukt het niet'). Op dit moment is het stadsdeel ook hier volgens enkelen te voorzichtig.

- Qua communicatiemiddel zou meer gebruik gemaakt kunnen worden van radiostations. Tegelijkertijd wordt hierbij wel de opmerking geplaatst dat deze soms een politieke voorkeur hebben, waardoor in het verleden bepaalde boodschappen van de stadsdeelvoorzitter (een PvdA-politica) niet uitgezonden werden.
- Zet, zeker bij jongeren, nieuwe middelen in in de communicatie, zoals speeddaten, het organiseren van een buurtborrel en doelgerichte bijeenkomsten, en pas hierbij differentiatie toe.

Een tweede kritische noot wordt geplaatst door de politie, die ontevreden is over de communicatiemedewerker van het stadsdeel. Naar de mening van deze respondent wordt momenteel te vaak paniekerig gereageerd op incidenten.

Ter verbetering van de communicatie naar burgers worden op stadsdeelniveau de volgende aanbevelingen gedaan:

- Zuidoost zou actiever kunnen communiceren naar buiten toe (buiten het stadsdeel). Inwoners van Zuidoost zijn zelf wel tevreden over de veiligheid, maar vooral van buitenaf wordt er nog negatief gedacht over de veiligheid in het stadsdeel. Dit externe negatieve beeld zou doorwerken op inwoners van Zuidoost.
- Meer laagdrempelige informatie- en steunpunten. Een van de respondenten pleit voor een uitbreiding van het aantal servicepunten in Zuidoost; laagdrempelige voorzieningen waarbij een informele benadering centraal zou moeten staan. Tegelijkertijd wordt door enkele andere respondenten echter aangegeven dat de huidige bestaande laagdrempelige voorzieningen niet lopen (“Er komt bijna niemand!”).

### **6.1.2 Programma’s, maatregelen en gebiedsgerichte aanpak**

#### ***Programma drugsoverlast***

De algemene indruk van de bij het drugsprogramma betrokken respondenten is dat er relatief veel wordt geïnvesteerd in communicatie over drugs, maar dat het nog niet genoeg is. Drie jaar lang is een speciaal drugsbulletin uitgegeven, dat volgens diverse respondenten goed werd gelezen en daarmee een geschikt medium vormde om burgers te informeren en uitleg te geven over gemaakte keuzes. Wel worden twijfels over de continuïteit van de uitgave van het bulletin geuit. Inmiddels bestaat het drugsbulletin niet meer; informatie over het drugsprogramma wordt opgenomen in de I am ZO bode. Daarnaast worden burgers door middel van voorlichtingsavonden en brieven aan alle bewoners geïnformeerd over voorzieningen.

Enkele respondenten geven aan dat een keer per kwartaal een rapportage in de I am ZO bode onvoldoende is. Wanneer wordt gevraagd naar de zichtbaarheid van inspanningen, wordt door hen aangegeven: “Bewoners zien niet wat we doen”. Tegelijkertijd geeft een andere respondent juist aan dat in principe voldoende wordt gecommuniceerd, maar dat een lastig punt blijft dat de kleine groep burgers (10%) die de meeste overlast veroorzaakt, slecht leest. Deze groep komt ook niet naar bewonersavonden en blijft daarmee onbereikbaar. Tot slot zou er meer gecommuniceerd kunnen worden over beheers- en leefbaarheid.

Op het gebied van alternatieve vormen van communicatie lijken de partijen nog wat zoekende. Af en toe wordt deelgenomen aan een bewonersplatform (waarbij de begeleidingscommissie aan het woord is). Ook zijn partijen door woningcorporatie Rochdale uitgenodigd om aan te sluiten bij bewonersavonden. Streetcornerwork heeft recent voorgesteld een stand op het Kwakoe-festival te reserveren, maar uiteindelijk is dit (om praktische en inhoudelijke redenen) niet doorgegaan.

Woningcorporatie Rochdale adviseert om heel veel te praten over veiligheid. De ervaring toont volgens deze partij aan dat aanvankelijk schrikachtige reacties van burgers op drugsgebruikers kunnen worden omgebogen naar begripvolle en positieve reacties, zolang er maar uitleg wordt gegeven over de projecten en voorzieningen. Betrek bij het thema drugs altijd de politie, laat hen bijvoorbeeld uitleg geven over het doen van aangifte, hier bestaan veel onduidelijkheden over. Laat ook het stadsdeel uitleggen hoe zij werken, welke keuzes zij waarom maken. Tot slot: organiseer bijeenkomsten met de subbuurten. Respondent acht het van groot belang dat wethouders dit momenteel een maal per kwartaal doen. In sommige gevallen zijn dit heftige avonden, waar veel onrust ontstaat en de aanwezige partijen lastige vragen moeten beantwoorden, maar volgens respondent is dit altijd beter dan het contact vermijden. Wat ook helpt is om, bij het opstellen van een begeleidingsgroep, juist de meest mondige bewoners te betrekken.

### ***Programma jeugd en veiligheid***

Ten aanzien van het jeugdbeleid wordt vanuit het stadsdeel aangegeven dat hier nog niet goed over wordt gecommuniceerd naar burgers; er kan op dit gebied meer begrip worden gecreëerd. Ook concrete resultaten van de groepsaanpak in de H-buurt worden volgens de betrokkenen momenteel onvoldoende naar burgers gecommuniceerd<sup>37</sup>. Er zijn wel enkele recente ontwikkelingen te bespeuren: het stadsdeel heeft met de afdeling communicatie gesproken omtrent meer aandacht voor de (resultaten van de) groepsaanpak, en begin september 2008 heeft voor de eerste maal een bewonersbijeenkomst in de H-buurt plaatsgevonden. Tot slot heeft Streetcornerwork diverse ‘portiekgesprekken’ gevoerd met bewoners.

Bij de communicatie met burgers worden wel enkele vraagtekens geplaatst. Zo weten respondenten niet zeker of burgers daadwerkelijk meer willen weten over de aanpak en de resultaten ervan. Zij achten het zeer aannemelijk dat een behoorlijk deel van de bewoners hier weinig interesse voor heeft. Daarnaast heeft communicatie, met name via media als krant en tv, ook een keerzijde; het kan veel onrust veroorzaken en zelfs leiden tot stigmatisering van de jongeren. Volgens Streetcornerwork leeft het onder de betreffende jongeren dat ze in de gaten worden gehouden, en moet een sfeer van extreme ‘paranoia’ worden voorkomen.

### ***Programma huiselijk geweld***

Vier keer per jaar verschijnt de nieuwsbrief huiselijk geweld, waarvan de 1000 exemplaren via steunpunten en professionals worden verspreid. Hierin staat informatie over voorlichtingsactiviteiten van de verschillende partijen en actuele achtergrondinformatie. In de bode over huiselijk geweld zien respondenten een prima nieuwsbrief, en zij hebben de indruk dat deze ook wordt gelezen.

Aangedragen verbeterpunten ten aanzien van het informeren van burgers over huiselijk geweld betreffen:

- Niveau schriftelijke communicatie. In sommige gevallen is de schriftelijke communicatie nog te lastig voor burgers van Zuidoost, en dient deze begrijpelijker gemaakt te worden.
- Voorlichting over verwaarlozing. Hoewel het bewustzijn omtrent het gebruik van fysiek geweld is toegenomen, dienen zowel professionals als burgers geïnformeerd te worden over het feit dat ook verwaarlozing een vorm van mishandeling is.
- Melden bij Steunpunt zonder politie. Onterecht leeft bij diverse inwoners van Zuidoost het idee dat melden bij het Steunpunt Huiselijk Geweld gepaard gaat met het

---

<sup>37</sup> Respondenten kunnen niet aangeven of dit ook voor andere groepsaanpakken het geval is.

inschakelen van de politie. Een negatief beeld van de politie, bijvoorbeeld door ervaringen in het land van herkomst, zou deze groep er van kunnen weerhouden om contact op te nemen met het Steunpunt. Voorlichting over de procedure en mogelijkheden bij het melden van huiselijk geweld is gewenst.

### ***Bijlmer Centrum (DFH-buurt) / Arena gebied***

Binnen het centrumgebied zijn de respondenten weinig op de hoogte van wat er gebeurt op het gebied van communicatie naar en met burgers. In Venserpolder zijn de respondenten wel op de hoogte, en over het algemeen van mening dat de partijen (stadsdeel, politie en woningcorporaties) te weinig naar burgers en winkeliers communiceren. De respondenten geven aan dat het stadsdeel niet naar burgers communiceert over successen binnen de wijk. Incidenteel wordt er teruggekoppeld over kleine, losstaande resultaten, maar deze worden niet geplaatst in bredere context (het convenant), dus burgers zijn nog steeds ontevreden. Respondenten zeggen dat burgers aangeven graag informatie te willen ontvangen, ook als het slecht nieuws betreft. Er kan wat dat betreft meer 'klantgericht' gewerkt worden. Het moment is aangebroken om, zeker bij jongeren, nieuwe middelen in te zetten in de communicatie.

### ***Gaasperdam en Driemond***

De mening van betrokkenen omtrent de communicatie in Nellestein en Driemond is weinig positief. Zo wordt door de bewonersvereniging Nellestein aangedragen dat het stadsdeel op enkele momenten toezeggingen omtrent het op de hoogte brengen van bewoners niet is nagekomen. In Driemond fungeert de dorpsraad momenteel als spreekbuis, terwijl respondenten vinden dat het stadsdeel dit meer zou moeten doen, of toch minimaal gezamenlijk. Het stadsdeel kan al met al meer ondernemen om met burgers te communiceren over de inhoud van het veiligheidsbeleid, en duidelijk maken aan burgers wat dit beleid concreet betekent voor Nellestein en Driemond.

## **6.1.3 Resultaten bewonersenquête**

Uit de enquête blijkt het volgende:

- Van de benaderde respondenten met een mening hieromtrent (80% van het totaal), geeft 64% aan niet voldoende geïnformeerd te worden over veiligheid en veiligheidsbeleid in de buurt. Met name bewoners in Reigersbos (85%), Holendrecht (70%) en Gein (69%) vinden dat zij onvoldoende worden geïnformeerd. Daarentegen zijn bewoners in de K-buurt juist opvallend vaak tevreden. In 'oude' buurten zijn bewoners significant vaker dan bewoners van nieuwbouwbuurten van mening dat zij onvoldoende worden geïnformeerd, en ook bewoners van midden- en hoogbouw zijn significant vaker ontevreden over de informatievoorziening dan bewoners van laagbouw.
- Ten aanzien van de publicaties over veiligheid en veiligheidsbeleid blijkt dat de I am ZO bode goed wordt gelezen; bijna een derde van de respondenten geeft aan de bode wel eens te bestuderen. Publicaties op de website [www.eenveiligamsterdam.nl](http://www.eenveiligamsterdam.nl) worden daarentegen vrijwel niet geraadpleegd (slechts 2% van de respondenten geeft aan de website wel eens te bestuderen). De overige publicaties (stadsdeelpagina in de Echo, website van het stadsdeel, nieuwsbrief huiselijk geweld, wijkjaarprogramma) worden allen door ongeveer 15% van de respondenten wel eens bestudeerd.



## **6.2 Consulteren van burgers**

### **6.2.1 Algemeen**

Over het algemeen wordt door beroepskrachten aangegeven dat burgers niet te veel betrokken moeten worden bij het veiligheidsbeleid. Burgers kunnen wellicht problemen aanwijzen, maar niet een geschikte methode benoemen, hiervoor hebben zij onvoldoende kennis van zaken. Vanuit de centrale stad wordt gesignaleerd dat Zuidoost, in vergelijking tot andere stadsdelen, in het beginstadium veel informatie vraagt aan de bewoners (input voor beleid). Zij plaatsen hierbij een waarschuwend noot: kijk uit dat hiermee (onterecht) verwachtingen kunnen worden gewekt over de acties die uiteindelijk worden ondernomen, zeker aangezien het deze respondenten opvalt dat de bewoners in het vervoltraject minder worden betrokken (in tegenstelling tot sommige andere stadsdelen, zoals Centrum, die onder meer buurtschouwen met bewoners houden).

### **6.2.2 Programma's, maatregelen en gebiedgerichte aanpak**

#### ***Programma drugsoverlast***

Ten aanzien van het drugsprogramma wordt aangegeven dat de organisatiegraad van bewoners beter kan. Tegelijkertijd zijn er wel degelijk burgers die concrete op- en aanmerkingen hebben, zelfs vrij veel, aangezien het een groot stadsdeel betreft. Middels beheeroverleg is in diverse buurten met bewoners en ondernemers gesproken, waarbij diverse signalen zijn ontvangen. Op door burgers aangedragen punten wordt volgens betrokkenen serieus gereageerd. Soms gaat deze terugkoppeling vrij traag, maar het stadsdeel en de andere partijen doen hun best adequaat te reageren. Partijen proberen alle input in het juiste perspectief te zien. Input wordt zo veel mogelijk verwerkt in het uiteindelijke programma.

Na realisatie van de voorziening worden omwonenden uitgenodigd om binnen te komen in de opvanglocaties. Deze aanpak resulteert veelal in tevredenheid met het drugsbeleid. Dankzij de tijdige voorlichting wordt het verzet tegen de opvang van verslaafden al heel snel minder. In het begin zitten er veelal 10 à 15 bewoners in een bewonerscommissie; na verloop van bewonersbijeenkomsten en andere informatieronden zijn dit er nog maar enkele.

#### ***Bijlmer Centrum (DFH-buurt) / Arena gebied***

Bewoners van het centrumgebied zijn tot op heden weinig geconsulteerd omtrent veiligheid. Om betrokkenheid van bewoners in Venserpolder te vergroten is enkele malen een bewonersplatform georganiseerd. Suggesties en opmerkingen van de bewoners zijn hierbij tot op zekere hoogte verwerkt in de projecten. Zoals vaak het geval is worden respondenten voor een belangrijk deel gestuurd door een relatief kleine groep actieve bewoners binnen de wijk. Dit zijn vaste 'klagers', soms met een politieke agenda. De verhouding met deze actieve groep is wat dubbel: enerzijds zijn zij een belangrijke klankbordgroep, anderzijds is het lastig hen tevreden te stellen.

#### ***Gaasperdam en Driemond***

Respondenten uit Nellestein en Driemond geven aan dat het stadsdeel op enkele momenten een dubbele boodschap lijkt uit te zenden: er wordt wel eens gevraagd om feedback van burgers (of de dorpsraad), maar wanneer er door hen dan feitelijk wordt meegedacht, wordt deze betrokkenheid van burgers weer wat afgeremd. Het lijkt alsof het stadsdeel de dorpsraad dan weer als te mondig beschouwt. Over het geheel genomen zijn respondenten van mening dat het stadsdeel meer kan ondernemen om met burgers te communiceren over de inhoud van het veiligheidsbeleid. Zo zijn er geen bewonersbijeenkomsten over veiligheid, terwijl bij een eenmalige bijeenkomst omtrent een JOP (Jongeren Ontmoetings Plek) sprake was van een hoge opkomst.

### 6.2.3 Resultaten bewonersenquête

Uit de enquête blijkt het volgende:

- Ruim drie kwart van de respondenten (76%) vindt de buurt waarin hij of zij woont (zeer) prettig. Vier procent vindt de buurt (zeer) onprettig en 17 procent staat hier neutraal tegenover. Er blijkt sprake te zijn van een significant verband tussen het type woning en de mate waarin bewoners de buurt als prettige woonbuurt ervaren<sup>38</sup>. Bewoners van laagbouw vinden hun buurt (zeer) prettig om in te wonen; bewoners van middenbouw prettig tot niet prettig, niet onprettig; bewoners van hoogbouw neigen nog iets sterker naar de beoordeling niet prettig, niet onprettig. De bouwperiode van de woning blijkt niet significant gerelateerd te zijn aan de waardering van de woonbuurt.
- Iets meer dan de helft van de respondenten (52%) maakt zich wel eens zorgen over de veiligheid in de eigen buurt. Bewoners in 'oude' buurten maken zich iets vaker zorgen dan bewoners in nieuwbouwbuurten (52% vs. 44%), maar dit verschil is niet significant. Bewoners van hoogbouw maken zich significant vaker wel eens zorgen over de veiligheid dan bewoners van middenbouw (66% vs. 50%), welke zich weer significant vaker zorgen maken dan bewoners van laagbouw (42%)<sup>39</sup>.
- Eén op de tien respondenten (10%) maakt zich vaak zorgen over de veiligheid in de buurt. Een derde (33%) maakt zich soms zorgen en 9% zelden. Er is hierbij geen sprake van een significant verband met het type woning of de bouwperiode.
- Wanneer respondenten wordt gevraagd naar hun algemene oordeel over de veiligheid in de buurt, blijkt dat 71 procent zich (zeer) veilig voelt. Bijna een vijfde van de respondenten (18%) is neutraal, 5 procent ervaart de buurt als redelijk onveilig en 3 procent als zeer onveilig. Ten aanzien van het oordeel over de veiligheid in de buurt is opnieuw sprake van een significant verband met het woningtype: bewoners van laagbouw en middenbouw beoordelen hun buurt als veiliger dan bewoners van hoogbouw<sup>40</sup>. Er is geen sprake van een significant verband met de bouwperiode van de woning. Tot slot blijkt sprake te zijn van een interactie-effect tussen het type woning en de bouwperiode: bij hoogbouwoningen voelen bewoners van 'oude' woningen zich significant onveiliger, terwijl binnen de categorie middenbouw de bewoners van nieuwbouw zich (opvallend genoeg) onveiliger voelen dan bewoners van oudere woningen<sup>41</sup>.
- Bijna een derde van de respondenten (31%) geeft aan dat er de afgelopen vijf jaar veranderingen zijn opgetreden in de veiligheidssituatie in de buurt. Volgens 47 procent van de respondenten is dit niet het geval; 21 procent weet het niet of heeft geen mening.
- Van de respondenten die aangeven dat sprake is van veranderingen in de buurt, geeft bijna de helft (48%) aan dat de veiligheid in de buurt verbeterd is, een derde (32%) dat de veiligheid verslechterd is en elf procent ziet zowel voor- als achteruitgang. Hierbij geven bewoners van nieuwbouwoningen significant vaker aan dat hun buurt veiliger is geworden<sup>42</sup>. Bewoners van middenbouw geven relatief vaak aan dat hun buurt onveiliger is geworden; bewoners van laagbouw- en hoogbouwbuurten geven juist frequent aan dat hun buurt veiliger is geworden (geen significant verschil).

---

<sup>38</sup>  $F(2,326)=6,73$ ,  $p<0.005$

<sup>39</sup>  $\chi^2(2)=11.024$ ,  $p<0.005$

<sup>40</sup>  $F(2,320)=5.69$ ,  $p<0.005$

<sup>41</sup>  $F(2,320)=3.12$ ,  $p<0.05$

<sup>42</sup>  $\chi^2(6)=10.911$ ,  $p<0.1$

- Ten aanzien van de toekomst geeft bijna de helft van de respondenten (49%) aan te denken dat de veiligheid in de buurt de komende jaren vooruit zal gaan; bijna een kwart (24%) voorziet een achteruitgang, en iets meer dan een kwart (27%) denkt dat de veiligheid gelijk zal blijven. Nieuwbouwbewoners zijn in dit geval significant optimistischer gestemd dan bewoners van 'oude' buurten<sup>43</sup>. Daarnaast geven bewoners van laagbouw significant vaker dan bewoners van midden- en hoogbouw aan dat de veiligheid vooruit zal gaan<sup>44</sup>.
- Van de respondenten met een mening (94% van het totaal) is 65 procent niet op de hoogte van activiteiten die worden ondernomen ter bevordering van de veiligheid in de buurt. Hierbij blijken bewoners van 'oude' buurten in Zuidoost significant vaker niet op de hoogte dan bewoners van nieuwbouw (74% vs. 47%)<sup>45</sup>. Er is geen sprake van een significant verband met het type woning
- Ruim de helft (54%) van de respondenten met een mening (82%), is (zeer) tevreden met het veiligheidsbeleid in de buurt; een derde (33%) staat hier neutraal tegenover en 14% is (zeer) ontevreden. Er is geen sprake van een significant verband met het type woning of de bouwperiode.
- 57 procent van de respondenten met een mening hieromtrent (64% van het totaal) is van mening dat partijen voldoende doen om veiligheid in buurt te verbeteren. Bewoners van nieuwbouw zijn hierbij significant vaker tevreden dan bewoners van 'oude' woningen<sup>46</sup>. Daarnaast zijn bewoners van hoogbouw vaker dan middenbouw en laagbouw van mening dat partijen onvoldoende doen ter verbetering van de veiligheid, maar dit verschil is niet significant.
- Van de 68 procent respondenten met een mening geeft bijna een derde (32%) aan dat er op dit moment veiligheidsproblemen spelen in de buurt, waar partijen zich onvoldoende op richten. Dit geldt zowel voor oude als nieuwe buurten, en voor laag-, midden- en hoogbouw.
- In totaal hebben de respondenten 187 ideeën ter verbetering van de veiligheid in de buurt aangedragen (zie figuur 1). Deze betreffen met name meer toezicht en handhaving door politie en toezichthouders (40%) en het aanpassen van de verkeerssituatie (13%). Daarnaast worden ook het uitbreiden van (sport-, spel- en overige recreatie-)voorzieningen voor kinderen en jongeren (7%), het onderhouden van de publieke ruimte (6%), het uitbreiden van cameratoezicht (5%), het voeren van een doordacht woningbeleid (bijvoorbeeld door middel van gedwongen uithuisplaatsingen en het vermengen van koop- en huurwoningen) (4%), het verbeteren van de verhouding tussen burgers en professionele partijen (4%) en buurtpreventie (3%) genoemd. De categorie 'diversen' betreft incidenteel naar voren gebrachte reacties als het aanbrengen van meer verlichting, het heropvoeden van de jeugd, het invoeren van een avondklok en het actiever propageren van het Keurmerk Veilig Wonen.

---

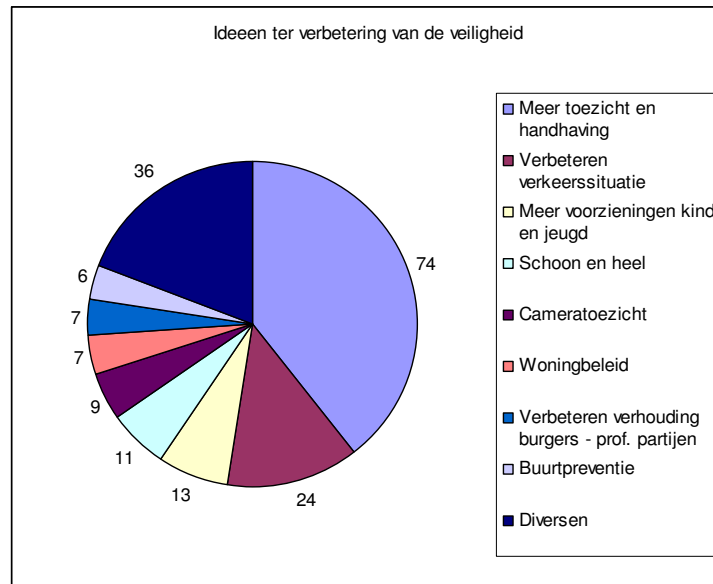
<sup>43</sup>  $\chi^2(2)=20.771$ ,  $p<0.001$

<sup>44</sup>  $\chi^2(4)=15.828$ ,  $p<0.005$

<sup>45</sup>  $\chi^2(1)=14.150$ ,  $p<0.001$

<sup>46</sup>  $\chi^2(1)=4.839$ ,  $p<0.05$

Figuur 1. Door bewoners aangedragen ideeën ter verbetering van de veiligheid.



### 6.3 Melden door burgers<sup>47</sup>

#### 6.3.1 Algemeen

Ten aanzien van de burgers in Zuidoost wordt door beroepskrachten aangegeven dat zij over het algemeen zeer tolerant zijn. Voor de meerderheid van de burgers geldt dat zij een hoge drempelwaarde kennen voordat zij een klacht indienen; burgers klagen niet snel over zaken als geluidsoverlast. Er is sprake van een klein percentage 'vaste klagers'. Al met al zijn er volgens de respondenten voldoende laagdrempelige voorzieningen voor het melden van klachten aanwezig. Respondenten zien met name het Meldpunt Zorg en Overlast als zeer toegankelijk. Vijftig procent van de meldingen aldaar betreft drugsoverlast. Daarnaast heeft ook de komst van drie politiebureaus in Zuidoost (in plaats van een), de langere (4 tot 6 jaar) tewerkstelling van buurtregisseurs in dezelfde buurt en het in dienst nemen van vele agenten met een niet-Nederlandse achtergrond de communicatie met burgers volgens de politie verbeterd.

Aangedragen aandachtspunten betreffen:

- Aanzuigende werking laagdrempelige servicepunten. Informatie- en steunpunten op het gebied van veiligheid, zoals het buurtservicepunt in de Amsterdamse Poort en het wijkveiligheidssteunpunt in de K-buurt, brengen volgens de politie het gevaar met zich mee dat zij een type klachten aantrekt dat feitelijk niet bij de politie hoort. Volgens de politie is de communicatie via buurtregisseurs voldoende, deze zijn goed bereikbaar. Als er iets mis gaat weten burgers de politie goed te vinden. Het

<sup>47</sup> Het melden door burgers is niet bevraagd in de bewonersenquête; om deze reden kunnen hieromtrent geen enquêteresultaten worden gepresenteerd.

wijkveiligheidssteunpunt in de K-buurt loopt volgens de politie bovendien niet echt goed.

- Wat waar aandragen? Volgens een respondent is het voor burgers niet altijd duidelijk wat ze bij het stadsdeel moeten aandragen, en wat elders. Hier kan helderder over gecommuniceerd worden.
- Allochtone medewerkers. Volgens respondenten zou het helpen wanneer (een deel van de) medewerkers van meldpunten een niet-Nederlandse achtergrond (heeft) hebben, zodat deze optimaal toegankelijk zijn voor alle bewoners.
- Contactpersonen bij zelforganisaties. Vanwege het negatieve beeld dat diverse inwoners met een niet-Nederlandse achtergrond hebben van de politie, verdient het aanbeveling om intensief contact te onderhouden met lokale zelforganisaties zoals kerken. Respondenten raden aan dat met name het stadsdeel op zoek gaat naar sleutelfiguren binnen deze organisaties.

### **6.3.2 Programma's, maatregelen en gebiedsgerichte aanpak**

#### ***Programma jeugd en veiligheid***

Opvallend genoeg ontvangt het Meldpunt Zorg en Overlast relatief weinig klachten over jeugd. De politie geeft aan wel veel gebeld te worden over jeugdoverlast. Andere wegen via welke signalen vanuit burgers bij partijen terecht komen zijn via de huismeester en de woningcorporaties (Rochdale / Ymere / Eigen Haard).

#### ***Programma huiselijk geweld***

Het Steunpunt Huiselijk Geweld bevindt zich momenteel primair in de fase van bewustwording; in de toekomst zal de focus meer op opvolging van signalen moeten komen liggen. Een (eerder aangestipt) aandachtspunt betreft de overbelasting van het Steunpunt. Daarnaast dragen respondenten de volgende knelpunten aan:

- Geen aangiftemogelijkheden in Zuidoost. Aangifte van huiselijk geweld moet worden gedaan bij het politiebureau op de Linnaeusstraat in Amsterdam Oost, dit kan niet bij de buurtregisseur.
- Duidelijke taal. Professionele hulpverleners gebruiken soms een jargon dat door de betrokkenen niet wordt beheerst.
- Open houding betrokken partijen. De houding van met name professionele instanties ten opzichte van het fenomeen huiselijk geweld zou momenteel te afkeurend zijn; een meer open houding, waarin ruimte bestaat voor het idee dat huiselijk geweld soms een functie heeft, is gewenst. Geef betrokkenen de ruimte om hun verhaal te doen, verdiep je in de achtergronden zonder het gedrag direct te veroordelen en zonder de politie erbij te betrekken. Zelforganisaties zijn in deze context veelal neutraler en opener.

## **6.4 Participatie van burgers**

### **6.4.1 Algemeen**

Alhoewel alle professionele partijen op dit moment betrokken zijn, is de betrokkenheid van burgers volgens diverse respondenten nog een aandachtspunt. Enkele respondenten geven aan dat de actieve betrokkenheid van burgers bij veiligheid onvoldoende wordt vergroot; op dit moment komt de actie nog te sterk vanuit burgers zelf, na een incident.

Ten aanzien van het stimuleren van burgers tot het uitvoeren van eigen initiatieven wordt vanuit de politie aangegeven dat buurtregisseurs burgers stimuleren tot actie, maar dat dit wel gericht is op initiatieven *met* de politie. Al met al zijn er maar weinig actieve

burgergroepen in Zuidoost. Dit kan volgens de politie twee dingen betekenen: of burgers ervaren geen problemen op het gebied van veiligheid, of burgers zijn zelf niet helemaal zuiver bezig.

Een andere respondent geeft aan dat je als bestuurder niet de illusie moet hebben dat burgers eigen initiatieven uitvoeren; dat doen ze niet. In Zuidoost zijn burgers nog minder genegen om actie te ondernemen bij afwezigheid van een economische stimulans (de koop van een eigen woning), al begint dit meer te komen. Respondent raadt aan om reëel te zijn in de verwachtingen ten aanzien van burgerparticipatie; probeer niet te hoge verwachtingen te hebben, maar wel mogelijkheden hiertoe te creëren. Tot slot ziet respondent wel potentie in het betrekken van jongeren bij specifieke problemen. Confronteer hen bijvoorbeeld met de schade of overlast die zij veroorzaken.

#### **6.4.2 Programma's, maatregelen en gebiedsgerichte aanpak**

##### ***Programma drugsoverlast***

Burgers in het algemeen hebben volgens de respondenten relatief weinig behoefte aan gesprekken over het drugsprogramma en de drugsaanpak. De participatie van burgers bij de aanpak van drugsproblematiek is veelal sterk situatiegebonden, namelijk specifiek gericht op bewoners die in de buurt van een opvangvoorziening wonen. Deze omliggende bewoners worden actief betrokken bij programma's en maatregelen. Dit blijkt uit het contact dat gelegd wordt met bewoners na de locatiekeuze van een opvangvoorziening. De algemene indruk is dat de betrokkenheid van burgers op deze wijze voldoende wordt vergoot. Tegelijkertijd blijven enkele respondenten het lastig vinden hoe je bewoners kunt inschakelen bij het oplossen van problemen als concrete overlast op buurt c.q. blokniveau. Het uitvoeren van eigen initiatieven wordt volgens enkelen (te) weinig gestimuleerd.

##### ***Bijlmer Centrum (DFH-buurt) / Arena gebied***

Vanuit het stadsdeel wordt de betrokkenheid van burgers in Venserpolder vergroot door lokale initiatieven van bewoners (financieel) te ondersteunen en faciliteren. Pogingen om positieve participatie te bevorderen zijn tot op heden niet altijd succesvol verlopen. Zo is door het stadsdeel gepoogd de sluiting van overlastgevend horeca te vieren met de bewoners. Omdat de eigenaars van de betreffende horecagelegenheden echter prominent aanwezig waren bij deze gelegenheid, durfden de burgers dit niet te vieren. Uit eigen initiatief is tot slot een actieve bewonersgroep langs de deuren gegaan om behoeften van burgers te inventariseren.

##### ***Gaasperdam en Driemond***

In Driemond zijn met betrekking tot de politie en de dorpsraad voldoende mogelijkheden tot actieve betrokkenheid aanwezig, maar het blijkt regelmatig lastig om bewoners tot actie aan te zetten: bewoners gooien hun klachten graag 'over de schutting', zonder zelf actief initiatieven tot verbetering te ondernemen.

#### **6.3.3 Resultaten bewonersenquête**

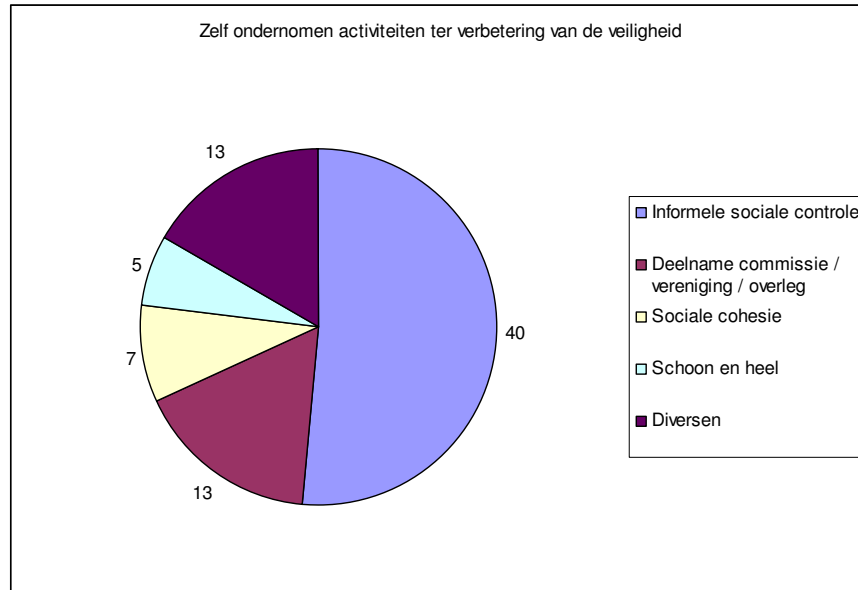
De enquêteresultaten omtrent burgerparticipatie zijn als volgt:

- Van alle benaderde respondenten geeft 6% aan de afgelopen vijf jaren actief te zijn geweest bij door het stadsdeel of andere partijen georganiseerde activiteiten ter verbetering van de veiligheid in de buurt. Nadere bestudering van de gegeven reacties toont echter aan dat vele daarvan geen betrekking hebben op door professionele partijen georganiseerde activiteiten, maar op zelfstandig ondernomen acties.

Genoemde activiteiten betreffen veelal: deelname aan een bewoners- of begeleidingscommissie dan wel buurtoverleg, het schoon en heel houden van de publieke ruimte, het melden van ongeregeldheden, het functioneren als contactpersoon voor partijen en het geven van voorlichting omtrent veiligheid aan buurtbewoners. Er is geen sprake van een significant verband met het type woning of de bouwperiode.

- Bijna één op de vijf respondenten (18%) onderneemt zelf, eventueel in samenwerking met andere burgers, activiteiten om de veiligheid in de buurt te verbeteren. Met name respondenten uit de G-buurt blijken opvallend ondernemend. Bewoners in Reigersbos ondernemen daarentegen weinig activiteiten. Bewoners van nieuwbouw ondernemen significant vaker activiteiten dan bewoners van 'oude' woningen<sup>48</sup>, en bewoners van laag- en hoogbouw ondernemen significant vaker eigen activiteiten dan bewoners van middenbouw<sup>49</sup>.
- In totaal noemen de respondenten 78 activiteiten die zij zelf hebben ondernomen ter verbetering van de veiligheid in de buurt (zie figuur 2). Dit betreft veelal deelname in een bewonerscommissie, mensen aanspreken op hun gedrag en toezicht houden.

Figuur 2. Door bewoners ondernomen activiteiten ter verbetering van de veiligheid.



- Van de respondenten met een mening (80% van het totaal) zou twee vijfde (41%) meer betrokken willen worden bij de verbetering van veiligheid. Respondenten uit Reigersbos en Gein geven relatief vaak aan deze behoefte niet te hebben. Er is geen sprake van een significant verband met het type woning of de bouwperiode.
- Wanneer de betreffende respondenten wordt gevraagd hoe zij deze betrokkenheid vorm zouden willen geven, geven zij voornamelijk aan (meer) direct contact te willen met het stadsdeel (16%) en de politie (13%), (meer) inspraak te willen hebben bij procedures (10%) en actieve hulp te willen bieden bij ontdekking op heterdaad of vermissing (8%). Vele respondenten kunnen hier echter geen nadere invulling aan geven.

<sup>48</sup>  $\chi^2(1)=4.219, p<0.05$

<sup>49</sup>  $\chi^2(2)=7.397, p<0.05$

## 7. Conclusies en aanbevelingen

### *Conclusies*

Op basis van de uitgevoerde documentanalyse, de interviews met diverse beroepskrachten en de afgenomen bewonersenquête, kan een antwoord worden geformuleerd op de drie centrale onderzoeksvragen van deze evaluatiestudie.

*Wat is de volledigheid van en samenhang binnen het huidige integrale veiligheidsbeleid in Zuidoost?*

Ten aanzien van de volledigheid van het integrale veiligheidsbeleid is gebleken dat, uitgaande van de cijfers en meer subjectieve indicatoren, over het geheel genomen sprake is van een match tussen de bestaande veiligheidsproblemen in het stadsdeel en de huidige uitgevoerde interventies. Op het niveau van het stadsdeel zijn aannemelijke veiligheidsprioriteiten benoemd, waardoor beschikbare middelen gericht kunnen worden ingezet. Ten aanzien van de benoemde veiligheidsprioriteiten is (in het Jaarplan Veiligheid en daaraan gerelateerde beleidsdocumenten) veelal sprake van een heldere probleemdefinitie, doelbepaling, middelenkeuze en tijdsfasering.

Niettemin kunnen diverse aandachtspunten worden benoemd. Zo dienen de probleemdefinitie, doelbepaling, middelenkeuze en tijdsfasering bij het programma huiselijk geweld nader uitgewerkt te worden, en dient het benoemen van illegale prostitutie als beleidsprioriteit nader gemotiveerd te worden. Door respondenten genoemde hiaten in het beleid betreffen met name jeugdige drugsgebruikers en drugsdealers, de veiligheidssituatie in Holendrecht-West en het ontwikkelen van veiligheidsbevorderende instrumenten zoals keurmerken. Ook het aanbieden van voldoende activiteiten en voorzieningen voor jongeren wordt regelmatig genoemd, al lijkt in steeds grotere mate aan deze behoefte tegemoet te worden gekomen. Daarnaast lijken de relatief hoge subjectieve onveiligheid in Gein en de situatie ten aanzien van schoolverzuim onderbelicht te blijven. Tot slot is meer aandacht voor de thema's georganiseerde criminaliteit, illegaliteit en veiligheid voor bedrijven en winkels gerechtvaardigd.

Qua samenhang in het veiligheidsbeleid blijkt dat met name bij het drugsprogramma en (in iets mindere mate) bij het programma jeugd en veiligheid, activiteiten en maatregelen duidelijk met elkaar verbonden worden. Afhankelijk van de aard van de problematiek wordt door partijen meer preventief dan wel repressief opgetreden, en hiertoe zijn in deze contexten voldoende mogelijkheden beschikbaar. In de aanpak van huiselijk geweld en de maatregelen in de buurt Venserpolder dient meer coherentie aangebracht te worden, maar ook hier zijn partijen zich (inmiddels) van bewust en worden maatregelen ter verbetering ondernomen. Tot slot blijkt dat recent ook tussen enkele centrale thema's van het beleid dwarsverbanden worden gelegd, zodat thema's niet meerdere malen worden uitgewerkt. Ten aanzien van het programma jeugd en veiligheid en de gebiedsgerichte aanpak in Driemond zou een dergelijk dwarsverband meer uitgewerkt kunnen worden.

*Hoe verloopt de samenwerking tussen de veiligheidspartners in Zuidoost?*

Ten aanzien van de regie kan geconcludeerd worden dat het stadsdeel, door zijn interne organisatie, voldoende laat zien dat het zijn regierol serieus neemt en dat het veiligheidsbeleid prioriteit heeft. Het stadsdeel is zich bewust van het feit dat regie niet statisch is, en varieert zijn opstelling per programma of maatregel en niveau (duidelijk aanwezig op bestuurlijk niveau, minder op uitvoerend niveau). Met name bij het programma drugsoverlast heeft het



stadsdeel een duidelijke voortrekkersrol. Alhoewel enkele respondenten kritiek uiten op de mate waarin het stadsdeel prioriteit geeft aan bepaalde veiligheidsproblemen, blijkt deze kritiek veelal op het (nabije) verleden betrekking te hebben; inmiddels worden enkele lacunes opgepakt. Respondenten zijn veelal tevreden over de procesvaardigheden van de regisseurs van het stadsdeel; het lukt hen veelal om betrokken organisaties te motiveren om samen tot het beste resultaat te komen. Aandachtspunten blijven in sommige gevallen de informatiepositie van het stadsdeel (behoefte aan meer informatie van politie en hulpverlening, omtrent huiselijk geweld) en de relatie tussen centrale stad en stadsdeel (onduidelijkheden over verantwoordelijkheden). Ook een uitbreiding van de politiecapaciteit en de formatie ten aanzien van jeugd en veiligheid is gewenst; hetzelfde geldt voor het oppakken van de regie in het centrumgebied. Tot slot is een heldere positionering van het stadsdeel bij de aanpak van huiselijk geweld gewenst (wat is nu precies haar rol, en welke verantwoordelijkheden zijn hieraan gekoppeld?), eventueel gepaard gaand met een uitbreiding van middelen om integrale samenwerking te bewerkstelligen. Er dient gewaakt te worden voor overbelasting van het Steunpunt Huiselijk Geweld, door eerst de tijd te geven voor consolidatie, voordat nieuwe taken aan het Steunpunt worden toebedeeld.

Uitgaande van de reacties van respondenten lijkt de samenwerking tussen partijen over het algemeen naar wens te verlopen: de belangrijkste partners zijn betrokken, zij zien het belang van een gezamenlijke inspanning in en zijn bereid tot samenwerking. Partijen hebben vaste overlegmomenten alwaar zij elkaar inlichten omtrent de belangrijkste ontwikkelingen binnen de eigen organisatie, en (met name op uitvoeringsniveau) beslissingen op elkaar proberen af te stemmen. De introductie van de functie hoofd wijkcoördinatie (stadsdeel) en het vooroverleg tussen partijen hebben hieraan een positieve bijdrage geleverd. Met name de samenwerking omtrent het thema drugs is uitgekristalliseerd; de aanpak van huiselijk geweld is nog sterk in ontwikkeling. Partijen zijn zeer tevreden over woningcorporaties en het functioneren van de ketenunit; ontevredenheid overheerst ten aanzien van MAAZO.

Aandachtspunten in de samenwerking betreffen stress door fundamenteel verschillende visies tussen partijen, het afstemmen in een eerder stadium, afstemmen op een hoger niveau, en het investeren in de ‘softe’ kant van de samenwerking (meer persoonlijk contact om mogelijke tegenstellingen weg te nemen). Ook in kennisuitwisseling tussen stadsdelen kan meer worden geïnvesteerd.

Specifieke wensen ten aanzien van de politie betreffen meer informatie-uitwisseling, een meer strategische mindset, het neerleggen van bevoegdheden bij de juiste persoon en meer capaciteit.

*Hoe wordt met burgers gecommuniceerd over veiligheid en worden zij voldoende betrokken bij het veiligheidsbeleid?*

Zowel beroepskrachten als bewoners geven aan dat er meer geïnvesteerd dient te worden in het *informer*en van burgers, met name over de veiligheidsthema's drugs en jeugd en veiligheid. In verband met de jonge, grotendeels niet-autochtone doelgroep in Zuidoost zullen hierbij andere dan traditionele communicatiemiddelen (zoals nieuwsbrieven en informatieavonden) ingezet moeten worden<sup>50</sup>. Uitgaande van de enquêteresultaten dient hierbij in het bijzonder geïnvesteerd te worden in de voorlichting in langer bestaande buurten als Reigersbos, Holendrecht en Gein. De I am ZO bode blijkt als veel gelezen publicatie een zeer geschikt communicatiemiddel. Daarentegen blijkt, in overeenstemming met een eerder door de Dienst Openbare Orde en Veiligheid geuit vermoeden<sup>51</sup>, de website Een Veilig Amsterdam vrijwel niet geraadpleegd te worden door burgers. Om mogelijke paniekerige

<sup>50</sup> Zie ook: Ministerie van VROM (2005).

<sup>51</sup> Hulsebosch, Elffers, Beijers & Bijleveld (in druk).

communicatie omtrent incidenten in het stadsdeel te voorkomen, dient de afdeling communicatie, als essentiële partner in het veiligheidsbeleid, hierbij nog nauwer betrokken te worden<sup>52</sup>.

Een consistent signaal omtrent het *consulteren van burgers* betreft het belang van het investeren in contacten met lokale sleutelinstanties. De enquêteresultaten laten zien dat bij het raadplegen van bewoners, vooral in hoogbouw- en oude wijken veiligheidsproblemen gerapporteerd worden. Het benoemen van het betrekken van bewoners als belangrijke beleidslijn, brengt het gevaar van het creëren van irreële verwachtingen met zich mee. Beroepskrachten zijn van mening dat burgers enkel in de eerste fase van beleidsoriëntatie en – voorbereiding betrokken dienen te worden, maar dit lijkt niet de boodschap te zijn die werkelijk bij burgers aankomt.

Ten aanzien van het *melden door burgers* is gebleken dat nog duidelijker gemaakt moet worden waar burgers in welk geval kunnen melden, en wat de procedure is. Zo dient helder gecommuniceerd te worden dat de politie niet automatisch betrokken wordt bij het doen van een melding bij het Steunpunt Huiselijk Geweld.

Tot slot de *participatie van burgers* bij veiligheid: diverse beroepskrachten en twee vijfde van de respondenten geven aan dat deze vergroot kan worden. Tegelijkertijd vinden beide groepen het echter lastig om deze burgerparticipatie vorm te geven.

### ***Aanbevelingen***

Voordat wordt overgegaan tot het formuleren van beleidsaanbevelingen, dient hier opgemerkt te worden dat deze beknopte evaluatiestudie onvermijdelijk enkele beperkingen kent. Zo is in het kader van de halfopen interviews enkel gesproken met betrokkenen bij enkele van de in het stadsdeel benoemde veiligheidsprioriteiten. Wellicht dat middels gesprekken met betrokkenen bij de resterende programma's en maatregelen een ander beeld had ontstaan. Ook het feit dat de spreiding van respondenten van de bewonersenquête op enkele kenmerken (leeftijd, huishoudenstype, koop- en huurwoningen en vermoedelijk opleidingsniveau en type woning) afwijken van de populatie in Zuidoost, betekent dat het generaliseren van de bevindingen op die punten met een slag om de arm dient te gebeuren. Tegelijkertijd is er geen concrete aanleiding om te veronderstellen dat de hier gepresenteerde bevindingen sterk afwijken van de visies van niet benaderde respondenten, en stemmen steekproef en populatie op de meeste achtergrondgegevens van respondenten overeen. Om deze reden worden in het hiernavolgende diverse aanbevelingen voor de beleidspraktijk gepresenteerd.

De belangrijkste aanbeveling die naar aanleiding van deze beknopte evaluatiestudie kan worden gedaan, betreft het continueren van de ingezette beleidslijnen en activiteiten. De drie onderzoeksdomeinen (volledigheid en samenhang van het beleid, samenwerking tussen partners en communicatie met burgers) overziend, overheersen de positieve impressies, maar is er tegelijkertijd op ieder domein nog ruimte voor verbeteringen. Alleen door het voeren van een consistent en consequent lange termijnbeleid is het mogelijk om maximale samenhang aan te brengen in het beleid, en ook de samenwerking en afstemming tussen partijen te optimaliseren.

Een eerste aanbeveling ten aanzien van de *volledigheid van het veiligheidsbeleid* betreft het uitbreiden van de aandacht voor jeugdige drugsgebruikers en –dealers en drugstoerisme. Met het uitbreiden van de aandacht voor preventief jeugdbeleid en positieve activiteiten is reeds van start gegaan; deze lijn dient te worden voortgezet. Daarnaast is structurele(re) aandacht

---

<sup>52</sup> Zie ook: Ministerie van BZK en Vereniging van Nederlandse Gemeenten (2006).

voor criminaliteit in het bedrijfsleven geboden. Minder problematische buurten binnen het stadsdeel (Nellestein en Driemond) worden weliswaar benoemd in de beleidsplannen, maar de aldaar spelende veiligheidsproblemen blijken in de praktijk minder serieus te worden genomen. Alhoewel de problemen objectief gezien weliswaar van ander kaliber zijn dan enkele andere buurten, dient benadrukt te worden dat ook de beleving van deze bewoners belangrijk is. Uitgaande van de cijfers uit de Veiligheidsindex en de resultaten van de enquête is de veiligheidsbeleving in de meeste buurten in orde. In enkele buurten kan meer geïnvesteerd worden in het verbeteren van de subjectieve veiligheid. Buurten die in de Veiligheidsindex hoog scoren qua subjectieve onveiligheid (Nellestein, Holendrecht / Reigersbos, Gein en Driemond) stemmen hierbij echter niet overeen met middels de enquête aangewezen buurten (oude hoogbouw- en nieuwe middenbouwbuurten). Of aandacht voor beeldvorming over Zuidoost buiten het stadsdeel zelf nodig is, is uit dit onderzoek onvoldoende naar voren gekomen.

Het is verrassend dat drie veiligheidsthema's niet zijn aangekaart vanuit de beroepskrachten. Het betreft hier de thema's onveiligheid in het openbaar vervoer, illegaliteit en georganiseerde criminaliteit. Het is onduidelijk of het feit dat deze thema's vrijwel niet aan bod zijn gekomen, betekent dat zij niet (meer) voorkomen, of dat zij niet (meer) als veiligheidsprobleem worden gezien.

De *samenwerking tussen veiligheidspartners* kan op diverse manieren verbeterd worden. Allereerst door onduidelijkheden omtrent de verdeling van verantwoordelijkheden tussen het stadsdeel en de centrale stad weg te nemen. Daarnaast zou het stadsdeel nog meer invloed kunnen uitoefenen bij het formuleren van beleid. Een ander belangrijk punt betreft het neerleggen van bevoegdheden bij de juiste personen. Organisaties moeten 'goede' vertegenwoordigers afvaardigen: mensen met overzicht, die in staat zijn namens de organisaties te spreken, goed kunnen terugkoppelen naar de achterban en beschikken over een zekere handelingsvrijheid. Daarnaast dienen meer mogelijkheden te worden gecreëerd voor persoonlijk contact tussen partners, met als expliciet doel om wederzijds begrip en optimale betrokkenheid bij het beleid te creëren. In dit kader behoeven vooral de betrekkingen tussen de politie (op middenkaderniveau) en de stadsdeelambtenarij aandacht. De positieve ontwikkeling die momenteel reeds gaande is in de samenwerking tussen beide partijen, dient te worden doorgetrokken.

Diverse partijen zijn op operationeel niveau tevreden over de politie, maar op strategisch niveau worden zorgen geuit. Dit probleem moet worden opgepakt. Aan de roep vanuit diverse partijen om meer politie-informatie kan (in verband met opsporingsbelangen) vermoedelijk slechts in geringe mate tegemoet worden gekomen. Gezien de consistentie in de geuite signalen hieromtrent lijkt het wel de moeite waard om uit te zoeken wat er binnen de huidige wettelijke kaders mogelijk is. Tot slot is uitbreiding van de politiecapaciteit op korte termijn geboden.

Bij het bestuderen van de beleidsdocumenten bleek dat bij enkele programma's een helder overzicht van de overlegstructuren werd gepresenteerd. Bij diverse andere programma's was dit echter niet het geval. Tijdens het overleg met één van de focusgroepen kwam dit punt ter sprake. Aldaar is geopperd dat een van de veiligheidscoördinatoren van het stadsdeel alle overlegstructuren in kaart zal brengen.

Partners wier betrokkenheid wellicht versterkt kan worden, omdat hun aandeel in de beleidsdocumenten en tijdens de interviews onderbelicht is gebleven, betreffen huisartsen (bij huiselijk geweld) en de (jeugd)reclassering (bij jeugd en veiligheid). De publiek-private samenwerking kan verder worden uitgebouwd door winkeliers en het bedrijfsleven intensiever te laten participeren in het veiligheidsbeleid (bijvoorbeeld (horeca-)ondernemers

bij drugs- en alcoholoverlast). Daarnaast dient meer geïnvesteerd te worden in het opbouwen van contact met lokale sleutelinstanties zoals kerken, moskeeën en vrouwenorganisaties.

Alhoewel betrokkenen tevreden zijn over het functioneren van het vooroverleg, lijkt de exacte rol van het vooroverleg voor de subdriehoek nog niet volledig duidelijk te zijn. Waarom heeft deze bijvoorbeeld een andere frequentie dan de subdriehoek?

Als reactie op de signalen omtrent de als minder prettig ervaren samenwerking met MAAZO dient op korte termijn actie te worden ondernomen, om te voorkomen dat het probleem lang blijft voortbestaan.

Een middel om het veiligheidsbeleid in Zuidoost een sterker integraal karakter te geven, betreft het werken met één gezamenlijk beleidsdocument. Op dit moment is het Jaarplan Veiligheid hét overkoepelende document op het gebied van veiligheid. Uit de interviews is echter gebleken dat hierbij geen sprake is van één, op diverse niveaus van de organisaties, gedragen document. Bij enkele partners is het document onbekend, maar ook diverse partners die wel op de hoogte zijn van het bestaan ervan, voelen zich niet betrokken bij de totstandkoming van de plannen, en herkennen zich er niet altijd in. De plannen worden veelal geformuleerd door de stadsdeelraad, waarvan enkele respondenten zeggen dat men daar niet weet wat er speelt. Ook kennis en ervaring over deelterreinen van veiligheid worden op dit moment onvoldoende gecombineerd in een centraal document, en mogelijkheden en beperkingen van organisaties of afdelingen worden niet verwerkt. Al met al dient het Jaarplan Veiligheid een product ten behoeve van de integrale samenwerking te zijn, maar is het nu te sterk een product van het stadsdeel en (in mindere mate) de politie. Om draagvlak voor het beleid te creëren, en partners zich hiermee te laten identificeren, is het betrekken van alle partners cruciaal. De beoogde integraliteit dient te beginnen bij de basis. Het is raadzaam voor de toekomst een gezamenlijk product te vervaardigen, dat structuur en houvast kan bieden bij het beleid, en een gemeenschappelijk ijkpunt wordt.

Een dergelijk gezamenlijk beleidsdocument zou bijvoorbeeld opgesteld kunnen worden opgesteld door een werkgroep, waaraan interne en externe deelnemers deelnemen. Op dit moment is er een raads werkgroep integrale veiligheid actief, die zich richt op het aanbrengen van meer systematiek in het beleid. Gezien de centrale rol van veiligheid in het stadsdeel is het opmerkelijk te noemen dat slechts een klein groepje raadsleden, waarvan enkele niet over specifieke expertise op dit gebied beschikken, deze taak op zich neemt. Het lijkt verstandig om juist de belangrijkste partijen in het kader van veiligheid te laten deelnemen aan een dergelijke werkgroep (waarbij het stadsdeel vervolgens de voorzitter is). Naast beleidsformulering zou deze zich vooral ook moeten richten op de evaluatie van het beleid; het is onduidelijk in hoeverre hier op dit moment systematische aandacht aan wordt besteed. De werkgroep zou periodiek samen moeten komen om vorderingen van het beleid te checken. Daarnaast kan er per programma, maatregel of gebiedsgerichte aanpak met subwerkgroepen gewerkt worden.

Inhoudelijk kan in het Jaarplan Veiligheid meer coherentie aangebracht worden door de aankondiging in de inleiding sterker te laten aansluiten bij de feitelijk gepresenteerde programma's en maatregelen. Ook zou een veiligheidsanalyse kunnen worden toegevoegd.

Ten aanzien van de *communicatie naar en participatie van burgers* is gebleken dat met name bewoners van 'oude' buurten en midden- en hoogbouwwooningen ontevreden zijn over de mate waarin zij informatie ontvangen over de veiligheid en het veiligheidsbeleid in de buurt. Het is raadzaam te bezien of er meer geïnvesteerd dient te worden in het informeren van deze groepen burgers, waarbij ook het inzetten van andere dan de gebruikelijke communicatiemiddelen geëxploreerd dienen te worden. Overigens lijkt voor Zuidoost als geheel de I am ZO bode vooralsnog een prima instrument voor informatieoverdracht.

Op dit moment worden burgers op diverse momenten geraadpleegd. Enerzijds wordt hiermee de indruk gewekt dat de beleving van bewoners van veiligheid(sproblemen) een belangrijke rol speelt bij de totstandkoming van het veiligheidsbeleid. Anderzijds blijkt uit de reacties van beroepskrachten dat deze van mening zijn dat burgers hoogstens in staat zijn tot het aanwijzen van problemen, maar dat zij in de verdere fase van beleidsontwikkeling weinig kunnen en dienen in (te) brengen. Er dient gewaakt te worden tegen het wekken van irreële verwachtingen bij burgers over wat hun potentiële invloed is. Heldere communicatie over de grenzen van de invloed van burgers is aanbevolen.

Tot slot geven diverse beroepskrachten, en in mindere mate burgers, aan dat meer mogelijkheden gecreëerd dienen te worden voor burgerparticipatie. De bevordering van de oprichting van bewonersorganisaties, die (meer) direct contact hebben met professionele partijen, lijkt in dit kader een acceptabele weg, waarbij expliciet de interactie met allochtone bewoners opgezocht dient te worden.

Toekomstig onderzoek zou zich kunnen richten op het nader verkennen van de niet eenduidige signalen die de beroepskrachten naar voren hebben gebracht, bijvoorbeeld omtrent schoolverzuim in het stadsdeel en de beeldvorming omtrent de veiligheid in Zuidoost van buitenaf. Door betrokkenen te laten reflecteren op de in het rapport beschreven visies van anderen, kunnen wellicht enkele onduidelijkheden en/of tegenstrijdigheden weggenomen worden.

## LITERATUUR

Andersson Elffers Felix (2005). *Regie in de uitvoering, een kwestie van willen, kennen en kunnen. Quick scan knelpunten regierol gemeente bij integrale veiligheid*. Utrecht: AEF.

Blom, S., Lugtmeijer, E., Smits, N., Woldendorp, T., Stam, W., & Duivenvoorde, E. (2008). *Overzicht interventies wijkveiligheid: 40 antwoorden op onveiligheid in de wijk*. Utrecht: Centrum voor criminaliteitspreventie en veiligheid.

Boers, J., Smeets, H., & Slot, J. (2007). *De Veiligheidsindex. Uitleg van het instrument voor de politie Amsterdam-Amstelland*. Amsterdam: Dienst Onderzoek en Statistiek.

Boutellier, H., & Steden, R. van (red.) (2008). *Veiligheid en burgerschap in een netwerksamenleving*. Den Haag: Boom Juridische Uitgevers.

Boutellier, J.C.J., Scholte, R.D., & Heijnen, M. (2008). *Criminogeniteitsbeeld Amsterdam 2008*. Amsterdam: Vrije Universiteit.

Dienst Onderzoek en Statistiek (2008). *GSB indicator: Absoluut schoolverzuim (aantal leerplichtigen en verzuimdruk), 2003-2007*. Geraadpleegd op 1 oktober 2008, via <<http://www.os.amsterdam.nl/tabel/10058/>>.

Driehoek Amsterdam-Amstelland (2008). *Bestuursrapportage Amsterdam-Amstelland 2008-I*. Amsterdam: Gemeente Amsterdam.

Flight, S., Hulshof, P., & Roorda, W. (2008). *Cameratoezicht Amsterdam Zuidoost. Evaluatie van vijf cameraprojecten 2000-2007*. Amsterdam: DSP-groep.

Gemeente Amsterdam, Regiopolitie Amsterdam-Amstelland & Arrondissementsparket Amsterdam (2008). *Regionale veiligheidsrapportage Amsterdam-Amstelland 2007*. Amsterdam: Gemeente Amsterdam, Directie Openbare Orde en Veiligheid.

Hazel, R. van den, Vries, I. de, & Woltering, K. (2008). *Doordacht werken aan lokale veiligheid. Quick Scan van veiligheidsmethoden*. Arnhem: Seinpost Adviesbureau BV.

Hulsebosch, A., Elffers, H., Beijers, G., & Bijleveld, C. (in druk). *De Veiligheidsindex Amsterdam. Een quickscan naar de methodologische kwaliteit, het gebruik en de waardering van het instrument in de politieregio Amsterdam-Amstelland*. Amsterdam: Vrije Universiteit.

Jong, I. de, Smeets, H., & Boers, J. (2008). *Veilig ondernemen in Amsterdam-Amstelland. Scorekaart en ervaringen van ondernemers*. Amsterdam: Dienst Onderzoek en Statistiek.

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (2006). *De gemeente als regisseur. Lokale daadkracht mobiliseren*. Den Haag: Directie Grotestedenbeleid en Interbestuurlijke Betrekkingen, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties & Vereniging van Nederlandse Gemeenten (2006). *Kernbeleid veiligheid. Handreiking voor gemeenten*. Den Haag: VNG Uitgeverij.

Ministerie van VROM (2005). *Betrekken van allochtonen bij stedelijke vernieuwing. Innovatieve methoden voor multiculturele participatie*. Den Haag: Ministerie van VROM.

## Bijlage 1. Overzicht respondenten focusgroepen, groepsinterviews en interviews.

In verband met de anonimiteit van de respondenten wordt in enkele gevallen geen aanwijzingen omtrent de functies van respondenten gegeven, maar wordt enkel de betreffende organisatie genoemd.

Type interview	Thema	Functie /organisatie respondent(en)
<b>Focusgroep</b>	Raadswerkgroep Integrale Veiligheid	3 raadsleden
	Vooroverleg Zuidoost	3 wijkteamchefs, politie Amsterdam-Amstelland 2 veiligheidscoördinatoren, stadsdeel Zuidoost 2 bestuurs- en beleidsadviseurs, directie openbare orde en veiligheid, bestuursdienst gemeente Amsterdam* 1 beleidsmedewerker, Openbaar Ministerie*
<b>Groepsinterview</b>	Drugsprogramma	1 coördinator drugswelzijnsbeleid, stadsdeel Zuidoost** 1 coördinator daglonersprojecten, stichting Streetcornerwork 1 medewerker woningcorporatie Rochdale*
	Groepsaanpak H-buurt	1 projectleider Jeugd en Veiligheid, stadsdeel Zuidoost 1 projectleider jeugd, politie Amsterdam-Amstelland 1 buurtregisseur, politie Amsterdam-Amstelland 1 zorgcoördinator ketenunit, politie Amsterdam-Amstelland 1 unitsecretaris ketenunit, Openbaar Ministerie 2 medewerkers, stichting Streetcornerwork
	Huiselijk geweld	1 afdelingsmanager Participatie en Vernieuwing, stadsdeel Zuidoost 1 projectleider Huiselijk geweld, stadsdeel Zuidoost
	Centrumgebied Zuidoost	1 medewerker Economische Zaken, stadsdeel Zuidoost 1 coördinator beheer centrumgebied, stadsdeel Zuidoost 1 medewerker stichting Promotie Arena Boulevard 1 rayonhoofd onderhoud en beheer Arenagebied 1 medewerker woningcorporatie Ymere 1 securitymanager NS 1 beheerder metrostations GVB
	Venserpolder	1 veiligheidscoördinator, stadsdeel Zuidoost 1 adviseur openbare ruimte, stadsdeel Zuidoost 1 wijkcoördinator, stadsdeel Zuidoost 1 medewerker woningcorporatie De Key
	Holendrecht	1 veiligheidscoördinator, stadsdeel Zuidoost
	Nellestein en Driemond	1 buurtregisseur, politie Amsterdam-Amstelland 1 voorzitter dorpsraad Driemond 1 penningmeester dorpsraad Driemond 1 bestuurslid bewonersvereniging Nellestein
	<b>Interview</b>	Veiligheid(sbeleid) Zuidoost
	Veiligheid(sbeleid) Zuidoost	Districtschef Oost en Zuidoost, politie
	Veiligheid(sbeleid) Zuidoost	Oud-veiligheidscoördinator, stadsdeel Zuidoost

\* In verband met afwezigheid tijdens de betreffende bijeenkomst op een later moment individueel benaderd.

\*\* Plus schriftelijke reactie aangeleverd door oud-coördinator drugswelzijnsbeleid, stadsdeel Zuidoost.



**Bijlage 2. Enquête veiligheid en veiligheidsbeleid.**

**ENQUÊTE VEILIGHEID EN VEILIGHEIDSBELEID IN  
STADSDEEL AMSTERDAM ZUIDOOST**

Afdeling Wijkcoördinatie Stadsdeel Zuidoost  
Sectie Criminologie Vrije Universiteit Amsterdam  
Juli 2008

Ik ben ... [naam enquêteur] ..., enquêteur bij de gemeente Amsterdam. In het kader van de 'Maand van de Veiligheid' in Amsterdam Zuidoost bevrage wij bewoners van dit stadsdeel over de veiligheid in hun buurt. De enquête duurt ongeveer 5 minuten.  
Wilt u hieraan meewerken?

-----  
***In te vullen door enquêteur:***

Naam / nummer enquêteur :

.....

Datum :

.....

Tijd :

.....

Locatie :

.....

Code :

.....

-----  
**Introductie:**

In deze enquête bevrage ik u over een aantal aspecten in verband met de veiligheid en het veiligheidsbeleid in uw buurt. De enquête wordt afgenomen in opdracht van de afdeling Wijkcoördinatie van het stadsdeel Zuidoost. Het doel is de veiligheidsbeleving van bewoners in kaart te brengen, alsmede de betrokkenheid bij het veiligheidsbeleid te inventariseren.

Wanneer hier gesproken wordt over 'veiligheid' gaat het niet om een bedreiging van veiligheid die 'van buiten' komt (zoals vanuit andere landen, vanuit de natuur of vanuit de technologie) maar 'van binnen': misdrijven, overtredingen en overlast die tot conflicten leiden tussen (groepen) burgers onderling.

De enquête bestaat uit een aantal delen. Het eerste deel gaat over de veiligheid in uw buurt. Daarna komen enkele vragen omtrent het beleid aan bod. Tot slot zou ik u graag enkele vragen willen stellen over uw persoonlijke situatie. De gegevens worden vertrouwelijk en anoniem verwerkt.

## **Deel 1: Veiligheid in de buurt**

1. In welke buurt woont u?

- Venserpolder
- D-buurt
- E-buurt
- F-buurt
- G-buurt
- H-buurt
- K-buurt
- Nellestein
- Holendrecht
- Reigersbos
- Gein
- Driemond
- Weet niet

2. In hoeverre vindt u de buurt waarin u woont een prettige buurt om in te wonen?

- Zeer prettig
- Prettig
- Niet prettig, niet onprettig
- Onprettig
- Zeer onprettig
- Weet niet / geen mening

3. Maakt u zich wel eens zorgen over de veiligheid in uw buurt?

- Ja
- Nee -> *Ga door naar vraag 5*
- Weet niet / geen mening

4. Hoe vaak maakt u zich zorgen over de veiligheid in uw buurt?

- Vaak
- Soms
- Zelden
- Nooit
- Weet niet / geen mening

5. Wat is uw algemene oordeel over de veiligheid in uw buurt?

- Zeer veilig
- Redelijk veilig
- Niet veilig, niet onveilig
- Redelijk onveilig
- Zeer onveilig
- Weet niet / geen mening

6. Ik noem nu een aantal vervelende voorvallen en misdrijven die in uw buurt voor kunnen komen. Kunt u aangeven in hoeverre deze voorvallen en misdrijven volgens u een probleem zijn in uw buurt?

	Behoorlijk probleem	Enigszins probleem	Geen probleem	Weet niet / geen mening
1. Autodiefstal	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
2. Diefstal uit / vanaf auto's	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
3. Beschadiging of vernieling aan auto's	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
4. Diefstal van (brom- / snor-) fietsen	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
5. Agressief verkeersgedrag	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
6. Te hard rijden	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
7. Aanrijdingen	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
8. Geluidsoverlast door verkeer	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
9. Overlast van (groepen) jongeren	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
10. Overlast van omwonenden / burenlawaai	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
11. Overlast van illegale bewoners	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
12. Criminele jeugdgroepen / jeugdbendes	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
13. Overlast van (groepen) ouderen	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
14. Alcohol drinken op straat	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
15. Dronken mensen op straat	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
16. Drugsgebruikers op straat	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
17. Drugsafval: spuiten, naalden	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
18. Drugsgebruik in de openbare ruimte	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
19. Drugshandel op straat of in panden	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
20. Vrouwen en mannen die op straat worden lastig gevallen	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
21. Rommel of afval op straat	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
22. Hondenpoep op straat	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
23. Wildplassen	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
24. Gaten of verzakkingen in de bestrating	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
25. Vernieling van straatmeubilair, zoals telefooncellen, banken, bushokjes vuilnisbakken, speeltoestellen etc.	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
26. Bekladding van muren en/of gebouwen	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
27. Verloedering van woningen en/of winkelcentra	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
28. Inbraak in woningen	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
29. Winkeldiefstal	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
30. Bedreiging op straat	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
31. Zakkenrollerij	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
32. Straatroof / tasjesroof	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

33. Gewelddelicten op straat	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
34. Gewelddelicten in huis	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
35. (De voorbereiding van) Terroristische activiteiten	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
36. Illegale prostitutie (tippelen, prostitutie in huiscafé's / restaurants, e.d.)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
37. Slachtofferschap van mensenhandel	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

7. Zijn er volgens u de afgelopen 5 jaren veranderingen opgetreden in de veiligheidssituatie in de buurt?

- Ja
- Nee -> *Ga door naar vraag 9*
- Weet niet / geen mening

8. Wat is er volgens u veranderd op het gebied van de veiligheid in de buurt?

- De buurt is veiliger geworden, want

.....

.....

.....

- De buurt is onveiliger geworden, want

.....

.....

.....

- De buurt is zowel veiliger als onveiliger geworden, want

.....

.....

.....

- Anders, namelijk:

.....

.....

9. Denkt u dat de veiligheid in de buurt de komende jaren vooruit of achteruit zal gaan?

- Vooruit
- Achteruit
- Zal gelijk blijven
- Weet niet / geen mening

## **Deel 2: Veiligheidsbeleid**

Het stadsdeel Zuidoost heeft, in samenwerking met verschillende partijen zoals politie, jeugdzorg, woningstichtingen, ondernemersverenigingen en burgers, de afgelopen jaren diverse programma's en projecten ontwikkeld om de veiligheid in Zuidoost te verbeteren. Het stadsdeel wil graag weten hoe bewoners denken over dit veiligheidsbeleid, en of zij zich hierbij voldoende betrokken voelen.

10. Bent u op de hoogte van activiteiten die het stadsdeel, in samenwerking met andere partijen, in uw buurt onderneemt ter bevordering van de veiligheid?

- Ja
- Nee -> *Ga door naar vraag 12*
- Weet niet

11. Kunt u voorbeelden noemen van dergelijke activiteiten?

- Ja, namelijk:
  - Aanpak drugsoverlast
  - Aanpak jeugdcriminaliteit en jeugdgroepen
  - Aanpak huiselijk geweld
  - Toezichhouders in de openbare ruimte
  - Cameratoezicht
  - Aanpak onveiligheid op bedrijventerreinen
  - Aanpak overlast door horeca
  - Anders, namelijk:.....
- Nee

12. In hoeverre bent u tevreden over het veiligheidsbeleid in uw buurt?

- Zeer tevreden
- Tevreden
- Niet tevreden, maar ook niet ontevreden
- Ontevreden
- Zeer ontevreden
- Weet niet / geen mening

13. Vindt u dat het stadsdeel en de overige partijen voldoende doen om de veiligheid in de buurt te verbeteren?

- Ja
- Nee
- Weet niet / geen mening

14. Spelen er op dit moment veiligheidsproblemen in uw buurt, waar het stadsdeel en de overige partijen zich naar uw mening onvoldoende op richten?

Ja, namelijk:

.....  
.....  
.....

- Nee
- Weet niet / geen mening

15. Heeft u overige ideeën ter verbetering van het veiligheidsbeleid in uw buurt?

Ja, namelijk:

Verbetering 1: .....  
Verbetering 2: .....  
Verbetering 3: .....  
Verbetering 4: .....  
Verbetering 5: .....

Eventuele toelichting:

.....  
.....  
.....  
.....

Nee

16. Vindt u dat u voldoende wordt geïnformeerd over de veiligheid en het veiligheidsbeleid in de buurt?

- Ja
- Nee
- Weet niet / geen mening

17. Welke van de volgende publicaties over veiligheid en veiligheidsbeleid in de buurt en/of het stadsdeel bestudeert u wel eens?

- Publicaties op [www.eenveiligamsterdam.nl](http://www.eenveiligamsterdam.nl)
  - Publicaties op website stadsdeel Zuidoost
  - I am ZO bode
  - Nieuwsbrief Huiselijk Geweld
  - Wijkjaarprogramma
  - Anders, namelijk:
- .....

18. Bent u de afgelopen 5 jaren zelf actief geweest bij de door het stadsdeel en/of andere organisaties georganiseerde activiteiten ter verbetering van de veiligheid in de buurt?

- Ja
- Nee -> *Ga door naar vraag 20*

19. Bij welke activiteiten bent u betrokken geweest, en op welke manier?

Veiligheidsactiviteit 1: .....

Betrokkenheid: .....

Veiligheidsactiviteit 2: .....

Betrokkenheid: .....

Veiligheidsactiviteit 3: .....

Betrokkenheid: .....

20. Onderneemt u zelf, eventueel in samenwerking met andere burgers, activiteiten om de veiligheid in de buurt te verbeteren?

- Ja
- Nee -> *Ga door naar vraag 22*

21. Welke activiteiten onderneemt u (in samenwerking met anderen)?

Activiteit 1: .....

Activiteit 2: .....

Activiteit 3: .....

22. Zou u meer betrokken willen zijn bij de verbetering van de veiligheid in uw buurt?

- Ja
- Nee -> *Ga door naar deel 3*
- Weet niet / geen mening -> *Ga door naar deel 3*

23. Hoe zou u deze betrokkenheid vorm willen geven?

- Vrijwilligerswerk drugs
- Vrijwilligerswerk jeugd
- Vrijwilligerswerk huiselijk geweld
- Inzetten als buurtwacht of toezichthouder
- Inzetten als preventieadviseur
- (Meer) Inspraak hebben bij procedures
- (Meer) Direct contact met stadsdeel
- (Meer) Direct contact met politie
- Actieve hulp bieden bij ontdekking op heterdaad / vermissing
- Anders, namelijk:.....
- Weet niet

### **Deel 3: Achtergrondgegevens**

Tot slot wil ik u graag enkele vragen stellen over uw persoonlijke situatie.

24. Geslacht van de respondent: [Aan te kruisen door enquêteur]

- Man
- Vrouw

25. Wat is uw leeftijd? ..... jaar

26. Tot welke etnische groep rekent u zich?

- Nederlanders
- Surinamers
- Antillianen, Arubanen
- Ghanezen
- Marokkanen
- Turken
- Anders, namelijk: .....
- Onbekend

27. Uit hoeveel personen bestaat uw huishouden (inclusief uzelf)? Een huishouden is: (samen)wonen, eten, kosten betalen, slapen voor minimaal 4 nachten in de week.

.....personen

28. Kunt u aangeven hoe dit huishouden is samengesteld (incl. kinderen van 18 jaar en ouder)?

- Een persoon, alleenstaand
- Een ouder met kind(eren) (thuis)
- (Echt)Paar zonder kind(eren) (thuis)
- (Echt)Paar met kind(eren) (thuis)
- Twee volwassenen, zonder kinderen (thuis)
- Twee volwassenen, met kinderen (thuis)



- Drie of meer volwassenen, zonder kind(eren) (thuis)
- Drie of meer volwassenen, met kind(eren) (thuis)
- Anders, namelijk:.....

29. Wat is de hoogste opleiding die u heeft afgerond?

- Basisschool
- LBO
- VMBO / MAVO
- MBO / HAVO
- VWO
- HBO
- Universiteit
- Promotie aan de universiteit
- Anders, namelijk:.....

30. Wat is uw hoofdbezigheid overdag?

- Werkend
- Werkloos, werkzoekend, wachtgeld
- Huisvrouw, huisman
- Scholier, student
- Arbeidsongeschikt, invalide, langdurig ziek
- Gepensioneerd, VUT, AOW, rentenierend
- Vrijwilligerswerk
- Anders, namelijk:.....

31. In welk soort woning woont u?

- Vrijstaande eengezinswoning
- Eengezinswoning (rijtjeswoning, 2 onder 1 kap)
- Galerijflat
- Portiekflat
- Boven- of benedenwoning, maisonnette
- Zelfstandige ouderenwoning, aanleunwoning, serviceflat
- Woning met winkel en/of werkplaats, deel van een bedrijfsgebouw of boerderij
- Ander woningtype, namelijk: .....

32. Bent u, of is één van de leden van uw huishouden, eigenaar van de woning?

- Ja
- Nee
- Weet niet

33. Hoe lang woont u al in deze woning? ..... jaar

34. Hoe lang woont u al in Amsterdam Zuidoost? ..... jaar

Dit is het einde van de enquête. Heel erg bedankt voor uw medewerking.

De resultaten van alle enquêtes zijn vanaf begin augustus 2008 te raadplegen op de website van het stadsdeel Zuidoost ([www.zuidoost.amsterdam.nl](http://www.zuidoost.amsterdam.nl)).

Indien u persoonlijk op de hoogte gebracht wilt worden van de onderzoeksbevindingen, kunnen wij u ook een schriftelijk verslag toesturen. Hiervoor zou ik graag uw adresgegevens noteren.

Naam: mevr. / dhr. ....

Straat: ..... Huisnummer: .....

Postcode: ..... Plaats: .....

### Bijlage 3. Beschrijving respondenten enquête<sup>53</sup>.

<b>Sekse</b>	<p>45 % man 55 % vrouw</p> <p><i>In vergelijking met de bevolkingssamenstelling van Zuidoost op 1 januari 2008 bevat de steekproef iets minder mannen en iets meer vrouwen (Zuidoost: 49% man en 51% vrouw).</i></p>
<b>Leeftijd</b>	<p>4 % 15 – 19 jaar 48 % 20 – 39 jaar 37 % 40 – 59 jaar 11 % 60 jaar en ouder</p> <p>Gemiddelde leeftijd: 41 jaar</p> <p><i>In vergelijking met de bevolkingssamenstelling van Zuidoost op 1 januari 2008 bevat de steekproef iets minder 15 - 19 jarigen (Zuidoost: 7%), veel meer 20 – 39 jarigen (Zuidoost: 30%), meer 40 – 59 jarigen (Zuidoost: 30%) en een vergelijkbaar aantal 59-plussers (Zuidoost: 13%).</i></p>
<b>Etniciteit</b>	<p>34 % Nederlands 39 % Surinaams 8 % Antilliaans / Arubaans 4 % Ghanees 1 % Marokkaans 2 % Turks 9 % anders 2 % onbekend</p> <p><i>In vergelijking met de bevolkingssamenstelling van Zuidoost op 1 januari 2008 bevat de steekproef iets meer autochtonen (Zuidoost: 28%), meer Surinamers (Zuidoost: 33%), een vergelijkbaar aantal Antillianen / Arubanen, Marokkanen en Turken (Zuidoost: resp. 6, 2 en 1%), en weinig Ghanezen en overige etniciteiten (Zuidoost: totaal 30%).</i></p>
<b>Aantal personen huishouden</b>	<p>Gemiddelde: 3 personen Modus: 2 personen</p>
<b>Samenstelling huishouden</b>	<p>15% Een persoon, alleenstaand 18% Een ouder met kind(eren) (thuis) 11% (Echt)Paar zonder kind(eren) (thuis) 16% (Echt)Paar met kind(eren) (thuis)</p>

<sup>53</sup> Cijfers omtrent stadsdeel Zuidoost zijn geraadpleegd via de website van de Dienst Onderzoek en Statistiek ([www.os.amsterdam.nl](http://www.os.amsterdam.nl)). In alle gevallen zijn de meest actuele cijfers weergegeven.

	<p>9% Twee volwassenen, zonder kinderen (thuis)  19% Twee volwassenen, met kinderen (thuis)  2% Drie of meer volwassenen, zonder kind(eren) (thuis)  6% Drie of meer volwassenen, met kind(eren) (thuis)</p> <p><i>In vergelijking met de verdeling van huishoudenstypen in Zuidoost op 1 januari 2008 bevat de steekproef zeer weinig alleenstaanden (Zuidoost: 48%), een vergelijkbaar aantal eenoudergezinnen (Zuidoost: 19%), zeer veel huishoudens bestaande uit twee volwassenen met kinderen (Zuidoost: 6%) en veel huishoudens met drie of meer volwassenen (Zuidoost: 1%) . Het aandeel van de resterende huishoudenstypen in de steekproef (echtpaar zonder kinderen, echtpaar met kinderen en twee volwassenen zonder kinderen) stemt overeen met de feitelijke verdeling in Zuidoost (resp. 11%, 16% en 9%).</i></p>
<b>Opleidingsniveau</b>	<p>3 % Basisschool  6 % LBO  14 % VMBO / MAVO  32 % MBO / HAVO  3 % VWO  25 % HBO  8 % WO (Universiteit)  2 % promotie aan universiteit  3 % anders  4 % onbekend</p> <p><i>In vergelijking met het opleidingsniveau van bewoners in Zuidoost in 2005 bevat de steekproef zeer weinig laagopgeleiden (maximaal het VMBO / MAVO afgerond; steekproef: 23%, Zuidoost: 47%) en zeer veel hoger opgeleiden (HBO of universitaire studie; steekproef: 35%,Zuidoost: 19%). Het aandeel MBO, HAVO en VWO'ers in de steekproef is gelijk aan het aandeel in Zuidoost (resp. 35 en 34%).</i></p>
<b>Dagbesteding</b>	<p>66 % werkend  5 % werkloos  10 % huisvrouw / huisman  7 % scholier / student  2 % arbeidsongeschikt, invalide, langdurig ziek  7 % gepensioneerd, VUT, AOW, rentenierend  3 % overig</p> <p><i>In vergelijking met de kerncijfers van stadsdeel Zuidoost over 2008 bevat de steekproef weinig werkenden (Zuidoost: 77%) en weinig werklozen (Zuidoost: 9%). De resterende categorieën komen relatief veel voor.</i></p>
<b>Woonbuurt</b>	<p>3 % Venserpolder  1 % D-buurt  8 % E-buurt</p>

	<p>17 % F-buurt  13 % G-buurt  3 % H-buurt  17 % K-buurt  1 % Nellestein  7 % Holendrecht  14 % Reigersbos  16 % Gein  2 % Vogeltjeswei</p> <p><i>In vergelijking met de bevolkingssamenstelling van Zuidoost op 1 januari 2008 bevat de steekproef relatief veel bewoners uit Bijlmer Oost (38% versus 30%). Het aandeel van bewoners in Bijlmer Centrum, Nellestein, Holendrecht / Reigersbos en Gein in de steekproef stemt overeen met de feitelijke verdeling over de buurten (resp. 26, 3, 23 en 15%).</i></p>
<b>Soort woning</b>	<p>1 % vrijstaande eengezinswoning  55 % eengezinswoning (rijtjeswoning, 2 onder 1 kap)  18 % galerijflat  17 % portiekflat  3 % boven- of benedenwoning, maisonnette  1 % zelfstandige ouderenwoning, aanleunwoning, serviceflat  2 % anders (o.a. bungalow)  4 % geen antwoord</p> <p><i>Cijfers over het soort woningen in Zuidoost zijn (voor de onderzoekers) niet beschikbaar. Vermoedelijk is echter sprake van een oververtegenwoordiging van eengezinswoningen, en een ondervertegenwoordiging van galerij- en portiekflats.</i></p>
<b>Eigenaar woning</b>	<p>55 % koopwoning  39 % huurwoning  2 % weet niet  3 % geen antwoord</p> <p><i>In vergelijking met de woningvoorraad van Zuidoost op 1 januari 2007 bevinden zich in de steekproef zeer veel koopwoningen (Zuidoost: 23%) en zeer weinig huurwoningen (Zuidoost: 77%).</i></p>
<b>Woonduur woning</b>	<p>Gemiddeld: 10 jaar  Modus: 1</p> <p><i>In vergelijking met de gemiddelde woonduur op een adres in Zuidoost op 1 januari 2008 (7,4 jaar) wonen de respondenten relatief lang in hun woning.</i></p>
<b>Woonduur Zuidoost</b>	<p>Gemiddeld: 17 jaar  Modus: 1</p> <p><i>Cijfers over de gemiddelde woonduur in Zuidoost zijn (voor de onderzoekers) niet beschikbaar.</i></p>





---



Faculteit der Rechtsgeleerdheid  
Sectie Criminologie  
Vrije Universiteit Amsterdam  
De Boelelaan 1105  
1081 HV Amsterdam

T (020) 598 62 50  
F (020) 598 62 11  
E [secretariaat8a16@rechten.vu.nl](mailto:secretariaat8a16@rechten.vu.nl)  
I [www.rechten.vu.nl](http://www.rechten.vu.nl)